dL. PHILIPPI
DG

Poezii

AL. PHILIPPIDE POEZII

AL. PHILIPPIDE

POEZII

Antologie, prefaţă, tabel cronologic, repere critice şi bibliografie de
ANTOANETA TĂNĂSESCU

EDITURA ALBATROS • BUCUREŞTI • 1995

Textele volumului de faţă sunt reproduse după: Al. Philippide, SCRIERI, I, VISURI ÎN VUIETUL VREMII, ‘ Editura Minerva, Bucureşti, 1976; VIS ŞI CĂUTARE (postum), Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1979.

PRIVITĂ DIN PERSPECTIVA ordinei, de inefabilă armonie, ce guvernează ansamblul creaţiei lui Alexandru Philippide, perioada începuturilor, din care ediţiile operei sale şi istoria literară au reţinut, mai ales, volumul de poeme *Aur sterp* (1922), capătă un real semnificativ relief. în primul an de la debut, tânărul creator se afirmă cu decizie în mai multe domenii – publică poezii, proză, eseuri critice şi are, după propriile mărturisiri, sertarul plin de manuscrise –, spectaculoasa sa ieşire în lume fiind, însă, cum se va întâmpla şi de-a lungul deceniilor următoare, cenzurată de o impenetrabilă exigenţă. Această etapă a unui destin literar suscită atenţia cercetării critice nu doar ca un simplu şi, oarecum, obligatoriu capitol introductiv al unei retrospective, ci, mai ales, ca o primă imagine, din multe puncte de vedere interesantă, a unor tendinţe pe care epoca maturităţii le va redimensiona în chip original.

Bine conturată, conştiinţa scriitorului de 19-20 de ani pare a-şi recunoaşte tendinţele, dialectic antinomice, ale registrului interior: pe de o parte, plăcerea strigătului violent exteriorizat (după ani, Philippide va comenta ca pe o deviză a întregii sale vieţi o replică din *Faust:* „eu zbuciumului mă consacru, plăcerii celei mai dureroase"), pe de altă parte, „cultivarea muzicilor dinăuntru", act premeditat de recluziune în liniştea bogată a propriei lumi.

***Cântecul câtorva* este prima poemă publicată de Al. Philippide în revista „însemnări literare" din mai 1919. Trecuseră doar patru luni de când,**

în „Glasul Bucovinei”, Blaga făcuse să apară *Eu nu strivesc corola de lumini a lumii,* prefigurând marea temă a adâncirii în „taina” existenţială; pe care doar fiorul poetic are capacitatea de a o înţelege şi a o spori cu „ne-nţelesuri şi mai mari” asemenea albelor raze lunare ce nu micşorează ci măresc vertiginos misterul nopţii. în cu totul alt registru liric, *Cântecul* lui Philippide este manifestul unei conştiinţe, iconoclaste (avangardistă am fi tentaţi a spune, folosind termenul în accepţiunea sa tipologică, în nici un caz istorică), căutând noul cu aviditate (întruparea noului este Soarele) chiar dacă victoria acestuia poate provoca surparea vechiului univers în „golul mut” al neantului: „Desfăşurându-ţi aripile largi, / Tu vechiul cer îngust şi scund să-l spargi / Şi să-i împrăştii ţăndările-albastre / în vid, deasupra capetelor noastre, / Pentru-a privi pe vasta lui ruină / îndemnul tău de aur şi lumină”. Instaurarea unei noi ordini cosmice va declanşa apariţia unei noi ordini sufleteşti şi această credinţă poetică este rostită în cadenţe de intempestivă sonoritate.

După exact un. an de la *Cântecul călătorva,* Philippide debutează în proză prin *Chronos, Studiu de obsesie* („Viaţa românească”, an. XII, nr. 3, mai 1920, p. 390-404), scriere puţin cunoscută poate şi pentru faptul că nu a fost reţinută de ediţiile antume sau postume ale scriitorului. Vagi reminiscenţe ale démoniéi de tip eminescian se întrevăd în portretul eroului principal, Lucian Vemea, un tânăr cu „fruntea palidă”, păr negru şi ochi „adânciţi în orbite, cu o

uşoară dungă de umbră în jurul pleoapelor". Respins de realitate („exilat" ar fi spus maturul Philippide), Vemea trăieşte într-o cameră „mare şi sonoră", asediat de lumea obiectelor care „îl privesc cu neîncredere", obsedat de bătaia neîntreruptă a ceasului ce îi fărâmiţează timpul şi speranţele ca şi de sclipirea cenuşie a oglinzii unde se răsfrânge portretul tatălui ce-şi luase viaţa cu mulţi ani în urmă. Tânărul din *Chronos* „se simte mai ostenit de el ca oricând" şi nu mai are capacitatea de a se împotrivi unei lente dar decisive metamorfoze pe care impulsuri exterioare o produc în propria-i fiinţă: „ceva care intră în tine pe furiş, o dată cu respiraţia, cu privirile, cu sunetele, cu tăcerea, preschimbându-te încetul cu încetul în altceva-decât ar fi *trebuit* (sübl. Al. Ph.) să fii, făcându-te pe nesimţite să devii altcineva...". Sub puterea unei primejdioase fatalităţi, Lucian Vemea devine executantul docil al unui scenariu la scrierea căruia nu avusese nici o contribuţie: „Ce nenorocire! Să ştii, să-ţi dai seama de tot ce are să se întâmple şi să nu poţi face nimic, un gest măcar...". Ieşirea din normalitate este întrutotul previzibilă şi, după ce îşi sugrumă mama, tânărul rămâne singur, cu „faţa surâzătoare", legându-şi capul în cadenţa ceasului măsurând timpul acum de neînţeles.

Drumul. Scene petrecute în dosul unor pleoape **(„Viaţa românească", an. XII, nr. 8, octombrie 1920, p. 1—174) este o „viziune" de tipul celor din Jeân Paul. Alegoria rătăcirii în vis a peregrinărilor de-a lungul unor peisaje ■ sălbatice şi solitare,**

foarte asemănătoare cu cele din poeme pe care Philippide le va scrie peste două decenii, lasă să se întrevadă, cu destulă transparenţă, marea metaforă a scufundării în adânc, ca singură cale de atingere a echilibrului şi a împlinirii creatoare, metaforă pe care poetul român o cunoaşte de la Novalis: „Visăm să călătorim prin univers: oare universul nu se află în noi? Străfundurile sufletului nostru ne sunt necunoscute. *Calea cea tainică duce spre interior* (subî. n.). E îh noi, sau nicăieri, veşnicia cu lumile sale, trecutul şi viitorul". La Philippide, Călătorul va trăi, la sfârşitul unui drum iniţiatic, revelaţia acestui adevăr: „CĂLĂTORUL *(ridicându-sej:* Şi totuşi, nu! Vreau să cutreier tot – să mă cutreier! .Şi apoi să-mi sfărâm lanţurile, să-mi surp zidurile, şi să-mi lărgesc simţurile, să-mi depăşesc marginile, – *să trec dincolo de_ mine!* BĂTRÂNUL: în tine eşti; nu poţi să pleci din tine. CĂLĂTORUL: Totuşi, o dată cu privirile sufletul meu zboară: urechile mele sorb văzduhuri de sunete; simţurile mele sunt porţi care se deschid larg. BĂTRÂNUL: Către tine. CĂLĂTORUL *(abătut):* Nici o nădejde? BĂTRÂNUL: Toate – şi nici una. CĂLĂTORUL *(nădăjduind încă):* Dar drumul, drumul... BĂTRÂNUL: Eşti tu însuţi".

Tot în 1920, Philippide semnează în „Viaţa românească" (an. XII, nr. 7, septembrie, p. 112-115) câteva *Note pe marginea cărţilor (Pagini în vid: Stéphane Mallarmé)* cu o remarcabilă intuiţie a contribuţiei scriitorului francez la definirea limbajului poetic modem. „A numi un lucru înseamnă a suprima trei sferturi din plăcerea poemului care stă în ghicire treptată. A-l sugera,

iată visul", spuse Mallarmé. Şi acum, glosele entuziaste ale tânărului său comentator: „Arta lui Mallarmé. Nu deschide porţi largi. *întredeschide.* Drumul pe care ţi-l arată nu-l vei cunoaşte niciodată. Dar *îl vei bănui* mereu (toate subl. Al. Ph.)". Iar, în continuare, în termeni ce premerg cu aproape o jumătate de secol formulările actuale asupra deschiderii textului şi a polisemiei lui necesare: „Din două sensuri pe care ţi le oferă, poţi alege unul. Dar le poţi alege pe amândouă, delaolaltă. Şi din împreunarea lor, un al treilea, poate, se va desprinde".

Alături de Mallarmé, Baudelaire concentrează în această perioadă atenţia lui Philippide ce-i traduce poemele sau îi relevă, pe struna unei vibraţii critice simpatetice, meritul de a fi marcat un moment reprezentativ pentru evoluţia poeziei modeme: „Pe de altă parte, Baudelaire, din pricina originalităţii lui (care nu stă *numai* în constatarea de *tîoi* rezultate sufleteşti), prin faptul că a putut *da* un suflet la generaţii întregi (indiferent dacă a fost falsificat, rău înţeles, prost admirat!), a fost, în opera lui, mai mult decât oricare din moderni, o epocă, *un timp* (toate subl. Al. Ph.), cu evoluţie personală şi sugerări proprii" *(Charles Baudelaire par Gonzague* de *Reynotă.* „Viata românească", an. XIII, nr. 1, ianuarie 1921, p. 132-133).

Evenimentul ce încheie perioada începuturilor este apariţia, în 1922, a volumului *Aur sterp,* întâmpinat cu oarecare răceală de critică, poeziile fiind, totuşi, apreciate pentru vigoarea procedeelor aproape picturale" sau pentiu

(interesant!) „grave însuşiri de intelectiializare a emoţiei".

Prin această din urmă constatare, *Aur sterp* intră în raza de incidenţă a unei tendinţe definitorii pentru structura liricii modeme. Astfel, de la Novalis susţinând, în actul poetic, primatul „lucidităţii reci" la Baudelaire care, foarte aproape de Poe, ■ neagă valoarea, pentru poem, a „sensibilităţii inimii" („sensibilitatea fanteziei" este cea acceptată căci „poetul e inteligenţa supremă iar fantezia e cea mai ştiinţifică dintre toate facultăţile") sau la,Paul Valéry pentru care „un poem trebuie să fie o sărbătoare a intelectului" (nu o „prăbuşire"'a lui cum gândea André Breton şi suprarealiştii în genere, determinând nu numai din această cauză reacţia polemică a lui Al. Philippide), deci, de la Novalis la Valéry supunerea emoţiei, „impresio- nalitatea deliberată" au echivalat cu un original principiu poetic.

E, poate, prea mult (sau prea devreme) a include *Aur sterp* printre exemplele ilustrative ale principiului invocat, dar semne că Philippide se îndreaptă încă de acum în această direcţie sunt nenumărate. Să observăm numai reglarea, în deplină cunoştinţă de cauză, a motivelor şi motivaţiilor simboliste, ceea ce dă impresia că multe dintre poeme sunt mai degrabă construite cu o bună cunoaştere a regulilor poeticului decât expresia unei stări sufleteşti. Distanţa între eu şi trăirile sale se arată generatoare de tensiune şi, ca atare, era de aşteptat ca meditaţii asupra alcătuirii dilematice, deci neliniştitoare, a

propriei structuralităţi să apară de pe acum-Poetul asistă cu o autentică gravitate la procesul înstrăinării de sine („Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin, / Pătruns în mine parcă fără veste?”) recunoscând şi dificultatea de a mai stăpâni iniţiativele vocaţiei poetice, de a-şi mai transmite „cântecul” în afară, adică de a mai traduce virtualitatea lirică în act: „Dar cântecul, de l-am ştiut demult. / Să-l spun acum nu ştiu, ştiu să-l ascult. / Nu pot să-l cânt, dar cântă-n mine-acum, / Aşa cum apa curge leneş, sau cum / Clipeşte-o stea, ori şerpuieşte-un drum”.

Reuşita volumului stă în felul în care poetul gândeşte lumea sub zodia unor inefabile corespondenţe, cu o prioritate a muzicalului ce devine un adevărat ax ordonator al universului, în *Muzică*, razele lunii sunt „strune” vibrând atât de melodios şi de intens încât totul se animă la o altă viaţă, evident, cu o altă rezonanţă: „Fiori albaştri curg de-a lungul strunei, / în muzica surâsurilor lunei. / Fereastra ondulează ca o apă / Când razele într-însa se îngroapă; / Din mobile tăcerea se desprinde; / Covorul, ca un lac de fulgi, întinde / înmărmurite valuri albăstrii; / Fulgi albi, uşori, se prind de draperii, / O, vis, şi draperiile sunt pline / De somnul mătăsos aî lunei pline”. Se găseşte aici o imagine profund caracteristică pentru momentul literar al debutului lui Al. Philippide, imagine comentată, de altfel, de Tudor Vianu cu prilejul definirii metaforei simbolice, adică a figurii întemeiată pe o comparaţie între o „impresie dată şi una rămasă vagă şi, ca atare, cu neputinţă de formulat printr-un termen univoc şi

precis". „Muzica surâsurilor lunei".

este una dintre aceste metafore întrucât presupune „neapărat o comparaţie, dar una care include ca un termen neexprimat şi cu neputinţă de formulat un anumit aspect sensibil al lunii, pe care îl ghicim în perspectivele nelimitate ale acestor metafore, fără să-l putem formula vreodată. Metafora simbolică sau infinită este, din această cauză, aceea care mijloceşte lucrarea cea mai productivă a imaginaţiei şi aCeea care produce, prin nedeterminarea ei sugestivă, starea, poetică prin excelenţă" *(Problemele metaforei).*

Dar nu numai prin încrederea (literară) în primatul sugestiei şi în elocvenţa vagului se aşează Philippide în filiaţia poeţilor ce puseseră cu câteva decenii în urmă primele pietre la temelia edificării spiritului modern, ci. şi prin atracţia, irezistibilă se pare, pentru acele figuri ale limbajului pe care teoreticienii de azi le includ în grupul „categoriilor negative", determinantul trebuind să fie înţeles în sens definitoriu, nu depreciativ. În *Aur sterp,* începând cu titlul, lista lor este simptomatic de extinsă. „Văzduhul gol", „raze crepusculare", „lacrimi mari de întuneric", „noapte oarbă", „cântec fără grai", „începutul veşnic ne-ncepuf' „clipe -moarte", „stele stinse", „falduri de tăcere", „şi soarele e mort – demult", „pe drumuri care vin din Nicăieri", „bătrânul soare orb", „pastel pustiu", „visurile noastre goale", „stele de păcură", „stele care n-au să mai răsară", „păstrăm în noi talazuri mari de scrum", „tăcerea cu aripile de scrum" sunt fragmente dintr-o lume pe cerul căreia se profilează doar „lumina aurului sterp pe veci" ca un „soare alb cu raze reci / Peste gheţarii de odinioară" *(Osânda fulgerului).*

În *Cântecul câtorva,* poemă înscrisă pe prima filă din *Aur sterp,* poetul dorea, pe un ton patetic şi exploziv, năruirea vechiului. E mai degrabă un program teoretic decât reflexul unei combustii interioare, căci volumul nu va urma această direcţie, dimpotrivă, aplecarea spre exterior va fi înlocuită cu accesul spre interioritate pentru ca motivul negaţiei şi, deci, al năruirii să primească sub acest orizont alte dimensiuni. De la imnul solar din *Cântecul câtorva,* se ajunge la *Cântecul Nimănui* adresat „zeului necunoscut" cu incantaţii ce evocă dilemele psalmilor arghezieni, apologie a negaţiei totale, pustiind înălturile dar şi sufletul care, după înmormântarea

„belşugului de vis", nu-şi mai poate alege ca ideal

decât Nimicul: „Mi-e sufletul o năruire de statui. / Le-aud cum cad, fărâmă cu fărâmă. / Vecii de vis în mine se dărâmă, / Făclii aprinse-n templul Nimănui! / / Sătul de-avântul van, de visul mic, / îmi voi ciopli statuie din Nimic, / Gândind la cei ce inima în două / Şi-au frânt-o, şi ne-au dat din ea şi nouă / – La cei cu zâmbet bun de mucenic, / Ce-au plămădit din soare pâine nouă.
/ / Mormânt adânc belşugului de vis, / Prăpăstii largi' în mine s-au deschis. / Făclii aprinse-n templul Nimănui, / Vecii de vis în mine se dărâmă. / Le-aud cum cad fărâmă cu fărâmă. / / Mi-e sufletul o năruire de statui". -

Pentru ca *îndemnul la drum,* ultima poemă din *Aur sterp,* să ducă o asemenea trăire la ultimele consecinţe: „Rămâi cu bine, suflete stingher. / Şi-ascute timpul coasa lângă tine".

DUPĂ DOUĂ DECENII, nuvela *Floarea din prăpastie* cutreieră aceeaşi desnădăjduită geografie a înstrăinării de sine. Funcţionar model şi soţ resemnat a trăi cu supunere sub tirania unei soţii voluntare, Ştefan Budu acoperă totul, de la gestul mărunt cotidian la marele ideal, cu pasta lipsită de orice nuanţă a banalităţii. Cum zilele îi sunt măsurate de un ceasornic „cu ceasuri fixe de muncă şi odihnă, cu distracţii prevăzute şi periodice", existenţa devine o „apă moartă", a cărei transparenţă „stagnantă" nu poate ascunde nimic neliniştilor. între' evenimentele, deteriorate, de altfel, prin repetiţie fără surprize, ale vieţii acestui bărbat matur nu există nici o cale, cât de firavă, de comunicaţie, Budu însuşi clasându-le în „compartimente" a căror integritate este păzită „cu grijă", aşa încât posibilitatea asociaţiilor sau evoluţiilor imprevizibile este cu desăvârşire exclusă. Nu e însă greu de văzut că bine construita seninătate

exterioară e continuu subminată de vertijul absorbant al vidului interior. „Pozitivistul convins" vorbește numai în fraze birocratice, trăiește fericit „în respectul ierarhiei", alungând de la sine orice ar tulbura sau ar putea tulbura oglinda opacă dar liniștită a mlaștinei care îl acaparează clipă de clipă. Dar iată că acest om pentru care singurătatea era cea mai'cumplită dintre pedepse, căci mintea sa „puțin imaginativă", de asemenea
lipsa oricărei înclinații spre „meditație abstractă și cercetare interioară" făceau insuportabil, de neconceput dialogul cu sine, – iată că acest om este brusc invadat de forțe necunoscute, cotropitoare. Așa că el, cel care nu visase niciodată, mai mult chiar nu putuse înțelege că cineva „poate să viseze", ajunge să trăiască cu uimire dar și cu „o oboseală dulce", ce-i produce o extraordinară plăcere, experiența primul vis din întreaga sa – viață. A doua zi, în diurn, realitatea pare cu totul alta, nuanțe neobservate până atunci devin semnificative iar proporțiile și relațiile dintre evenimente sau oameni sunt total schimbate. Repetarea visului îi dă însă senzația bolii („visul ca boală", iată propunerea lui Ștefan Budu) căci tulburarea psihică este atât de intensă, încât întreaga ființă îi este afectată. Inutile încercările disperate de autoliniștire, căci vis după vis, zbuciumul sufletesc este tot mai intens. „Cu o asemenea activitate sufletească (extraordinară pentru el)", eroul devine brusc conștient de intensitatea propriilor trăiri. Centrul universului său nu mai este reprezentat printr-un stabil punct de referință, ci este de găsit pretutindeni sau nicăieri, valurile de adevăr și fals glisează într-o definitivă ambiguizare nemaidând posibilitatea unor tranșante hotărâri. Clasica întrebare romantică: „oare eu sunt cel care visează în timpul nopții?" începe să fie și întrebarea eroului nostru, căci „Budu cel din vis rostea niște vorbe și săvârșea niște fapte la care

Budu cel din viaţa reală nu se gândise niciodată". Ca atare, el nu se mai mulţumeşte să viеţuiască („automatic"), ci să trăiască, să-şi gândească existenţa, „ochiul dinăuntru, închis de atâta vreme, adormit de monotonia dulce" deschizându-se „cercetător şi critic". Acest om care nu visase niciodată, caz – consideră Philippide – tot atât de uimitor şi terifiant ca omul care şi-a pierdut umbra, acest om care avusese până la apariţia ispitei visului şi ispitei iubirii „un gest interior de apărare împotriva misterului" se cufundă cu patos în noua sa stare. „Faţada rămâne deocamdată intactă"-, dar Budu abia îşi poate stăpâni vârtejurile sufleteşti, sonorul vuiet al „furtunii dinăuntru". El experimentează, în fond, urmările, cu rază lungă de acţiune, ale „revărsării visului în viaţa reală" de care vorbea- Nerval ca şi marea revelaţie a eroilor lui Jeans Paul: în vis, „eul meu se văzuse pe el însuşi pentru prima oară şi pentru totdeauna". Greu de rezistat atâtor presiuni. Astfel că, urmărit continuu de imagini din visele sale nocturne, obsedat de „dramatica întâlnire cu sine însuşi", robit şi de chinuitoarea -pasiune pentru o aventurieră frumoasă, anonimul funcţionar bucureştean vede cum starea de ordine, ce părea a-i fi caracteristică, este dinamitată şi anarhia, dezordinea generală îl antrenează într-un vârtej al cărui tumult este prea puternic. Neădaptat noului mecanism existenţial, Ştefan Budu îi cade victimă, victimă inocentă, plătind cu viaţa dreptul la iubire şi îndoială.

„Ceea ce se oglindeşte în sufletul omenesc – nota Victor Hugo – e mai ameţitor decât văzut direct. [...] Aplecându-ne spiritul peste acest abis, întrezărim aici, undeva în adânc, ca într-o prăpastie, într-un cerc îngust, întreaga imensitate a lumii." Ca şi imensitatea iluziei, „floare" pentru unii de neatins. *Floarea din prăpastie,* cum crede şi Al. Philippide.

într-o *Pledoarie pentru nuvelă* (arţicol de 1935), scriitorul gândea epicul ca fiind structurat de

marea lege a poeticului, legea sugestiei: „Nuvela cere calităţi de concentrare, de măsură şi de stăpânire a efectelor. Tehnica ei este bazată pe eliminare şi alegere. Totul e să sugerezi cu amănunte puţine cât mai multă viaţă. A sugera este întotdeauna mai greu decât a spune”.'

Demonstrând incontestabile virtuţi de focalizare a fascicolului epic, *Floarea din prăpastie* reflectă, însă, mai degrabă, interesul eseistului (şi scriitorului) Philippide, interes de sorginte flaubertiană, pentru „sobrietate şi^ observaţie, supunere la obiect şi desprindere din sine însuşi”. în prim plan se plasează „meşteşugul artistic” („un meşteşug bazat pe inteligenţă şi nu numai pe instinct”) ca şi virtuţile „întâmplării pure”.

Revenind după patru decenii, în 1975, în *Prefaţa* la ediţia de *Scrieri* asupra aceloraşi probleme, Philippide crede că atât *Floarea din prăpastie* cât şi *îmbrăţişarea mortului,* o altă nuvelă a sa, sunt exemple nu de proză fantastică („Fantastic înseamnă ceva ce iese din realitate, din verosimil, din posibil şi nu e explicat prin cauze naturale”), ci de proză enigmatică: „Enigmaticul aţâţă curiozitatea şi lasă loc unei explicaţii posibile în minte cititorului, acesta îşi formează, îndemnat de formează, îndemnat de întâmplările nuvelei, o certitudine (sau o cvasicertitudine, literatura nu e ştiinţa!) ori preferă, la imboldul aceloraşi întâmplări povestite, o uşoară incertitudine, plăcută pentru că îl face să mediteze şi să viseze”.

Aburul sugestiei şi rigoarea certitudinii, visul declanşator de ficţiuni şi ficţiunea capabilă a întreţine nelimitate reverii, se privesc, astfel, într-o eternă răsfrângere de oglinzi paralele.

NU PENTRU A ÎNCERCA o reevaluare (sau evaluare) a literaturii lui Al. Philippide prin prisma formulărilor sale teoretice ne oprim, pentru scurt

timp, asupra studiilor şi eseurilor scriitorului. Aproape niciodată incidente, principiul poetic existent *în text* şi principiul poetic expus *în afara textului* se află într-o relaţie de inefabilă corespondenţă, mai ales în cazul unor autori, cum este şi Al. Philippide, care nu izolează (după modelul „transparent / refractar" din demonstraţiile maioresciene) actul creaţiei de cel al criticii, Considerându-le tacit ca vocaţii complementare ale personalităţii artistice, Philippide gândea, astfel, la fel cu unul dintre rharii săi contemporani, G. Călinescu. încă din 1927, în *Critică şi creaţie,* acesta nuanţa.repartiţia dihotomică pe „specialităţi", observând că artistul nu vede doar sintetic (compact), iar criticul nu vede doar analitic (schematic), ci că în realitate: „momentul esenţial al activităţii critice este tot sintetic şi consistă în emoţia imediată, anticipantă a verdictului vremii".

Tot astfel, poetul *Stâncilor fulgerate* consideră că Jocul înalt şi dezinteresat al ideilor" ocupă un loc însemnat în orice mişcare a psihicului uman, deci şi la nivelul fenomenului literar, întemeiat pe „nevoia de cunoaştere a lumii şi a vieţii, cu ajutorul şi prin mijlocirea *sensibilităţii inteligente*" (subl. n.) şi pe „aspiraţia către frumos cu presimţirile de bucurie spirituală pe care această aspiraţie le nutreşte".

Experimentând propriile opinii, Philippide scrie poezie şi studii despre poezie, meditaţia asupra literarului luminând nu numai liniile portretului său interior, ci fiind şi un capitol, de primă importanţă, din procesul afirmării conştiinţei poetice modeme în ţara noastră.

Tezele sale merită a fi bine cunoscute. Arta nu este, evident, reproducere, „copie", ci transfigurare. Adevărata dimensiune a operei este cea de adâncime şi dacă Vianu vedea în'tr-un vers eminescian „un abis fără fund", Philippide consideră că, de exemplu, opera lui Shakespeare este „un tezaur fără fund", univers ilimitat-simbolic. De peste trei secole

„omenirea a tot cules din el şi nu numai că tezaurul n-a secat, dar e tot aşa de bogat ca la început. Oricâtă apă ai scoate din ocean, tot ocean rămâne" *(Deschidere cu Shakespeare,* 1956)

Gândirea poetică, generatoare de somptuoase viziuni, nu se ghidează după legile raţionalităţii ştiinţifice sau a celei comune. Logica sa este alta, derivând din acea „mişcare a minţii" care caută şi găseşte în realitate, trecând peste orânduiala obişnuită a lucrurilor, apropieri şi afinităţi sau deosebiri şi contraste care uimesc şi dau sentimentul frumuseţii" *(Despre poezia română dintre 1920 şi 1940 în raport cu poezia europeană, 1965).* Este vorba, deci de o reclădire a realului pe baza „descompunerii" acestuia – cum ar fi spus Baudelaire – şi a reîmbinării elementelor după „reguli" noi, într-o lume nouă dominată de fosnetul infinit al profundelor corespondenţe accesibile doar minţii de poet.

Principiul construcţiei şi „atracţia invizibilului" (a misterului) definesc, după Philippide, cunoaşterea poetică, ce se aplică unei „zone" cu totul neobişnuită la prima vedere, o „zonă" unde „visul nu e niciodată vis şi realitatea nu e niciodată întreagă şi limpede", o „zonă" unde „visul şi realitatea se amestecă, se întretaie, merg alături, pătrund unul în altul şi se împacă un timp, pentru ca din nou să se despartă, însă fiecare din ele păstrând amintirea celuilalt *(Franz Kafka şi singurătatea în mijlocul mulţimii,* 1937). Să fie aici, à rebours, o reevaluare de maturitate a binecunoscutelor formulări, la care tânărul Philippide privise cu destulă severitate, şi anume cele ale suprarealistului André Breton ce crezuse în „fuzionarea pe viitor a acestor două stări, în aparenţă atât de contradictorii, care sunt visul şi realitatea"? Termenii par aceiaşi, mobilurile şi finalitatea demonstraţiei sunt, însă, altele.

Conturul (extraordinar) al acestei „vaste ţări poetice" se regăseşte în „cardiograma"

(extraordinară şi ea prin semnificaţie) a drumului interior înscris în slova de foc a fiecărui poem. Acesta nu este suma cuvintelor sau imaginilor sale. Valoarea poeziei este echivalentă cu valoarea expresiei, calitatea primordială a artei, căci, precizează Philippide, ea este o „calitate de fond". „Când forma este săracă, conţinutul oricât de bogat ar fi, rămâne incomunicabil." Urmărind în chip necesar natura „adâncă" a fondului (a se observa cum Philippide se opreşte constant în comentariile sale la structurile de profunzime ale operei), expresia nu o poate trăda vreodată. Dacă în timpul lui Boileau limpezimea raţională se referea atât la fond cât şi la expresie, „noi, cei de astăzi" (fraza este tipică pentru orice moment de „modernitate" din istoria culturii) „credem, în această privinţă, cu totul altceva". Şi anume – susţine cel ce observase la Poe funcţia „nedefinitului", forţa unei „atmosfere de puternică imprecizie" iar la Mallarmé pregnanţa acelei „precizii a imprecisului" – poetul vremurilor modeme urmează o altă cale, de o cu totul altă natură: „Stări obscure de suflet, adânciri în vis, căutări cu porniri şi întoarceri pe căile crepusculare ale memoriei, cu alte cuvinte toată acea poezie, nouă mereu, a cunoaşterii psihice prin mijlocirea visului şi a contemplaţiei nu se poate exprima limpede, ci numai prin aproximaţii, prin atingeri, prin sugerări şi apropieri ciudate, capabile să trezească în cititor fiomI necunoscutului, al misterului şi al surprizei... [...] în poezie, nu există obscuritate. Există numai expresie greşită, falsă, nepotrivită, ceea ce dovedeşte doar că poetul nu e destul de iscusit şi adânc. A exprima obscur lucrări limpezi e o greşeală. însă a exprima obscur, cu vigoare şi adâncime, lucruri prin firea lor obscure este un procedeu poetic normal" *(însemnări despre valoarea poetică,* 1965).

Oriunde am deschide studiile şi eseurile lui Al. Philippide întâlnim marea obsesie a întregii sale creaţii: „exasperanta nevoie de vis", nici o clipă

echivalentă cu despotismul neverosimilului,* la fel de periculos pentru poezie ca şi naturalismul fotografic. Artistul supune, nu se iasă supus de fantasmele sale interioare şi cum starea fertilă a inteligenţei artistice nu este paroxismul, Philippide se vrea stăpân al visului, un „vis treaz", adevărat fir conducător al poemului rătăcind pe căile labirintice ale sufletului, vis care – contrar iluziei suprarealiştilor de a „metodiza imprevizibilul, pretenţie mai absurdă decât orice vis!" – devine sinonim cu principiul modelator al creaţiei. Căci, notează poetul într-una dintre *Consideraţiile confortabile:* „Visul nu poate fi decât o combinaţie a unor elemente deja existente în mintea celui care visează. Numai această combinaţie este nouă. Cu alte cuvinte, visul din somn nu creează nimic. Creează numai visul treaz, meditaţia visătoare, închipuirea conştientă". Reveria, declanşatoare a fanteziei, dar o reverie bine temperată, iată de ce Philippide elogiază la Valéry asociaţia gândirii poetice cu mecanismul inteligenţei speculative („există, notează tot în *Consideraţii...,* o inteligenţă a sentimentului, a inimii"), iată de ce crede cu fermitate în adevărul că artistul „este mereu conştient de munca pe care o face", având, astfel, deschis idealul construcţiei şi al duratei.

Teoretician al limbajului poetic, Philippide acordă o vizibilă atenţie procedeelor de organizare a acestuia. Astfel, referindu-se la ceea ce neoretoricienii definesc prin „figuri de sunet", el vede, pe bună dreptate, că esenţiale nu sunt asociaţiile sonore în sine, ci numai implicarea lor în contextul asociaţiilor semantice sau, cum spunea Valéry, poezia „ca ezitare prelungită între sunet şi înţeles". Ritmul şi rima, elemente prozodice înalt restrictive sunt, în marea literatură, semnalul originalităţii semantice imutabile: „Impresia adâncă, neştearsă se produce numai când între asonanţele şi rimele necomplete şi gândirea poetică este o

corelaţie (nu o simplă asociaţie de suprafaţă!), o corelaţie necesară, fiind aşadar vorba de o expresie ce nu poate fi schimbată, şi nu poate fi schimbată fiindcă ea este cerută de mişcarea gândirii poetice, ca un lucru unic şi de neînlocuit". Observaţia se verifică pretutindeni şi exemplul eminescian este deseori invocat.

Nu mai puţin, „figurile semantice" (în primul rând, metafora) sunt analizate dintr-un unghi extrem de actual, observându-se rolul, de importanţă majoră, al distanţei ce separă (şi apropie, conform forţei unificatoare a poeticului) termenii intraţi în relaţie, după principiul asociaţiilor esenţiale: „Corelaţiile presupun afinităţi profunde, de substanţă, de structură, şi ele sunt adevăratul fond din care se alimentează şi cu care lucrează gândirea poetică. [...] Cu cât obiectele sunt mai departe unul de altul cu atât metafora e mai neaşteptată, mai surprinzătoare, şi deci mai frapantă, chiar mai frumoasă" *(Despre poezia română dintre 1920 şi 1940, în raport cu poezia europeană,* 1965). Poetul apreciază şi el, dimensiunea înalt evocatoare a ceea ce Blaga definea ca „metaforă revelatorie" iar Vianu ca „metaforă simbolică".

Aici, ca şi în alte ocazii, Philippide se fereşte a da soluţii şi a rosti decizii definitive. Creator pentru care cinstirea scrisului a reprezentat o normă etică definitorie, el a accentuat adesea că în artă nu există legi „ci numai obişnuinţe şi deprinderi în cel mai bun caz tradiţii". Tradiţia, autentificată de timp, este punctul de mare stabilitate al culturii, reper exemplar şi tezaur de valori, respectând „firea" unei spiritualităţi naţionale, conştiinţă de sine a acestei „firi", putând a asimila noutatea autentică pe dimensiunea unei matrice stilistice reprezentative. Trecutul îşi prelungeşte structurile în prezent care, la rându-i, reflex dialectic, redimensionează zestrea acumulată pe coordonatele trainice şi generatoare de încredere ale construcţiei în continuare: „Această

construcție are o particularitate, o însușire care îi dă o caracteristică adâncă. Tot ce se adaugă nou (și vorbesc aici numai de valorile capabile să rămână) se sprijină pe ceea ce este deja construit. în același timp, ceea ce este deja construit capătă, prin construcțile noi, o trăinicie și mai mare. În modul acesta trecutul, prezentul și viitorul literaturii se înfățișează diferențiate, dar nu antagoniste. Nimic nu se desființează numai prin faptul că se ivesc construcții noi. Se dărâmă de la sine numai ce a fost șubred de la început. Această construcție în continuare este favorabilă lărgirii câmpului de observație și întrebuințării a cât mai multe mijloace de expresie" *(Tradiție și progres în dezvoltarea literaturii,* 1970).

Valorile unei literaturii sunt mereu „controlate și comparate" cu valorile altor literaturi, urmărindu-se reliefarea originalității specific naționale și această concepție este implicată în toate paginile pe care Philippide le-a scris despre scriitorii români sau străini. Cum bogăția informațiilor este impresionantă, dar ea nu rămâne niciodată simplă acoladă bibliografică, perspectiva relațiilor inter-textuale hrănește și dă farmec paginii critice, din antichitate până în vremurile contemporane, cărțile, situate într-o ordine sincronică, transferându-și marile lor inițiative. Adept al „probei recitirii", Philippide cultivă eseul-palimpsest descoperind dincolo de cărți și de imagini spirala, răscolitoare de timp, clădită din alte cărți și alte imagini.

Dar nu este aceasta și metafora propriei lucrări poetice? Lovit de repedea cascadă a timpului, perdea deloc transparentă în calea cunoașterii totale, poetul se retrage în sine, arheologia sa interioară dovedindu-se de-a dreptul senzațională: „Mi-i sufletul ca unul din aceste / Ciudate manuscripte palimpseste; / Șterg scrisul proaspăt și deodată iese / Alt scris, cu slove ciunte, nențelese. *II* O, dac-aș izbuti să le descurc, / La vechile izvoare să mă urc, /

Poate-aş găsi-n adâncul lor pitite / Acele lucruri ce n-au fost rostite!" *(O, câte lucruri)*

NU ÎN OARBA UITARE, ci în memorie se afundă, astfel, spiritul neliniştit al poetului, drum interior de atâtea ori reclădit sub palida lumină a unui „ciudat tărâm de seară şi de toamnă" în care vremea, imensă „apă stătătoare", nu mai e măsurată de pasul melodios al ornicelor: „Ca melcu-n răsucită lui chilie / M-ascund în falduri de melancolie, / Croindu-mi cum îmi place drumul meu. / Culesul amintirilor începe. / Trecutul îşi întinde albastrele lui stepe / învăluite-n negură mereu" *(La marginea de noapte a vieţii).* Scânteia prezentului nu poate nicidecum străpunge „veşnicul amurg" al amintirilor şi trecutului, „trecutul meu şi alte trecuturi mai vechi" care, asemenea unor „continente scufundate / Sub suflet stau necercetate / Cu urme anonime şi străvechi" *(Suntem făcuţi mai mult din noapte).* „Osândit" a căuta mereu sub „vechea stearpă-ntunecime" comoara unui „gând nemărginit", poetul simte acut primejdiile ce-i ameninţă temerara iniţiativă: „Dar dacă noaptea mă va birui / Şi negre avalanşe grele / Din muntele cel mare se vor rostogoli / Şi mă vor năru sub ele?" .

De la *Visuri în vuietul vremii* (1939) la *Monolog în Babilon* (1967), „tema" câştigă în amploare şi, bineînţeles, în semnificaţie. încă din *Peste câteva mii de ani,* iluzia unei continuităţi a mesajului poetic nu numai dinspre trecut înspre prezent, ci şi de aici înspre viitor dă sens năzuinţelor neclintite ale celui care, asemenea „împăratului captiv" în propria sa condiţie umană trecătoare, are credinţa, numai aparent stranie, că gândurile îi vor fi înţelese şi recitite deoarece ele sunt scrise „în limba fără ţară a visului". Catarg, cu pânze arse de mari incendii interioare, poetul crede că poate depăşi, asemenea Păsării Phoenix, inevitabilele sale limite,

circumstanţiale, renăscând continuu pentru a transforma în „metal pur" mineralele amintirii... Acum nu mai este vorba numai de inepuizabilele *sale* amintiri, sursă â atâtor altor retrospective poetice, ci şi de cele înscrise în nelimitatul spaţiu al culturii, spaţiu în care Philippide se simte şi se vrea implicat întru o mai bună definire şi cunoaştere de sine. „Mâna străvezie ca un fum" ce-i bate în fereastra sufletului şi a minţii este, poate, cea a „glasurilor" îndepărtatei antichităţi eline, ale evocatorului ev mediu sau al secolului „gândirii libertine". „Călătorind odată prin Virgil", călătorie imaginară într-o lume imaginară, Philippide are revelaţia timpului „elastic şi subtil" al culturii, capabil oricând a proiecta diacronia în sincronie şi a da certitudinea unei perpetue contemporaneităţi, aceasta numai pentru că, miracol real, „C-un fir pe care-l trag din stele / Poeţii leagă vremile-ntre ele" *(Ausonius)*. Rătăcitor nostalgic prin marea poezie a lumii, „hoinar" prin hăţişurile ademenitoare ale paginilor atâtor cărţi, Philippide potenţează splendoarea stranie, înfernală a livresculul ce vorbeşte, astăzi, modernilor mai deschis ca oricând, „Universul, pe care alţii îl numesc bibliotecă..." sunt cuvintele ce deschid nu numai o celebră nuvelă de Borges, ci şi un drum al literaturii secolului nostru. în spaţiul liric al ultimelor volume de poeme scrise de Al. Philippide plutesc „împietrite" gânduri străvechi, încrustate pentru totdeauna în timp, şi se aud fără încetare, sibilinic cântece de sirenă, *Voci ale vechilor poeţi:* „Voci ale vechilor poeţi, mai clare / Decât sclipirea stelelor pe cer / în nopţi de ger, / De mult v-aud venind din depărtare / Până-n ascunsul inimii ungher".

Să amintim că, desigur deloc întâmplător, pagina de manuscris a *Vocilor deschide* ca un suav avertisment ediţia definitivă de *Poezii* (din 1976), ediţie apărută sub supravegherea autorului.

Umbra de neşters a culturii subjugă definitiv

prezentul supus nemiloasei deveniri, transformând efemerul în durată: „Trăim o bună parte din viaţă printre morţi. / / Citim în cărţi poeme de-o mie de ani spuse / Şi muzici ascultăm, demult compuse, / Şi-n vis vorbim cu vechi prieteni morţi: / E-o lume, de neant înconjurată, / Care prin moarte-şi capătă durată / Şi fiinţează-n noi prin nefiinţă" *(în nemiloasa devenire).*

A trăi şi â gândi sub zodia culturii, iată un ideal dintre cele mai angajate fără de care starea poeziei lui Al. Philippide nu poate fi înţeleasă.

Nu este, însă, singura metaforă obsedantă a cărţilor poetului. Căci voluptatea cufundării în timpul .infinit al culturii are aceeaşi finalitate cu cea a cufundării în sine şi aşa ne explicăm de ce contemporaneizarea silită a poeziei („Silită poezie-a vremii noastre / într-adevăr prea mult a vremii noastre / Şi prea puţin a vremurilor toate") este respinsă în favoarea răsfoirii „vechilor atlase" ce, sigure, pot deschide căi spre „zările miraculoase", spuse „tărâmul ţărilor necercetate" şi spre acele „Mari spaţii albe / Pe harta sufletului meu din acest an" *(Promontoriu).*

Stânci fulgerate* (1930) este volumul unei crize sufleteşti, • poetul recunoscându-şi ca stea polară a destinului său contrastul, tensiunea, învolburarea violentă. Sufletul îi este în acelaşi timp „aspru", „mineral" dar şi „aerian", „cu nostalgii de vid" şi cu cât presiunea materialităţii creşte, cu atât mai mult este întreţinută flacăra idealităţii: „Fulg de nemărginire în coajă de pământ, / în inimă port dorul pustiilor senine. / Când clipa pământeană apasă greu pe gând / Desfaşur albul viscol al stelelor din mine" *(Frontispiciu).

Neliniştea este întreţinută din afară, dar mai patetică este chiar voinţa poetului de a-şi pune la încercare propriile puteri, experimentând asupra sieşi, cu luciditate şi nepăsare, efectele, tulburării sensibilităţii: „Mi-am tulburat fântânile-ntr-adins /

Pe care le săpasem ani de-a rândul, / Şi-n suflet ruguri roşii mi-am aprins: / / în văgăuna mea când stau la pândă / Să-mi fie roşii focuri de osândă" *(Elegie).*

în *Schiţă pentru un autoportret,* lumea este închisă (nu redusă) între graniţele sensibilităţii poetice, explorând inepuizabilul raport dintre unu şi multiplu: „Trăiesc în mine ca o pădure-n mii de frunze, / Ca vântu-n mii de fire de nisip". Zăgăzuind mari impulsuri, ce-i tulbură, parcă „într-adins" fântânile adânci din suflet, scriitorul explorează, asemenea atâtora dintre confinii şi contemporanii săi spirituali, vastul teritoriu al singurătăţii şi înstrăinării ce atinge,. în *Comentarii,* dimensiunea exilului privit cu sarcastică detaşare: „Am început să mă despart de mine. / Mă simt mai liniştit. E frig. Afară / Nu ştii, e toamnă ori e primăvară. / Iar plouă? Nu. E vânt pe străzi. – E bine / C-am început să mă despart de mine. / / M-am săturat de mine până-n gât. / Privesc în suflet – casc – şi mi-i urât. / Mă plimb prin mine ca un exilat, / Şi mă cutreier iar în lung şi-n lat, / Şi caut iar şi caut iâr, şi ştiu / Că nimeni nu-i – şi fluier a pustiu".

Tema se adânceşte în *Visuri în vuietul vremii* (1939), volum în care tensiunea poetică nu mai irumpe nestăvilit în afară, ci este filtrată de pânzele unduioase ale unei maturităţi lirice în plină afirmare. Cu *Visurile,* putem considera că „formula" Philippide s-a constituit, următoarele cărţi de poeme aducând preţioase nuanţe şi cizelări ale expresiei, dar nu modificări fundamentale.

***Elegia* evoluează pe drumul ce duce *în marile singurătăţi.* Aici sălăştuiesc deopotrivă eul empiric şi eul creator dar întâlnirea lor este mereu amânată: „În marile singurătăţi din mine / Aud de mult un cântec. Dar e cântec / Ceva ce nu se poate auzi / Decât cu urechea sufletului: Sunete stinse, susur de astre, / Vârtej de vis şi amintiri de vânturi, / Sonoră-nchipuire ce poate fi lumină, / Prezenţă care-nlătură**

cuvântul? încercările eului empiric de a-şi cunoaşte alter-egoul fără nume sunt mereu supuse eşecului. „Tainicul cântăreţ" este de negăsit şi de câte ori poetuî a încercat să-l caute urcând în „luntrea somnului" şi navigând „pe mările tăcerii dinăuntru", de tot atâtea ori a fost azvârlit din nou „Pe ţărmul vieţii zilnice şi treze, / Naufragiat al somnului".

Neliniştea devine acută în momentul în care ea se extinde nu doar asupra biografiei omului, ci şi a biografiei creatorului Philippide, acesta din urmă ' întrebându-se dacă mai poate stăpâni în totalitate forţele-i lirice şi dacă mai are mijloace a le exprima în afară. Altfel spus, dilema ce se profilează vizează chiar statutul poeticului ce trebuie a-şi găsi o întrupare verbală şi pentru aceasta are de optat între modelul comunicării uzuale („zgomotoasa plasă de vorbe efemere") şi contrariul ei, limbajul „spălat" de „zgura vorbelor, amară", un limbaj cu adevărat nou şi original, adică limbajul poetic. Este şi opţiunea lui Al. Philippide: doar prin poezie pot fi învinse limitele, conjuncturile trecătoare şi se poate împlini destinul creator: „M-atâm de tine, Poezie, / Ca un copil de poala mumii, / Să trec cu tine puntea humii / Spre insula de veşnicie / La capătul de dincolo al lumii" ***(M-alârn de line, Poezie).***

Marea întrebare a *Visurilor* este, în^ fond, dacă menirea poetică îşi găseşte fireşti împliniri „În limpezimea unei statornice amiezi / Cu zări strălucitoare şi cer uscat de vară", adică în orizontul unui prezent etern sau, dimpotrivă, în vârtejul apelor trecutului, acolo unde „Visurile tale clipesc în amintire / Ca stele văzute în funduri de fântâni" ***(Cântec de amiază).***

Adică, din nou şi acum, poetul nu se poate decide a se afilia definitiv cunoscutei sale mişcări retractile (coborârea în sine, în amintiri, în vis) sau a asculta de impulsul înaintării în afară, al ieşirii în întâmpinarea noului, timpului necunoscut. Deşi cea

dintâi tendinţă este prioritară în *Visuri,* ca şi în *Aur sterp* sau *Stânci fidgerate,* cea de a doua este, totuşi, anunţată prin *poeme* prescum *O întâlnire ciudată* sau *Cântec din anii blestemaţi.*

Ne aflăm în faţa, poate, a celei mai caracteristice „teme" din poezia lui Al. Philippide, punctul înalt al volumelor *Monolog în Babilon* (1967) şi *Vis şi căutare* (1979), tema călătoriei. După lectura a numai câteva poeme ne dăm imediat seama că termenul este în mică măsură adecvat, călătoria fiind mai degrabă viziune, cu bogate şi neliniştitoare accente.

în primul rând, priveliştile. Ele au o extrem de originală înfăţişare, prin starea lor ne-naturală, părând mai degrabă construfcţii alegorice ale imaginarului decât peisaje. În *O întâlnire ciudată,* câmpia împrejmuită de dealuri galbene de lut este pustie şi stearpă. Deasupra se cerne o lumină „lâncedă şi albă" iar pe lângă drum se înalţă brusturi, cucută, ciumăfaie şi alte „buruieni otrăvicioase", rămase, parcă, după arhaice molimi, cutremure şi urgii. în *Tainicul ţel* (din *Monolog în Babilon),* decorul este format dintr-un „vălmăşag imens de scări", scări de lemn, de marmoră, de lut, de fier, acoperind haotic cerul şi orizontul fără a duce, însă, nicăieri. Alături, la mică distanţă, o vâlcea edenică plină de lunci, crânguri şi grădini printre care şerpuieşte o zveltă alee, străjuită de mari şi albe coloane, având, însă, în vârf, „ca nişte sperietori", capete de oameni vii: „Şi ce pocite chipuri! Strâmbe guri, / Tumefiate buze, nasuri roase, / Obraji cu negi cât nişte nuci, fruntî joase, / Ochi storşi, urechi pleoştite, tot figuri / Dintr-un muzeu de monştri parcă scoase". în *Pe un papirus,* tărâmul descoperit la capătul unei „lungi călătorii ciudate" este de o somptuoasă, calmă frumuseţe dar oamenii ce îl populează au chipurile marcate „de-o sălbatecă tristeţe" iar în ochi o „cruntă deznădăjduire". Ei refuză a vorbi şi cu „feţele-mpietrite" de o suferinţă fără leac. „Cum mă vedeau,

din depărtare, / Cu mâna-mi făcea semn să tac, / Temându-se de vreo-ntrebare". în *Alai,* pe „tărâmul de glod şi de fum / Bătut de vânturi şi uitat de soare", însoţitorii îi sunt oameni în lanţuri şi cătuşe, înaintând tăcuţi, cu „chipurile parcă înmuiate-n scrum". în *Prin nişte locuri rele,* „ciudatul oraş", o încâlceală de clădiri ciclopice, „sucite-arhitecturi arborescente", este traversat de o mulţime amorfa, un furnicar în care nu se poate distinge nici o individualitate: „Parc-ar fi fost o mare vietate, / Ca mugurii aceluiaşi polip, / Un trup în mii de trupuri îmbinate / Şi-n mii şi mii de feţe-acelaşi chip". în *Legenda,* „Decolorată ca o zugrăveală / Pe un perete prins de umezeală, / Priveliştea se ofilea-n azur", ochii abia pot distinge pe un tăpşan „o adunare cam ciudată" care privită mai de aproape se dovedeşte a fi o grămadă de clopote. Nici munţii nu au un aspect mai liniştitor, fiind cutreieraţi, de făpturi „Cu-nceţoşate chipuri şi trupuri deşirate", căţărându-se pe steiuri şi refugiindu-se în văgăuni, amestecate într-o hăituială „Ca nişte păsări care adulmecă furtuni" *(întâlnire în munţi).* Iar apele foşnitoare au un mal însorit, împodobit cu statui şi columne, iar celălalt înecat în ceaţă şi bântuit de îngheţate vânturi. în sfârşit, *Viziune* (din *Vis şi căutare)* plasează în obişnuitul, acum, peisaj antinomic vechea temă a luptei dintre *eu* şi *celălalt.* Despărţiţi de „Un zid gigantic de sticlă, vast cât zarea, / Un munte de cristal, nemărginit", cei doi trăiesc claustraţi în două tărâmuri net diferite. De o parte (de partea *eului)* este piatră seacă, nisip, pustiu sterp şi crunt, un cer galben şi murdar cu zarea învăluită în ceaţă vânătă, dincolo (de partea *celuilalt)* „e primăvară paradiziacă", cerul e adânc şi clar, văzduhul străbătut de un „vânt albastru", lumina caldă dezvăluind imaginea unui „tărâm miraculos" în care visul şi realitatea se confruntă cu precizia şi imprecizia pe care am mai aflat-o în opera şi în gândirea poetică a lui Al. Philippide: „Ciudat

tărâm! În el s-au adunat / Zeci de priveliști de odinioară, / Pe care le-am văzut sau le-am visat / Și care-acum trăiesc a doua oară / Și-n fața mea se schimbă ne-ncetat". Bariera transparentă a muntelui de cristal nu va putea amâna, însă, prea mult inevitabila confruntare, ce scapă de sub controlul *eului,* învins sigur, fără drept de apel: „Și-atunci tot dorul meu de bucurie / Se spulberă și se distramă, / Și-această dureroasă feerie / Mi-aduce o mâhnire, și mi-e teamă / Că-n clipa când omul ce sunt cu-adevărat / Se va-ntâlni cu celălalt eu însumi, / Ispititor, puternic, adânc, nemăsurat, / Acesta-n luptă care se va-ncinge / între-amândoi, în mine, va învinge..."

în astfel de lumi, călătoriile modernului Odiseu sunt marcate de ispite, curse primejdioase, neașteptate întâlniri și nu o dată, dincolo de lumina insuportabilă, egală, a soarelui alb se ghicesc umbre malefice. Ecoul lor este cu atât mai penetrant cu cât călătoria se desfășoară în singurătate, poetul neavând o călăuză, în cel mai bun caz, în *Râul fără poduri,* simțind îndemnurile unui prieten, ce nu e însă o „făptură" ci doar o „prezență". Excepție, splendida poemă *Palatul* (din *Vis și căutare*) unde hățișurile pădurii sunt traversate alături de iubită.

Rătăcirile, kafkiene parcă, se opresc mereu în fața necunoscutului, dar instrumentele adecvate a-l elucida nu se află la îndemână. Țelul se depărtează morgânic așa că „alungat" și „chemat" totodată de lumea în care a intrat, animat de teama de a ști, dar și de dorința de a cunoaște, poetul rămâne mereu cu un pas în afara careului magic al enigmei și deși întrebările persistă, „secretul negurii" e de nepătruns. Recitind poemele amintite, găsim aproape pretutindeni aceeași abandonare a investigațiilor. „Captiv" al angoasantelor priveliști dar și al propriei singurătăți, poetul face mereu calea întoarsă „fugind mereu de mine însumi / Și întâlnindu-mă mereu în cale". Visul căutat e cu

neputinţă de găsit, transcendentul niciodată atins aşa că singurele care rămân neschimbate, dimpotrivă se amplifică, sunt. neliniştile creatorului.

O singură drumeţie se dovedeşte a fi benefică, neamenințata de nici o primejdie. Este călătoria, înnobilând spiritul şi liniştind sufletul, în timpul etern al culturii, unde, coborând pe treptele hexametrilor „fără moarte", poetul se bucură a depăna „viitoare amintiri" cu marii săi prieteni din cărţi şi istorie.

Ar mai fi o soluţie. Cea din poema *Vis şi căutare,* datată 1978. în loc a colinda printre stele, cosmofantezii şi amăgiri, „Mai bine să ne-ntoarcem pe pământ / Şi părăsind călătoria-n vid, / Să cultivăm grădina lui Candid, / Lăsând închipuirea să măsoare / Iluzia-n continuă mişcare / A ţelurilor drumurilor lungi, / La care să visezi, să nu ajungi... / Şi poate-aici s-ar întâmpla să fie / Şi mult râvnita poezie / Ispititoare – / Căci totul este vis şi căutare".

Altfel spus, dezlegarea eternelor *Secrete şi mistere* (simptomatică această ambiguitate sinonimică!) este accesibilă prin construcţie şi poezie, concepte de care am avut prilejul a vorbi: „Dar ce să dezlegăm? Doar totul piere / în timpul fără sens, fără-ncheiere. / Ajunşi în lună n-am găsit decât / Un plat pustiu, sărac, steril, urât. / O să ajungem oare şi la stele, / Cu gândul să descoperim în ele / Secretul universului şi-al vieţii? / / Da-n stele nu ajung decât poeţii".

în *Poarta de corn,* al cărei moto "din *Eneida* („Sunt două porţi ale Somnului, din care una e de corn; pe acolo ies cu uşurinţă umbrele adevărate") ne recheamă în memorie gândul lui Nerval („Visul e a doua viaţă. N-am putut pătrunde fără să mă cutremur pe aceste , porţi de fildeş sau de corn care ne despart de lumea nevăzută"), Al. Philippide încrustează datele principiului său poetic: „Pe coarde vechi un sunet nou să-ncerc, / S-ajung la zona timpului în cerc, / Să intru iarăşi în eternitate /

Pe poarta viselor adevărate”.

Ajungem din nou la o invariantă a universului liric edificat din *Aur sterp* spre *Vis şi căutare.* Gândind visul nu ca pe o temă, ci ca pe un pivot al creaţiei sale, Philippide îşi manifestă

ataşamentul faţă de romantism nu în (sau nu numai în) accepţiunea sa de curent literar localizabil în timp şi spaţiu, ci în accepţiunea sa tipologică, de tendinţă fundamentală a artei de pretutindeni şi de totdeauna.

Discuţii literare desfăşurate după 1930, în care va interveni şi poetul *Visurilor în vuietul vremii,* urmăresc definirea conceptului. În *Romantismul ca stare de spirit,* astfel, Tudor Vianu înţelege romantismul nu ca mişcare istorică ci ca structură permanentă a spiritului omenesc, fiind, în raport cu dominanta clasică, defmită prin predilecţia pentru temporalitate, prin atenţia acordată lumii ca devenire, prin interesul pentru artele succesiunii, dintre care muzica este categoria supremă. După numai câţiva ani, glasul lui Philippide se ridică *în apărarea romantismului,* pentru ca în *Romantismul permanent,* teoria să fie pe larg reluată: „înainte de a fi o mişcare literară, romantismul este un mod de viaţă sufletească", exprimând una dintre marile tendinţe ale spiritualităţii omeneşti adică „adâncirea, pe calea visului şi a contemplaţiei, în lumea dinăuntru". Spre deosebire de spiritul realist, cel Romantic este atras de propria lume, are nostalgia chinuitoare a altei vieţi, simţindu-se, în consecinţă, exilat în viaţa de toate zilele. Primordială este înclinarea spre vis şi, prin el, spre poetic. Iată de ce „dacă aceste consideraţiuni corespund adevărului, atunci trebuie să afirmăm că un artist este întotdeauna mai mult sau mai puţin romantic în momentul creaţiei".

Romantice sunt, în acest sens, şLvisurile şi căutările poetului Al. Philippide.

ANTOANETA TĂNĂSESCU

1900 20 martie /1 aprilie. Se naşte, la Iaşi, Alexandru A. Philippide, fiul lui Alexandru (1859-1933) şi al Lucreţiei (n. Nemţeam, 1880-1933). Tatăl, ,',cel mai bun profesor pe

care ¡-am avut", a exercitat o influenţă decisivă asupra viitorului poăt. Cred că am moştenit de la tatăl meu un oarecare spirit ştiinţific, care de obicei se conciliază greu cu poezia. Toată viaţa mea am încercat să împac aceste două însuşiri, aceste două atitudini. Nu ştiu dacă am reuşit sau nu, dar rezultatul este, pe de o parte, poezia – care n-a fost, cred, o simplă efuziune lirică, inconştientă, nestăpânită de mine-şi, pe de altă parte, studiile literare pe care le-am început cam o dată cu poezia. [...] Tatăl meu tradusese şi el în tinereţe din Horaţiu, în ritmuri originale, dar mai târziu, preocupat şi pasionat-pentru că ştiinţa era la el o adevărată pasiune –, a lăsat poezia deoparte, afectând chiar, câteodată, un uşor dispreţ, o uşoară îngăduinţă cam ironică faţă de ea, ceea ce era, cred eu, o atitudine mai mult voită decât adânc simţită de el" (12). Profesorul A. Philippide s-a născut la Bârlad, la 1 mai 1859. în 1881 îşi ia licenţa în litere la Universitatea din Iaşi, este, apoi, bibliotecar la.

* Pentru redactarea acestui *Tabel cronologic* au fost cercetate numeroase surse, dintre care citãm, în continuare, pe cele mai importante:

I. CONFESIUNI ALE SCRIITORULUI

1. *Cărţile copilăriei* (text datat decembrie 1936), în *Scrieri, Studii şi eseuri*, III, Ed. Minerva, Bucureşti, p. 343-345.
2. *„Vocaţia mea poetică s-a ivit la 14 ani...",* „Manuscriptum", an. I, nr. 1, 1970, p. 7-10. ’

Biblioteca Centrală (post în care va fi urmat de Eminescu). După moartea lui Al Lambrior, ocupă, în 1884, prin concurs, Catedra de limbă română la Liceul National din laşi. Frecventează cercul Junimii. în 1888 scrie o Introducere în istoria limbii şi literaturii române. Pleacă pentru doi ani la Universitatea din Halle. în 1893 este profesor suplinitor la Catedra de filologie română a Universităţii din laşi, în 1896, profesor titular. Publică Principii de istoria limbii (1894) şi o Gramatică elementară a limbii române (1897). Membru corespondent al Academiei în 1898, membru titular în

1900. Timp de opt ani (1897-1905) lucrează la Dicţionarul limbii române, iniţiat de Academie, redactând, pe baza unui impresionant material de specialitate, literele A-D. „Pentru elaborarea acestei opere, la care în cele din urmă a trebuit să renunţe, Philippide şi-a concentrat toată puterea lui de muncă, ducând viată de schimnic, întrerupând în chip radical orice agrement al vieţii şi orice relaţie socială. În al doilea rând puterile lui spirituale au mai fost consumate şi de cursul său universitar, pe care îl ţinea copios şi cu o rară punctualitate „ (22), în 1906, face parte din grupul de fondatori ai „Vieţii româneşti", în fotografiile de epocă putând fi deoscoperit, între C. Stere şi N. Gane şi alături de G. Ibrăileanu şi Paul Bujor, un bărbat „scund, cu capul mic şi rotund, cu figura brăzdată de mustăţi exagerat de lungi, depăşind, stufoase, ovalul feţei. Stă sprijinit în baston, în poziţia degajată a unui păstor ce se odihneşte. [...] Oameni ca

3. *Câteva amintiri jară urmare, Consideraţii confortabile, II, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1972, p. 289-298.*
4. *B. Fundoianu – schiţă de portret din amintire* (text datat noiembrie 1973), în *Scrieri. Studii şi eseuri,* IV, Ed. Minerva, Bucureşti, 1978, p. 442-446.
5. *Călinescu* (text datat iunie 1974), în *Scrieri, Studii şi eseuri,* IV, Ed. Minerva,' Bucureşti, 1978, p. 450-454.

II. BIOBIBLIOGRAFII

6. *Tabel cronologic,* cuprins în Al. Philippide, *Visuri în vuietuţ vremii,* E.P.L., „Biblioteca pentru toţi", nr. 499, Bucureşti, 1969, p. XXXVII-XXXIX.
7. Dinu Pillat, *Al. Philippide – fişă biobibliografică,* „Revista de istorie şi teorie literară", an. 24, nr. 2, 1975. Inclus în *Itinerarii istorico-literare,* Ed. Minerva, Bucureşti, 1978, p. 261-264.

Philippide erau cunoscuţi de toţi intelectualii laşului. Aceştia îi venerau, salutându-i cu un fel de sfiiciune, indiferent dacă îi cunoşteau sau nu. Salutul banalizat de obişnuinţă era, în asemenea cazuri, un omagiu şi căpăta un caracter solemn. În special Alexandru Philippide, prin seriozitatea şi francheţea lui, impunea un mare respect, ba chiar şi un fel de teamă. Avea oroare de protocol şi de orice ipocrizie a politeţei, ba chiar de formulele obişnuite în

raporturile dintre oameni. Firea lui bruscă, directă, agrava tot acest climat, care crease pe atunci multe anecdote, poate că lipsite de temei. [...] Ieşenii îl puteau întâlni pe drumul dintre casa lui şi Universitate. Mergea totdeauna pe jos, repezit, aruncând bătăios din picioarele lui scurte, secondate totdeauna de un baston gros. Îl vedeai mereu cu o geantă mare, foarte umflată de hârtii, ca un uger, pe care îl ţinea strâns subţioară. Avea totdeauna un aer înfuriat, pornit parcă să lichideze nu ştiu ce socoteală gravă care nu mai putea răbda întârziere. Lucra pe vremea aceea la dicţionarul limbii române al Academiei, cu o tenacitate extraordinară, închis în casă ori de câte ori nu era obligat să plece la Universitate, la cursuri. Munca aceasta îl izola şi mai tare şi îl făcea şi mai irascibil" (18). După 1906, „trăia izolat, între cărţile lui, vizitat, când şi când, foarte rar de altfel, de către prieteni vechi şi de foşti elevi" (20). „Bătrânul filolog era un grec cu suflet gotic" (G. Călinescu). În 1925-1928, cele două volume din

8. *Biobibliografie*, „*România literară*", an. XII, nr. 7, 15 februarie 1979, p. 13.

III. INTERVIURI, CONVORBIRI

9. *De vorbă cu d. Alexandru A. Philippide* (semnat A.Z.), „Adevărul literar şi artistic", an. IX, nr. 443,2 iunie 1929, p. l-2.

10. „*Talentul şi sensibilitatea se adâncesc prin cultură*" (semnat Boris Buzilă), „*România liberă*", an. XXIII, nr. 6385, 25 aprilie 1965, p. 2 *Inclus* în *Mărturii în amurg*, Ed. Dacia, Cluj, 1974, p. 152-154.

11. *Scutul discreţiei* (semnat Ana Blandiana), „Viaţa studenţească", an. XIII, nr. l-2,10 ianuarie 1968, p. 3.

12. *Potolita cale de mijloc* (semnat Ana Blandiana), „Amfiteatru", an. X, nr. 2 (110), februarie, 1975, p. 115. Inclus, cu modificări, în *O discuţie la masa tăcerii şi alte convorbiri subiective* de Romulus Rusan în colaborare cu Ana Blandiana, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1976, p. 41-51.

lucrarea fundamentală Originea românilor. „Din cele două privelişti care uimeau sufletul lui Kant: «Bolta înstelată deasupra noastră şi legea morală în noi», Philippide o înlăturase deplin pe cei dintâi – menţinând însă intactă pe cea de a doua, căreia i se închina necondiţionat, pe care o

practica fără sovăire şi, am putea spune, fără elasticitate. Desperechind rostirilor sale eticei kantiene de tovărăşia unui spectacol care – oricum – putea să vorbească şi sensibilităţi, şi-a boltit pe vecie deasupra capului, în locul cerului cu stele, un cer abstract, cenuşiu „ (23). La moartea profesorului, un portret al celui pentru care „lăcomia de studiu, desigur, era patima lui dintâi şi din urmă", este făcut, cu alese sentimente de recunoştinţă şi preţuire de unul dintre foştii săi elevi: „În liceu ne făcea apologia omului cu sânge rece, şi mare prigoană ducea împotriva poeziei pe care o numea turburare a mintii. însă ştiu că în biblioteca lui cărţile de poezie – acele de poezie elină mai ales – aveau marginile pline de exclamaţii entuziaste. Vorbea cu groază de imagini; lecţiile lui mişunau de metafore, de comparaţii, de ironii şi hiperbole. Nu cred să se poată însufleţi materia filologică mai-captivant decât o făcea Philippide. Natură combativă la extrem; natură oratorică, poate şi poetică, îndreptată cine ştie de ce în carieră de erudit. Pesimistul veşnic iritat, mizantropul acesta suspicios, hapsân şi arţăgos din patimă pentru adevăr, era un om de un rar farmec; vorbăreţ, entuziast, uşor la râs, deşi aducându-şi pare că totdeauna aminte că omul trebuie să fie fiinţă posomorâtă. A fost,' probabil, regretul ascuns, fundamental, al vieţii sale, că natura

13. *Valori româneşti în univers. Alexandru Philippide la 75 de ani* (semnat George Arion), „Flacăra", im XXIV, nr. 12 (1033), 29 martie 1975, p. 5.

14. *Trebuie să ne gândim cu recunoştinţă la ţăranii aceia anonimi care s-au încăpăţânat să vorbească în satele lor neştiute (semnat George Arion), „Flacăra", an. XXVI, nr. 52 (1177), 29 decembrie 1977, p. 24. '*

15. *Convorbiri neterminate* (semnat George Muntean), „România literară", an .XIII, nr. 13, 27 martie 1980, p. 12-13.

IV: STUDII, AMINTIRI, EVOCĂRI

16. *N. Bănescu, Viaţa şi opera lui Daniel (Dimitrie) Philippide. Cartea sa despre pământul românesc, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1924.*

nu-l făcuse om cu sânge rece şi fără fantezie. Cumpătarea nu putea să aibă un om făcut astfel. Pe mulţi i-a necăjit, sau

i-a ofensat rău, fără bună dreptate. Dar în cuget cinstit a ieşit din gura cronicarului său oricare vorbă, cât de rea să fi fost. Iar om mai curat de linguşire decât acesta nu am cunoscut. în clasele de liceu citea elevilor din «Moftul român»; îl recomandase, de la început, ca cel mai serios ziar românesc. A şi fost duşman instinctiv al mofturilor, până la ferocitate. Ura lui de minciună şi frivolitate nu avea margini" (26).

Familia Philippide se mai poate mândri şi cu renumitul strămoş Daniel (Dimitrie) Philippide (1770-? 1832), unchi după frate al bunicului profesorului Al. Philippide. Născut în satul Milies situat pe muntele Pelion din Tessalia, DimitHe este fiul lui Philippos Argyriu „şi cel întâiu în familia noastră care ,şi-a luat numele Philippide" (24). „Doritor de a învăţa mai departe „, pleacă din Grecia, călătoreşte în Europa, ajunge şi în ţara noastră, unde revine de mai multe ori. în 1810 este însoţit de nepotul său Neculai Philippide, cel care se va însura cu o fată de răzeş din Nicoreşti: „Această străbunică, de viţă ţărănească, / Şi-a învăţat copiii să vorbească / Cea mai curată limbă românească, / Pe care-apoi toţi cei din neamul meu / S-au întrecut cu râvnă s-o cinstească : / Tradiţie-n familie, mereu „ (din poemul Omagiu unei umbre, scris de poetul Philippide în primăvara anului 1978). Dimitrie Philippide publică la Lipsea,

17. Geo Bogza, *A la recherche du temps perdu,* „România literară", an.XII, nr. 12 şi 13,22 şi 29 martie 1979, p. 7.
18. Demostene Botez, *O prietenie de câteva decenii,* „Viaţa românească", an. XXIII, nr. 3 martie, 1970, p. 44-48.
19. Victor Crăciun, *Confesiuni sonore. O istorie a literaturii române la microfon,* Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1980, p. 234-236.
20. Iorgu Iordan, *Alexandru Philippide,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1969.
21. Iorgu Iordan, *Alexandru A. Philippide, omul,* „România literară", an. XII, nr. 8, 22 februarie 1979, p. 8.
22. George Muntean, *La ce lucra poetul,* „România literară", an. XII, nr. 7, 15 februarie 1979, p. 8.
23. Ioan Petrovici, *Alexandru Philippide în evoluţia culturii româneşti,* Răspuns C. Rădulescu Motru, 28 mai 1935, Seria „Discursuri

de recepţie", LXVI, Bucureşti, 1935. Reprodus în *Discursuri de recepţie la Academia Română*, ediţie îngrijită de Octav Păun şi Antoaneta Tănăsescu, Ed. Albatros, Bucureşti, 1980, p. 202-220.

În 1816, o Istorie *şi o* Geografiea *României, fiind primul savant care încetăţeneşte într-o lucrare ştiinţifică acest nume pentru . teritoriul patriei noastre. Titlul complet al cărţii:* Istoria României sau expunerea celor mai însemnate întâmplări amintite în stânga Istrului de jos, de la năvălirea egiptenilor până la aşezarea conducătorilor români în Ţara Românească şi în Moldova, acum alcătuită întâi şi tipărită în Lipsea Saxoniei, în tipografia lui Tauchnite, *tomul J, partea l-a;. şi* Geografia României ca mijloc pentru o mai bună şi mai deplină înţelegere a istoriei ei, acum etc., *tomul I, partea a ll-a, text urmat de trei hărţi. Călugărit sub numele de Daniel, moare ca egumen la o mănăstire din bălţi.*

1903-1907 „Amintirile mele din prima copilărie se perindă între . 'biblioteca tatălui meu şi priveliştile de natură, care, în laşul de la începutul secolului, pătrundeau aproape până în inima târgului. Cutreieram, de cum se desprimăvăra şi până toamna târziu, împrejurimile cu dealuri acoperite de podgorii şi păduri, împrietenindu-mă temeinic şi trainic cu natura „ (3). Biblioteca profesorului Philippide îi oferea şansa întâlnirii cu mari cărţi: Homer, Sofacle, Vergiliu, PJaut, Shakespeare (în traducerea lui Schlegel şi Tieck), Balzac, Fluabert, Poe (în traducerea lui Baudelaire)... La patru ani este dus de tatăl său la operă şi a doua zi fredonează ariile auzite, „deşi mai târziu vocea mea a devenit tot mai interioară, până ce în exterior s-a estompat de tot". Cu ajutorul fratelui său vitreg; Ştefan Philippide, învaţă să citească, devenind „ unul din cei mai precoci cititori de ziare din

24. A. Philippide, *Notă biografică şi bibliografică asupra lui Dimitrie Philippide,* „Arhiva", an. IV, nr. 3-4, martie-aprilie 1893, p. 162-167.

25. Marin Popescu-Spineni, *România în izvoare geografice şi cartografice*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978, p. 216-218.

26. Paul Zarifopol, *Alexandru Philippide*, „Adevărul literar şi artistic", an. XII, nr. 633, 20 august 1933, p.l. Inclus în *Pentru arta literară*, II, Ed. Minerva, Bucureşti, 1971, p. 64-65.

La sfârşitul citatelor se indică, între paranteze, numărul de ordine al surselor conform datelor de mai sus.

lume; la 4 ani îmi luasem obiceiul de a parcurge ziarele şi revistele ce intrau în casa noastră „(15).

1907-1911 Şcoala primară Ia Iaşi. „M-am împrietenit de timpuriu cu cărţile prinzând gustul lecturii". Seara îl ascultă pe tatăl său povestindu-i Odiseea şi O mic şi una de nopţi. Citeşte cărţi de aventuri şi. călătorie, Poveştile şi Amitirilc lui Creansă „cânticele" comice şi vodevilurile lui Alecsandri, „Cred că cea dintâi carte de literatură pe care am citit-o a fost un Robinson Crusoe într-o traducere românească. Amintirea trebuie să fie foarte veche, pentru că îşi are locul în memorie alături de alte întâmplări care sunt sigur dintre cele mai vechi ale vieţii mele. Cartea era un cadou de Crăciun şi venise probabil împreună cu nişte soldaţi de plumb şi vreo locomotivă de tinichea, de care însă nu-mi mai aduc aminte. Mai cred că acest Robinson,a fost prima mea -carte pentru că în biblioteca mea de copil ea purta, scris de mine pe-o etichetă, numărul 1. Era o carte cartonată, cu file groase şi lucioase, cu litere mari şi rânduri rare. [...] întâmplările nemaipomenite ale lui Robinson au umplut de farmec şi de nelinişte multe zile ale copilăriei mele. Desigur că am citit şi am recitit de multe ori cartea. Am fost multă vreme Robinson în jocurile mele de copil, războindu-mă cu sălbaticii, îndurând necazurile naufragiului şi bucurându-mă de găsirea credinciosului Vineri. Dar Robinson a înse'mnat mai mult decât ' patronul spiritual al visurilor mele de copil: el mi-a trezit pasiunea lecturii. Fără îndoială, în locul lui putea fi oricare altă carte – şi rezultatul ar fi fost la fel. Cam tot în aceeaşi vreme am găsit în biblioteca tatei pe Cei trei musquetari, într-o traducere ' din 1857, în două volume, groase şi late cât nişte evanghelii, tipărite cu litere chirilice amestecate cu latine. Am consumat tot pe-atunci comediile, vodevilurile şi cânticele comice ale lui Alecsandri şi aţâţat de poveştile din O mie şi una de nopţi pe care, câteodată seara, mi le istorisea tata, m-am căznit să învăţ bine chirilicele ca să citesc în Halimaua lui Gherasim Gorjan Istoria lui Savah călătorul pe mare. [...] Toate acestea lărgeau cu

repeziciune perspectivele închipuirii. Bietul Robinson cu insula lui era începutul cu întreg de la o parte şi noile mele lecturi îl exilau într-un ţinut mai puţin umblat al memoriei.

Totuşiîn amintirea mea el se fixa ca un început, ca întâia carte ' a bibliotecii mele „ (1).

1911-1918 Elev la Liceul Naţional din laşi. în cl. I are printre profesori pe V. Bogrea, iar printre colegi pe Ionel Teodoreanu şi B. Fundoianu de care este legat de „o simpatie simplă şi adânc umană şi totodată de pură intelectualitate. împotrivirea – noastră la îngustele judecăţi de valoare aplicate poeziei îşi făceau loc la orele de literatură de la liceu. Profesorul nostru de franceză din clasa a şasea era un francez. [...] Erau într-adevăr versuri frumoase acelea pe care le remarca el, dar Fundoianu şi cu mine mai descopeream şi altele de exemplu «Cette obscure clarté qui tombe des étoiles», vers pe care profesorul, urmând °. părerea multor critici celebri pe vremuri, îl considera drept ininteligibil. Ce înseamnă acea lumină obscură? a exclamat el când a ajuns la versul acesta. Fundoianu ridică mâna şi ceru voie să vorbească. Lumina obscură, spuse el, nu este un nonsens,ci înseamnă numai o lumină slabă, difuză, crepusculară şi misterioasă. Profesorul a dat din umeri şi i-a spus să stea jos.

Noi, care ajunsesem la Stéphane Mallarmé şi care culegeam din reviste vechi şi prăfuite pe la anticari puţinele poezii publicate până atunci de Arghezi. nu ne împăcăm cu îngustimea unui clasicism fals şi a unei limpezimi superficiale ce nu erau decât principii găunoase ale lenei de-a gândi şi ale unui conformism comod, "'principii care mai domneau pe vremea aceea într-o bună parte din istoria literară şi din critica literară şi la noi şi în alte părţi" (4).

Lecturile se înmulţesc: „Tata cunoştea bine romantismul german. în biblioteca lui am găsit şi am cercetat cartea capitală a lui Rudolf Haym, Dic romantische Schule. Curiozitatea lui

, literară mergea astfel de la clasicismul antic la mişcările

literare moderne. în proporţii reduse, pe la şaispre- zece-şaptesprezece ani, evoluînd şi el într-un spirit analog . pasiunea lecturii, traducând în afara programului de liceu în care nu figurau, din Bucolicele lui Virgil, precum şi, sărind peste nouăsprezece secole, Moesta et errabunda a lui Baudelaire, cea dintâi poezie de Baudelaire pe, care am încercat s-o transpun în româneşte" (2). Din această perioadă datează

primele preocupări literarei Interesant, la început este atras de proză şi de teatru. „ Versuri am început să citesc mai târziu şi mi-au plăcut mai târziu. Pe la 13 ani visam să scriu romane şi piese de teatru, şi nu poezii" (3). Cu altă ocazie, noi precizări: „Mă văd la 15 ani compunând (şi terminând!) o dramă în cinci acte, alexandrini perfecţi şi, probabil, sonori. Chestie de ureche. Cam'tot pe atunci am scris şi două-trei romane. Asta n-a durat mult. La. 17 ani, deja, intrat la şcoala lui Flaubert, mi-am restrâns debitul şi am început să văd, să observ şi să simt înainte de a scrie. Această simplă regulă estetică am urmat-o cu sfinţenie de atunci încoace. Am început prin a ceti aproape în întregime pe Balzac, cu pasiune. Am făcut, în ultimii ani de liceu, mi-aduc aminte, o veritabilă cură de Balzac. Balzac m-a ajutat să intru în viaţă. [...] Şi pe urmă Balzac e şi un mare profesor de energie. Revii mereu la el" (9). în toamna lui 1914 face, împreună cu părinţii, o călătorie în Germania şi Austria, după care „vocaţia poetică se iveşte cu putere". „Impresiile acestei călătorii au fost adânci şi ecouri ale ei se găsesc în primul meu volum, Aur sterp, din 1922, între altele poezia Lied, cu amintirea zânei Lore lai, a cărei stâncă o văzusem pe malul Rinului cu câţiva ani mai înainte. „ De asemenea, în Cântec de orologiu „apar ecouri din aceste prime puternice impresii şi-mi amintesc şi acum (în 1976, n. ed.) orologiul medieval din München care m-a impresionat, un orologiu dintre acelea cu cei 12 apostoli, cu figuri care se învârt şi apar la anumite ore fixe şi la care lumea vine şi se uită ca la un spectacol" (3). Libertăţile şi restricţiile prozodice îl preocupă încă de pe acum pentru semnificaţia lor în definirea expresiei poetice: „ Ca să înfrângi în chip înnoitor regulile trebuie mai întâi să le fi studiat adânc şi să le cunoşti temeinic. în spiritul acestui fel de înnoire am lucrat şi eu. Am învăţat să fac versuri regulate, de o mare corectitudine formală

(pe la şaisprezece-şaptesprezece ani alcătuisem versuri în toate formele fixe de poezie clasică, după aceea am cultivat poliritmia cu toate varietăţile ei şi chiar versul liber. Veţi spune, poate, că toate aceste inovaţii privesc forma, nu fondul, expresia nu conţinutul. în artă în general şi în poezie îndeosebi înnoirile se produc în primul rând, şi în cea mai mare măsură, în expresie" (10).

1918-1921 Facultatea tic Drept clin Inşi. Paralel urmează cursuri de la Facultatea de Litere şi Filosofie. „M-am împrietenit de Juartc timpuriu cu cărţile, cu cititul şi cu scrisul, chiar cu «scrisurile», căci m-au interesat toate alfabetele lumii, nu spre a le cunoaşte şi folosi (îl ştiu pe cel elin, gotic, chirilic, întrucâtva pe cel arab şi evident, pe cel latin), ci pentru a le vedea şi dibui cumva tâlcul, din simplă curiozitate. O curiozitate, dacă vrei, estetică" (15).

1919, 25 (12) mai. Al. A. Philippide debutează în literatură cu poezia Cântecul câtorva publicată în nr. 15 din „însemnări literare", în acelaşi număr: versuri de Ionel Teodoreanu şi Al. O Teodo- reanu, proză de M. Sevastos, G. Topârceanu, N. N. Beldiceanu. în continuare, până la 21 decembrie: Cântecul unui „singur, Clopotele, Odihnă, Privelişte, Fereastra, Păienjeniş, Apus de soare, Conversaţie, Seninătate, Pastorală, Prohod, Pastel, Pastel pustiu, Muzică, După-amiază, Decor. Demostene Botez este cel care ne creionează portretul artistului tânăr: „în 1919, când au apărut «însemnările literare», Ionel Teodoreanu, cu care eram prieten din liceu, era nedespărţit de un tânăr de o vârstă cu el, cu o faţă mai chinuită, un băiat de aceeaşi statură cu el, dar cu gesturi bruşte, mergând apăsat, repede şi cu capul în pământ şi parcă mereu copleşit de gânduri. [...] Mi-a făcut impresia unui băiat cam închis, dificil, puţin comunicativ. Am făcut în gândul meu imediat o apropiere între el şi tatăl său, încercând de data aceasta să-i înţeleg mai bine pe amândoi. [...] Mi-a trebuit mult timp să mă deprind cu el şi cred că l-am înţeles: un băiat care avea rezerve preconcepute asupra oricărei noi, cunoştinţe, reţinut din fire, cu o aparenţă de răceală şi detaşare. Era, în orice caz, cu totul diferit de toţi ceilalţi prieteni care

formau un grup constituit prin preocupările noastre comune de literatură şi prin aceleaşi lecturi şi aceleaşi preferinţe, f...] Mi-am dat seama mai târziu că poate fi un om apropiat, de o mare delicateţă şi cu enorme disponibilităţi de prietenie, deşi acestea nu se manifestau niciodată cu ostentaţie obişnuită în special între tineri, poate pentru că el trăia foarte intens şi într-o altă realitate personală, în lumea lui fantastică „ (18).

1920 *Legături statornice cu cercul „Vieţii româneşti". „Rezerva, mai exact spus reţinerea lui, pe care i-a remarcat-o, cu siguranţă, oricine a venit în contact mai apropiat cu el, se manifesta încă de pe atunci, în ciuda vârstei abia ieşită din adolescentă. Nu-i plăcea mult «societatea» şi de aceea era tăcut, în general, şi nu, în primul rând, din pricina tinereţii. Dovadă în acest sens stă faptul că în afara redacţiei, el se mişca liber, putea fi expansiv, glumind şi apreciind glumele partenerilor. Aceştia erau, cel mai adesea, fraţii Teodoreanu, dintre care preferatul săli era Alexandru, adică «Păstorel»„ (21). în „ Viaţa românească", nr. 1, Cântecul nimănui şi Crinul, apoi, în nr. 3, o extrem de interesantă bucată de proză prevestind marile teme ale operei sale: Chronos. Studiu de obsesie. Continuă ani de-a rândul să publice poezii; din 1923 începe seria Consideraţiilor confortabile.*

1921 *Licenţa în filologie şi drept. De acum datează una dintre întâlnirile esenţiale ale devenirii sale spirituale – cea cu Goethe: „De la 20 de ani l-am tot citit şi de atunci mi-a servit drept călăuză. Aceasta a fost însă o întâlnire imaginară. Dintre contemporanii mei m-am înţeles foarte bine cu Tudor Vianu, cu care cred că mă şi asemănam structural. La 27 decembrie, anul acesta (1977, n. ed.), s-ar fi împlinit 80 de ani de la naşterea sa. Mai putea trăi. Ca de altfel şi G. Călinescu, un om mai dificil, dar care nu s-a certat niciodată cu mine, în ciuda temperamentului său. în tinereţe era mai sociabil, mai puţin agresiv în judecăţile sale. Cu timpul a devenit mai arţăgos. Dacă Vianu era un om sigur, Călinescu era imprevizibil. Rămâne însă unul dintre cei mai mari şi mai interesanţi oameni pe care i-am*

cunoscut. Sunt convins că dacă Vianu şi Călinescu mai trăiau, chipul literaturii noastre era altul. [...] S-ar fi evitat experienţele sterile" (14). Asupra lui Călinescu, Philippide se pronunţase şi cu alt prilej accentuând şi atunci urma tulburătoare pe care relaţia cu acest mare contemporan a lăsat-o asupra propriului său destin: „Prietenia e mai adâncă atunci când îşi întinde rădăcinile în intelect, nu numai în afectivitate. În intelect ne întâlneam, între treizeci şi patruzeci de ani, Călinescu şi cu mine, şi chiar deosebirile de păreri ne apropiau, tocmai pentru că se iscau şi trăiau pe înaltul podiş de cristal al ideilor. Tot la această altitudine mai stau şi acum de vorbă cu el (în 1974, n. ed.), de data asta numai în amintirea mea, cu un zâmbet – care poate că ar fi fost şi al lui -faţă de ultima iluzie plăcută însă între toate, a permanentei „ (5).

1921-1922 *Serviciul militar la Timişoara.*

1922 *Apare* ***Aur sterp,*** *în Editura „Viaţa românească". Debutul editorial al poetului suscită opinii critice diverse, nu o dată contradictorii, lucru recunoscut de Philippide însuşi: „Poeziile mele au stârnit surprindere, uimire chiar, dar puţină simpatie, înţelegând aici prin simpatie sensul primordial al cuvântului, adică simţire comună, afinitate de simţire. Dovadă pentru aceasta este faptul că despre primul meu volum de versuri,* ***Aur sterp,*** *din 1922, nu s-a scris în «Viaţa românească» nici un rând. S-a scris în schimb în alte publicaţii ale timpului. [...] Cu privire la* ***Aur sterp,*** *părerile critice au fost foarte deosebite. Multe dintre ele au fost potrivnice, într-un caz chiar, critica a fost exprimată cu vehemenţă răuvoitoare şi cu expresii menite să jignească. Păreri deosebite între ele s-au exprimat şi cu privire la al doilea volum de versuri,* ***Stânci fulgerate,*** *din 1930. Lucrul acesta m-a bucurat, fiindcă injuria unanimă şi lauda unanimă, în literatură, sunt suspecte, şi una şi cealaltă, de neadevăr" (2). Pleacă la Berlin, unde urmează două semestre de filosofie şi economie politică. „ Viaţa era aventuroasă şi plină de surprize, ceea ce unui tânăr iubitor de întâmplări neprevăzute îi plăcea. Timpul pe care l-am petrecut acolo ar forma desigur un capitol bogat din*

memoriile mele mereu nescrise" (3). La Berlin se întâlneşte cu Ion Barbu, pe care îl cunoscuse la Bucureşti cu un an înainte, şi cu Tudor Vianu.

1924-1928 *Fără a se mai întoarce în ţară, pleacă de la Berlin la Paris pentru studii de economie politică, litere, filosofie. Citeşte enorm. Aici se reîntâlneşte cu fostul său coleg de liceu, B. Fundoianu. Este prieten cu Ilarie Voronca. îl vizitează adesea pe Brâncuşi, al cărui atelier era „în plin Paris o oază de primitivism rafinat". „Mi-aduc aminte de altă idee a lui Brâncuşi. Aici cred că voi reproduce chiar cuvintele lui, pentru*

că îmi sună şi acum în minte şi cum le rostea vocea lui ce ieşea puţin înăbuşită şi mormăitoare din stufişul bărbii şi al mustăţilor. îmi spunea: «Am studiat 12 ani anatomia, dar la un moment dat am uitat tot şi m-am luat la luptă corp la corp cu materia». Era, aici, desigur, o exagerare voită din partea lui. Brâncuşi nu uitase nimic. Dar tocmai pentru că cunoştea la perfecţie regulile putea.să înfrângă regulile cu succes" (3). Climatul artistic parizian se afla sub semnul suprarealismului. Tânărul Philippide receptează cu luciditate fenomenul: „Am trăit şi eu acest climat, dar nu în centru, ci mai-mult periferic, adică, mai exact, păstrându-mi faţă de această mişcare o distanţă ce mi-a permis s-o judec cu înţelegere critică „ (3). Este şi ceea ce va face, douăzeci de ani mai târziu, în articolul Pe urmele suprarealismului. Dar, revenind la urmările momentului cultural 1920-1925 asupra formaţiei lui Philippide, să citäm propriile sale mărturisiri: „Acesta era climatul exterior, obişnuit, pe. alunei, al modernismului, care, totuşi, în esenţa lui, a avut o valoare spirituală adâncă, fiind expresia unei nelinişti înnoitoare, care, după 1918, cuprinsese cultura Europei şi care avea să lase urme adânci în dezvoltarea literaturii secolului nostru, urme vizibile şi azi (textul este datat aprilie 1970, n. ed.), mai ales că peste ele s-au întipărit urmele celui de-al doilea ăzboi mondial. Cu efecte de detaliu diferite, neliniştea de la 1920 s-a repetat la 1950. Dar acestea sunt consideraţii care aici nu-şi au locul. în ce mă priveşte, această nelinişte, am simţit-o . :stul de des şi desigur că o bună parte din scrierile mele s-au născut în mijlocul ei, chiar dacă o nevoie, poate chiar o înnăscută tendinţă de armonie, de echilibru şi de măsură, a izbutit de multe ori să exprime furtunile şi cutremurele în forme clare, chibzuit lucrate, în vederea unui efect de artă literară „ (2).

1928 *Se întoarce în ţară „Am scris puţin cât am fost în străinătate. Dar cred că am adunat mult" în Antologia poeţilor de azi realizată de Ion Pillat şi Perpessicius sunt reproduse 7 poezii din Aur sterp.*

1929 *„în 1929, întors în România, m-am stabilit la Bucureşti.*

în cei şase ani cât lipsisem din ţară, cei puţini care mă cunoscuseră

XL

nu se făcuseră mai mulţi, ba chiar dimpotrivă; a trebuit să-mi încep din nou cariera literară şi a fost nevoie de un an sau doi de publicistică până să intru iar în mişcarea V '->ra de la noi" (2). Lucrează (până în 1947) la Direcţia presei di Ministerul de Externe. În Capitală, „poetul nu şi-a schimbat aproape deloc viaţa. A trăit, în continuare, retras şi fizicește şi, mai ales, ca intelectual autentic, cu lecturi bogate şi felurite, cu preocupări serioase legate nu numai de literatura şi cultura proprie, ci şi de rostul omului ca membru al colectivităţii în care vieţuieşte „ (21). începe colaborarea la postul de radio Bucureşti cu eseuri şi conferinţe despre Claudel, Georges Courteline, Romane de război, apoi, Literatura fantastică, Mistral, Cenacluri literăre de altădată, Boema romantică, 50 de ani de la moartea lui Flaubert, N., Filimon. Va rămâne toată viaţa un fidel al radiofoniei. în iunie, anunţă într-un interviu din „Adevărul literar şi artistic": „Mai am două sute de pagini dintr-un fel ue roman a cărui publicare voi începe-o în curând într-o revistă. Un amestec de analiză sufletească şi de senzaţional – de senzaţional, însă, foarte verosimil şi, cred, destul de trăit" (8). Tot aici, un edificator tablou al preferinţelor sale literare: „Prefer o obscuritate bine scrisă (Mallarmé e în acest caz) unui talaj de limpezimi mediocre. Am trecut şi am poposit pe rând pe la toţi poeţii. Am păstrat câtorva o statornică admiraţie şi dragoste. Pe unii i-am părăsit ca să mă întorc din nou la ei, pocăit. Câteva nume? Racine (te miri? ştiu pe de rost pagini întregi din Bérénice); Goethe (cel din primul şi al doilea Faust); Hugo, a! da, Hugo care îmi apare, ca poet, din ce în ce mai prodigios; Baudelaire, veche dragoste a ■ adolescenţei; Rilke; ' Claudel, pentru care denumirea de poet e prea strâmtă; Francis Jammes, câteodată, şi mai sunt şi alţii, poeţii sezonieri, acei pe care nu-ţ reiei decât din când în când, la anumite timpuri şi locuri „ (9).

1930 *Apare volumul* Stânci fulgerate.

1930-rl945 Colaborator la „Adevărul literar şi artistic", „Viaţa românească", „Revista Fundaţiilor", „Gândirea", „Cuvântul liber", „Vremea" (peste 80 de articole între 1942-1944), iar, din 1945, la „ Victoria „. „Poezia nu se scrie toată ziua. Mi s-a întâmplat, uneori, să nu scriu poezii ani de zile, am scris articole, am făcut gazetărie, publicistică literară, reportaje, de toate. Îmi amintesc şi acum de un reportaj, Cartierele Cişmi- giului, pe care l-am publicat prin 1930-1932, în «Adevărul». Da, oricât de poet ar fi cineva, poate să scrie şi altceva în afară de poezie, important fiind să nu confunde planurile, să nu uite că una e reportajul, una e articolul, şi alta, complet alta, e poezia „ (12).

1931 Citeşte la radio poezii din volumul Aur sterp.

1934 Traduce Flori alese din „Les Fleurs du Mal". Tradiţia difuzării poeziei baudelairiene în limba română împlinea 64 de ani, drumul fiind deschis de V. Pogor care publicase, în „ Convorbiri literare", nr. 3 din 1870, Ţiganii călători şi Don Jüan în infern. Au urmat destul de numeroase traduceri de poeme izolate, pentru ca în 1932 să apară Les Fleurs du Mal- tâlmăciri de Al. Westfried, cu o prefaţă de Tudor Arghezi, glasul tâlmăcitorului fiind, însă, considerat în unanimitate de critica literară drept inexpresiv, la fel ca şi cel al lui Al. T. Stamatiad care, oprindu-se asupra prozei, dă, în 1934, Pagini din Baudelaire.' în aceste condiţii, iniţiativului Al. Philippide este cu atât mai relevantă, calitatea echivalentelor lirice găsite de poetul român impunându-se autoritar de la bun început şi rămânând până astăzi. un important punct de referinţă.

1939 *Apare volumul* Visuri îiLyuietul vremii.

1940 *Publică, în traducere, Poeme de Hölderlin, Novalis, Mörike, Rilke. „Am păstrat o dragoste statornică lui Novalis, iar romantismul german e pentru mine o*

grădină interioară a cărei cheie întotdeauna mă voi feri s-o pierd" (9).

1942 Vede lumina tiparului singurul volum de proză al scriitorului: Floarea din prăpastie. Se căsătorește cu Paraschiva Nichimoș, originară dintr-un sat de lângă Alba-Iulia.

1943 *Traduce* ***Povestirile fantastice*** *de E.T.A. Hoffinann. în iulie, evocă la radio personalitatea lui G. Ibrăileanu.*

1946 *Delegat la Conferinţa pentru pace de la Paris. Activitate în*

cadrul publicaţiilor pentru străinătate.

1947 *Lucrează în redacţia revistei „îndrumătorul cultural".*

1949-1960 *„Momentul" traducerilor. Dintre cele mai importante: Anatole France, Goethe* ***(Egmont),*** *Voltaire* ***(Povestiri),*** *Schiller* ***(Don Carlos),*** *Th. Mann* ***(Mario şi vrăjitorul),*** *Baudelaire. în 1951 primeşte ' Premiul de Stat pentru versiunea română a poemelor lui Lermontov. „Pentru mine, traducerea reprezintă încă o modalitate de cunoaştere. Am tradus enorm, uneori însă pentru că a trebuit să trăiesc din astă. în anii '50 ajunsesem să fiu socotit «traducătorul numărul 1». Dacă ar fi să adun paginile traduse sau stilizate s-ar aduna vreo şapte-opt mii. în anii aceia am ţinut de altfel la Şcoala de literatură şi o conferinţă intitulată* ***Arta traducerii.*** *Pe vremea aceea despre poetul Philippide se vorbea mai puţin „ (13).*

1955 *Este alesmembru corespondent al Academiei. Raportul de recomandare este semnat de G. Călinescu: „într-adevăr Philippide este uitat de mulţi dintre contemporani fiindcă uită să reclame un loc. El însă nu trăieşte într-un turn de fildeş. [...] De aceea propun din toată inima pe Al. A Philippide ca membru activ al Academiei [...] convins că el va face cinste acestei instituţii. . " Scriitorul primea o recunoaştere pe care o merita cu prisosinţă. „Din acea vreme, îmi aduc aminte – notează i/e» Bogza- privirile mute, de o imensă şi desnădăjduită consternare, pe care le schimbam cu Camil Petrescu peste masa în jurul căreia se ţineau şedinţele Academiei. Va fi înregistrat, în acei ani, vreo ureche extrem de fină a universului scrâşnetul lui Philippide? Fiindcă nu se poate ca – oricât de imperceptibil – să nu fi scrâşnit. Când l-am revăzut, arăta, ca şi atâţia oameni superiori care trecuseră prin*

nedreptăţi mult mai mari, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca şi cum n-ar fi avut de adus nimănui nici un reproş. Totul în fiinţa lui dovedea cumpătare şi netulburată înţelepciune. Din tot ce se găseşte în cuprinsul ţării noastre, ciopliturі maramureşene şi coloana infinitului, eu aş aşeza la mormântul lui capul de marmoră al şarpelui cu plete de fată, descoperit acum vreo douăzeci de ani la Constanţa, devenit simbol al tezaurului arheologic de pe ţărmul mării. Veghind somnul lui Philippide, el ar redeveni ceea ce a fost, pentru multe popoare, timp de milenii: simbolul înţelepciunii" (17).

1960 *Philippide continuă prestigioasa sa activitate de traducător (Goethe, Suferinţele tânărului Werther, 1960, apoi, până la sfârşitul deceniului, Cehov, Doamna cu câţelul, Lermontov, Un erou al timpului nostru, Th Mann, Lotte la Weimar, Voltaire, Naivul şi Candid...), dar un adevărat eveniment nu numai al destinului său creator ci şi al întregii noastre vieţi literare este întoarcerea poetului la uneltele sale.*

1962 *într-o ediţie de Poezii, prima după cel de al doilea război mondial, adună poeme din volumele mai vechi (Aur sterp, Stânci fulgerate, Visuri în vuietul vremii) dar şi poeme publicate în periodice sau inedite.*

1963 *18-21 martie, Al. Philippide este ales membru titular*

1965 *în anul în care poetul împlineşte 65 de ani, apare în „ Viaţa românească" (nr. 3) poemul Monolog în Babilon. Tot acum vede lumina tiparului volumul Poezii de Al. Philippide în colecţia „ Cele mai frumoase poezii „.*

1966 *Primeşte Ordinul cultural cl. 1. La 8 aprilie, la Academie, adunarea generală confirmă în unanimitate componenţa Prezidiului Academiei din care face parte şi Al. Philippide, ca preşedinte al Secţiei de literatură şi artă. Va îndeplini acest mandat până în 1975. „în această calitate – subliniază acad. Iorgu Iordan – plină*

de răspundere profesională şi, mai cu seamă, umană, în sensul înalt al cuvântului, s-a comportat aşa

cum era de aşteptat: serios şi modest, cu grijă la tot ce ţinea de obligaţiile impuse de importantul loc pe care îl ocupa în conducerea celei mai înalte instituţii de cultură a ţării" (21). „Iar alegerea lui Philippide- adaugă şi acad. Geo Bogza- nimerindu-se- într-o vreme când se pregătea centenarul Academiei şi când, pe plan mai vast, căutam să reînnodăm firele atâtor nobile tradiţii, iarăşi mi-am îngăduit să semnalez că în persoana sa nu alegem în fruntea secţiei noastre numai un academician, ci un academician fiu de academician, ceea ce pentru o cultură, tânără, care îşi caută blazoanele, nu e puţin lucru (17). La Editura Tineretului îi apare volumul Studii de literatură universală.

1967 *Monolog în Babilon. De la Visuri în vuietul vremii trecuseră 28 de ani. Poetul primeşte Premiul Herder pentru literatură. Evenimentul este comentat, printre alţii, de acad. G. Oprescu: „Poetul Philippide a primit mul din cele mai înseninate şi mai preţioase premii în literatura europeană – Premiul Herder – iar acest eveniment, remarcabil pe teren cultural, ne-a bucurat pe' toţi prietenii săi într-un grad pe care numai rareori l-a atins cineva în lumea noastră academică. Austriecii au fost simţitori la felul strălucit cum poetul Philippide a tradus în româneşte opere celebre de tot felul, începând cu prozatori germani iluştri, pe urmă poeţi, ca să facă cunoscută românilor o literatură care nu e chiar aşa de uşor de cunoscut, din pricina limbii. […] La aceste însuşiri rare au fost simţitori austriecii şi pentru aceasta i-au acordat premiul, care face o mare onoare nu numai traducătorului Philippide, ci întregii noastre literaturi. Ştirea acestei ¡mari distincţii a coincis, în ceea ce mă priveşte, cu o altă mare bucurie- lectura ultimului volum de versuri al lui Al. Philippide „.*

1968 *Apare volumul de eseuri Scriitorul şi arta lui, cu o prefaţă*

a autorului. Al. Philippide face parte din Comitetul de coordonare a Istoriei literaturii române, voi. II, De la Şcoala Ardeleană la Junimea, Ed. Academiei, 840 p. La 7 iunie,. Radiodifuziunea organizează un bogat recital din opera poetului.

1969 *în colecţia „Biblioteca pentru toţi" a Editurii Minerva vede lumina tiparului, aproape în întregime, poezia şi proza lui Al. Philippide. Opera scriitorului pătrunde în chip decisiv în conştiinţa unei largi categorii a opiniei publice.*

1970 *Primul volum din Consideraţii confortabile. Următorul, după doi ani, tot la Editura Eminescu. în continuare, relevante colaborări radiofonice.*

1971 *Este membru în comisia pentru cultivarea limbii din cadrul Academiei.*

1972 *La Editura Eminescu Al. Philippide, interpretat de..., antologie de George Gibescu.*

1973 *Editează culegerea* Flori de poezie străină răsădite în româneşte.

1974 *Nicolae Balotă publică* Introducere în opera lui Al. Philippide.

1975 *Vârsta scriitorului este marcată de idealul „căii de mijloc", al îndrăznelii de a fi echilibrat: „ consider că au apucat pe această cale de mijloc toţi poeţii mari, adânci ai lumii. Indiferent de unde au pornit, au ajuns la apogeul împlinirii lor poetice aici. De exemplu, Victor Hugo, care a pornit revoluţionar în Feuilles d'automne, să zicem, a păstrat mereu o măsură, un echilibru. Poate că la asia a contribuit şi spiritul francez, cartezian: se ştie că, în romanticul francez, francezul clasic n-a murit niciodată. Nu mai vorbesc de Goethe, care a avut multe îndrăzneli, dar,*

. mai presus de toate, a avut marea îndrăzneală de a fi echilibrat. Arghezi al nostru, care la vremea lui a uimit, a scandalizat, citit acum îi descoperi peste toate inovaţiile o constantă măsură,- un spirit mereu prezent ai construcţiei şi ordinii, lori Barbu, oricât de ermetic ar fi – deşi ermetismul lui, privit cu seriozitate şi în

adâncime, poate să devină transparent – este un poet cu foarte multă pondere" (12). La 3 februarie, Philippide rostește alocuțiunea de răspuns da discursul de recepție prezentat la Academie de Șerban Cioculescu despre Viața și opera lui Teodor Vârnav. Într-o discuție amicală cu câțiva jurnaliști și

critici aruncă o rază de lumină asupra vieţii sale private: „Nu. la mare nu-mi place, cu marea. mă împac mai puţin, şi asia nu din pricină că nu ştiu să înot. îmi place însă să urc, mai bine-zis până nu demult îmi plăcea să urc în fiecare vară şi toamnă pe munţi. Am îndrăgit câteva locuri pe care le socotesc mai apropipte de structura mea sufletească şi acolo mă duceam. în Bucegi, în Munţii Neamţului, de pildă. Şi nu în grupuri zgomotoase, ci singur. Până pe la 60 de ani urcam de la Sinaia la Vârful cu Dor, coboram la Peştera, apoi seara mă aflam din nou la Sinaia. Cu telefericul nu-mi place. Băncile acelea care urcă în cer nu-mi inspiră încredere[1].'

1976 *La Editura Minerva începe tipărirea seriei de Scrieri. Primul volum va fi dedicat poeziei, cel de al doilea, prozei, iar*

' următoarele vor aduna studii şi eseuri.

1977 *1 octombrie. Are loc şedinţa publică a Secţiei de ştiinţe filologice, literatură şi arte a Academiei, unde Al. Philippide vorbeşte despre Neliniştea şi, expresia ei în literatură (text publicat în „România literară" din 27 octombrie sub titlul Despre neliniştea în literatură). La discuţii iau parte Şerban Cioculescu şi Geo Bogza. Dintr-un interviu apărut în ultima săptămână a anului reţinem reflecţiile: „ Veacul în care trăiesc îl accept aşa cum acceptă un copac terenul în care a fost sădit. Dar imaginaţia mea zboară- şi spre alte epoci. Spre. epoca literară a romantismului german de la ¡800, când îl puteai întâlni pe Novalis. Sau spre cea a romantismului francez de la 1830. însă nimic nu mă poate despărţi de fapt de secolul XX". Şi, în continuare: „Cred că tehnica, procurându-ne confortul material, ne oferă timp liber pentru meditaţie, pentru literatură şi artă. Nu m-am temut niciodată de dezvoltarea, uneori poate excesivă, a tehnicii şi nu mi-a fost deloc teamă că idealurile umaniste s-ar putea să nu mai supravieţuiască în această lume continuu supusă prefacerilor. Un om care a Le în el germenele*

' vieţii spirituale şi îl cultivă nu va fi niciodată un rob al

tehnicii" (14). Altădată va reveni asupra aceleiaşi chestiuni, cu referiri – deosebit de interesante – asupra uneia dintre cele mai discutate poezii ale sale: „Am avut şi am o curiozitate vie şi pentru ştiinţă, cu unele răsfrângeri şi în scrisul meu. Să-ţi dau două exemple: nuvela îmbrăţişarea mortului şi poezia Incomunicabilul. Ultima am scris-o după ce am citit într-o gazetă că un cercetător, american mi se pare, a izbutit să ţie câtăva vreme în stare de funcţiune un creier ufnan complet separat de restul organismului. Creierul este cel ce replică, simbolic, maşinilor şi cercetătorilor: «Mai este/Până s-aveţi din miezul meu vreo veste. // V-ar trebui o nouă născocire, / în aşa fel ca, fără mijlocire, /De-a dreptul să se-atingă gândire cu gândire, /Iar eu să pot în voie să cutreier / O omenire toată numai creier.//Dar pân-atunci, misterios şi mut, /Rămân un exilat în absolut.»„ (15).

1978, 14 ianuarie. Lui Al. Philippide i se acordă Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1977. Textul hotărârii este citit de Laurenţiu Fulga, vicepreşedintele Uniunii: Apreciind că întreaga operă literară a poetului Alexandru Philippide se înscrie printre valorile' de autoritate ale literaturii noastre contemporane, că spiritul care a generat această operă s-a dovedit dominat de un puternic şi generos umanism, afirmat într-o expresie de autentică originalitate, care-l aşază cu strălucire alături de spiritele alese ale liricii actuale universale, Consiliul Uriiunii Scriitorilor, în plenara din 4 noiembrie 1977, a hotărât în unanimitate să acorde academicianului Alexandru Philippide, în semn de respectuos omagiu şi ca semn al duratei sale printre clasici, Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor-1977". La adunarea festivă mai iau cuvântul: George Macovescu, preşedintele Uniunii, Geo Bogza, Constanţa Buzea, Şt. Aug. Doinaş, Vasile Nicolescu. Sărbătoritul răspunde cu o emoţionantă confesiune, Caut ceea ce durează. în această primă parte a anului scrie poemul Omagiu unei umbre, marcând astfel intrarea într-o nouă etapă a destinului său liric. „ Era neliniştit, nu mai scrisese

versuri de mai mult de un deceniu, se documenta intens, încât perspectiva unor confesiuni libere, care să-l destindă, părea a-l atrage. Ele s-ar fi desfăşurat oarecum paralel cu lucrul la un film de televiziune, ce urma să fie gata la cea de a 80-a aniversare a naşterii lui şi cu memoriile, pe care îl hotărăsem să le începăpă în vară, la Căciulaţi. Deocamdată, însă, lucra la un poem, care iniţial «trebuia să fie o povestire, dar de la o vreme versurile au început să vină singure, impunându-se». La un moment dat şi-a amintit că citise în tinereţe în Păusanias că cei din Tesalia aveau un zeu al râsului. I-am adus de la Biblioteca Academiei versiunea franceză a cărţii (cea în două volume, apărută în 1731) şi cea românească realizată de Maria Marinescu Himu în 1974 (Călătorie în Grecia, vol. 1), le-a citit (ar fi vrut chiar să scrie despre ele în «România literară»), iar rezultatul au fost versurile. [...] într-o dimineaţă din mai m-a vestit că poemul era gata şi m-a chemat la el. Ne-am aşezat faţă în faţă, în fotoliile din sufragerie, şi fără altă introducere, mi-a întins 7 pagini, pe care le transcrisese îngrijit (cu 2-3 rectificări), în cerneală. Pe margine, numerotate, din 5 în 5 (după tradiţia clasică), cu creionul, versurile -154.[...] Poemul îl istovise, dar îl şi stimulase într-un chip neaşteptat. Au urmat, peste vară şi în toamnă, celelalte 9, dintre care 8 apărute în «România literară». în paralel, i-am «dezgropat» din presă altele, pe care le revedea şi le republica, tot mai convins că poate alcătui un nou volum „ (15). Acesta va fi Vis şi căutare.

1979, început de an. Lucrează intens: Scrieri, vol. V şi VI sunt

■ - pregătite pentru tipar. îl preocupă o ediţie Arghezi. Eseul

întâlnire cu poezia lui Arghezi (datat ianuarie 1979) va apărea postum în „Luceafărul" din 10 februarie. Aceeaşi extraordinară putere de muncă, scrupulozitate profesională, respect pentru cuvântul scris: „înainte de a

se stinge îl citise integral pe Théodore de Banville în vedérea unui articol (pe o ciornă la o iwuă versiune a poeziei Palatul e şi un titlu provizoriu -Théodore de Banville sau fantezie, haz şi poezie). La fel proceda cu autorii români, fie ei clasici, contemporani sau începători, care pot fi siguri că dacă a scris despre ei i-a citit în întregime. Chiar dacă scria a doua sau a treia oară, procedeul era acelaşi" (15). în „România literară" din 8februarie, ultima colaborare: Consideraţii confortabile: „De la critica (deseori fondată) a poeziei demonstrative (şi care este numai demonstrativă) s-a ajuns la înlocuirea acesteia cu contrariul ei, tot aşa de criticabil: de la poezia construită se ajunge la o

poezie neconstruită, care păşeşte pe o pardoseală de nouri şi se scufundă repede în vid. În acest caz (singurul de altfel la care se ajunge cu asemenea raţionamente şi argumentări) poezia nediscursivă nu este altceva decât poezia care nu spune, nimic. O poezie însă, ca să-şi merite numele, trebuie să spună ceva (subl. Al. Ph.). Cu cât spune mai puţin este ea oare mai puţin discursivă şi deci mai poetică? Chiar un joc, în poezie, trebuie să spună ceva. Aceasta nu înseamnă de fel că poezia trebuie să demonstreze, să dovedească, să convingă, să fie pledoarie sau predică. Nu. Ceva însă trebuie să spună, trebuie să exprime. Aceasta, de asemenea,Mi înseamnă că ce spune poezia trebuie să fie clar ca o propunere din domeniul ştiinţelor exacte. Poezia nu trebuie să fie raţional clară. Raţiunea nu are ce căuta în poezie, sau mai bine zis: ce caută ea nu găseşte în poezie. Chiar obscuritatea în poezie poate să fie frumos construită şi să ne uimească în chip plăcut".

1979, 8 februarie. în zorii zilei, Al. Philippide se stinge din viaţă la spitalul Elias. Este înmormântat, la 10 februarie, la cimitirul Bellu. La 9 februarie are loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor dedicată omagierii memoriei celui dispărut. Adunarea este deschisă de George Macovescu, Preşedintele Uniunii Scriitorilor. Iau cuvântul: Geo Bogza, Şt. Aug. Doinaş, Mircea Zaciu, Ana Blandiana, Mircea Radu Iacoban, Aurel Rău.

1979, sfârşit de an. Apare postum, la Editura Cartea Românească, volumul de poeme Vis şi căutare.

1980-1985. Noi ediţii ale operei scriitorului şi trei monografii semnate de George Arion (Alexandru Philippide sau drama unicităţii – 1982), *Horia Avrămuţ* (Alexandru Philippide. La răscrucile memoriei – 1984), *George Gibescu* (Alexandru Philippide).

ANTOANETA TĂNĂSESCU

Din

AUR STERP

1922

CÂNTECUL CĂTORVA

O, Soare, cu aripa ta alungă
Cât mai departe noaptea noastră lungă;
Şi sprijină pe stâlpi de flăcări largi tot golul, Să nu se surpe, copleşind pământul,
Atunci, când vântul Prin golul mut se dă de-a rostogolul.

Desfăşurându-ţi-aripile largi,
Tu, vechiul cer îngust şi scund să-l spargi Şi să-i împrăştii ţăndările-albastre În vid, deasupra capetelor noastre,
Pentru-a privi pe vasta lui ruină îndemnul tău de aur şi lumină.

Şi dă-ne, Soare, suflet nou, alt vis!
Ne-am săturat de vechiul nostru vis! Văzduhul tot tu fă-l să intre-n noi;
De tine până-n creştet să fim plini;
Polenul tău să ne preschimbe-n crini Şi zâmbitori să stăm în preajma ta, şi goi!

Mai dă-ne, Soare, jar nestins, şi toarnă Pe fruntea noastră aurul nădejdii, – Şi-n ochii noştri cântă ca o goarnă învingătoare de primejdii!

Şi sufletelor dă-le foc, să ardă bine,
Ca nişte jertfe, pentru tine!

DIN TOAMNA PRIMĂVERILOR DE IERI

MUZICĂ

O rază intră ca o strună Prin geamul poleit de lună.

în aer şerpuind cu lenevie, Tremurătoarea rază albăstrie Melodios s-aşterne pe covor Ca un fior.

Fior albastru...
Străvezia strună
Aduce mute melodii de lună,
Şi pe albastru-i lunecuş,
Ca un fior scăpat dintr-un arcuş, Din lună vine-aiunecând uşor Un zâmbet, ca un flutur, pe covor.

Fiori albaştri curg de-a lungul strunei în muzica surâsurilor lunei.

Fereastra ondulează ca o apă Când razele într-însa se îngroapă; Din mobile tăcerea se desprinde; Covorul, ca un lac de fulgi, întinde înmărmurite valuri albăstrii;

Fulgi albi, uşori, se prind de draperii, O, vis, şi draperiile simt pline De somnul mătăsos al lunei pline.

Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin?

Mie-e sufletul de vechi amurguri plin, Şi-n mine plânge-un cântec fără grai,

- Aşa cum într-un vechi amurg pe Rin Cânta pe-o stâncă zâna Lorelei.

Dar cântecul, de l-am ştiut demult, Să-l spun acum nu ştiu, ştiu să-l ascult. Nu pot să-l cânt, dar cântă-n mine-acum, Aşa cum apa curge lung, sau cum Clipeşte-o stea, ori şerpuieşte-un drum.

Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin, Pătruns în mine parcă fără veste?
- Mi-e sufletul adânc ca o poveste în care e un vechi amurg pe Rin,
Şi un luntraş, îndrăgostit de-o zână.

Sunt cântecul pe care îl cântai Luntraşului pe Rin odinioară,
Sunt cântecul cu care îl chemai Să moară,

- Şi sunt luntraşul,
Lorelei...

BERCEUSE

Pe crengi, aceleaşi cuiburi vechi de ciori, Pe care, seara, le frământă vântul!
Şi soarele! s-a dus de-atâtea ori,
Ca astăzi, să încunjure pământul!

Ştii pe de rost şi crengi, şi vânt, şi ciori. Şi-un clopot iarăşi a-nceput să sune.
Nu-i bine, seara, să-l asculţi ce spune.
Aşa răsună-n fiecare seară,
Şi'vântul frânge sunetul – de-ţi pare
Că-i o ghitară
Cu arii singuratice şi rare.

Ţi-e sufletul – cum se frământ-un vânt.
Te-alungi pe tine singur c-un cuvânt.
Te cauţi mult – şi nu te mai ajungi.

Şi-ţi cade-n suflet umbra vremii lungi.
Dormi...

Fie-ţi viaţa veşnică poveste,
Cu începutul veşnic nenceput;
Să nu mai ştii ce-a fost, nici ce mai este; Să curgă-ntr-una basmul neştiut.

Să fii mereu la mijloc de poveste!

Pe crengi, aceleaşi cuiburi vechi de ciori, Pe care, seara, le frământă vântul!
Şi soarele! s-a dus de-atâtea ori,
Ca astăzi, să încunjure pământulL.

Nu-i bine să priveşti de multe ori
Amurgul aiurit de vânt şi ciori.

ASTRALIS

Oglinzi! adânci firide fără fiind, în voi statui de stafii se ascund!
Pe apa voastră cu fiori de stâncă Un zbor de vechi priviri pluteşte încă
Şi-alunecând din gol, în voi coboară Năluca vremii de-

odinioară.

- Pe drumuri care vin din Nicăieri,
Din toamna primăverilor de ieri,
O, veşted vis, te-ntoarce mai
curând, Doboară-n mine viaţă,
simţ şi gând,
Şi potoleşte-mi sufletul flămând.

Prin lumi de nouri vom călători!
Văzduh mai nou-din noi va înflori.
La căpătâiul cerului o stea
înmugurită pentru noi va sta,
Din raze limpezi să ne facă drum
în lumea unde negurile iernii
Clădesc albastre mănăstiri de
scrum în care lima toacă de
vecernii.

...C-un crin la cârmă, altul la catarg,
O luntre albă să ne ducă-n larg.

în haina lor de gheaţă cristalină
Să salte-n aer albe baiadere.
Şi cerul să ne fie-o cupă plină Cu
picături albastre de tăcere.

Deasupra noastră vântul îşi
coboară Din zări în zări aripa lui
tăcută,
- Şi-atunci
nemărginirea se-nfioară Ca o
enormă harfa nevăzută.

...Şi-acum – oglinzi adânci! mari ochi
pustii, De sub pleoapa serilor târzii,
Străpungeţi cu privire de cristal
Pe totdeauna visul meu astral!

Străvechiul vis, cărunt şi obosit,
La ţărmul vostru n-a mai poposit.

Şi-n voi, adânci firide fără fund,
Pe veci statui de stafii se ascund.

POPASURI PE MARGINEA VREMII

DECOR VECHI

Mătasea unui nimb s-a
destrămat în pulbere
albastră prin unghere.
Boltit, tavanul scund e
înspumat De stele moi ca
picături de miere.

Fereastra-şi frânge arcul
învechit Pe-o râpă unde
soarele apune;
Şi lângă vatră foaie vechi
înghit . În guşe largi
amurgul de cărbune.

Tăciuni sfioşi clipesc în
vatră blând Şi-n mijloc, cu-
o nuia strălucitoare. Piticul
vrăjitoarei, fluierând,
Amestecă ciolane-ntr-o
căldare

Pe când, cu vânăt trup şi
craniul ros De vremi şi
pleşuvia lor schiloadă,
împintenat cu stele, slab,
ghebos, Satana râde,
sprijinit în coadă.

DESEN MURDAR

Un croncănit răzleț
răsună crunt Și-mprăștie
neliniște pe drum;
Iar seara-n câmp se deapănă
mărunt, Țesând cu fulgii
vânăt giulgi de scrum.
Strivit în pumni de nouri, cerul des
îngenunchează, mohorât, pe zări;
Și drumul singur, rătăcit pe șes, S-
afundă, șchiopătând, în depărtări.

Trecu – de când! — și ultimul drumeț!
(A mai rămas vreo urmă prin noroi?)
Un biet copac se clatină, răzleț,
Cu trupul frânt și crengile vâlvoi.

Văzduhu-n zdrențe-atâmă pe câmpie.
Se-ncruntă-n zări sprânceana unui
dâmb. Pe-aicea vântul suflă veșnicie,
Și Timpul, prin noroi, pășește strâmb!

CÂMP.

înfășurată în văzduhul moale * Lumina
cu picioarele pe cer Pășește-agale.
Copacii rătăciți pe câmpuri cer Cu
crengi flămânde muguri de pomană.
Când'stă s-apună, soarele e-o rană Din
care curge-amurgul din belșug. Pe-
aicea vremea se destramă-n vânt.
Și, iată, tot văzduhul se stinge ca un
rug, Când noaptea-ngenunchează pe
pământ.

Apusul fâlfâie din zdrențe ude. Țărâna-
mprăștie miresme crude.
Miros străpezitor de paie arse Plutește

peste brazdele întoarse,

Şi brazdele lăsate să se zvânte Sunt buzele pământului răsfrânte,
Care cer
Sărutul rodnic de la cer!
în fâlfâiri tăcute,
Zăbranic orb pun corbii pe şesurile mute. în goană noaptea trece spre apus. Văzduhul surpă umbre pe câmpie, înfaşurând în veşnicie
Pământul care doarme dus Cu fruntea-n poala zărilor de sus.

PASTEL PUSTIU

O noapte senină, fără lună.
Drumul, adormit La marginea lui, Mesteacănul.
Dintre frunze, departe, clipeşte Steaua albastră.
Parfumul, nedesluşit încă răţăcitor.
Vântul.

VÂNTUL (alunecând deasupra drumului)

Vin de departe, în mâna mea aduc ecouri moarte.
Şi trupul meu fluid sexlesfăşoară Ca o albastră mantie uşoară.

DRUMUL

(trezindu-se)

Tu zbori, şi niciodată pe pământ Nu te scobori, îugarnic vânt! Dar eu sunt drumul ostenit, Din cine ştie ce ţinut pornit,
Ca un pârâu cu-ncremenite unde Spre nu ştiu unde.

în sufletul meu
mut, acum,
ascult Ecoul
paşilor trecuţi
demult.
De-atâta timp în spate port Trecutul
mort!

VÂNTUL
(nepăsător)

Pe urma
paşilor
alerg Şi
amintirea
lor o
şterg:
Şi paşii morţi
şi
moar
tele
ecou
ri
Leía
nme
în
nour
i!

(Parfumul care plutea ici şi colo, în neştire, se lămureşte din ce în ce. Şi cântecul lui se înalţă, tremurător, spre steaua albastră).

PARFUMUL

Ca un fior,
Din florile-
adormite mă
scobor Şi
rătăcesc... Din
viaţa mea de-o
clipă,

Pe care vântul o-nfioară,
Ca praful care
doar
me
pe-o
aripă
De
flutu
r
zboa
ră.

Din leagănul de-
argint al unei
flori M-am
ridicat... şi paşii
mei uşori
înfiorau, în
liniştea grădinii,
Crinii.

Ca un fluid
arcuş pe flori s-
aşteme Fiorul
zâmbetului tău
senin,
Şi-n muzica
privirilor
eterne E-o
liră albă
fiecare crin.

Din somnul
florilo
r de
visuri
pline
Mă-
nalţ
spre

tine.

(Dar vântul suflă; parfumul şovăie)

VÂNT
(ironic)
Of

Biet flutur care te-ai pornit în
infinit!

PARFUMUL

Nu pot să plâng, căci sunt surâs de floare;
Dar ca un plâns surâsul meu mă doare.

STEAUA
(clipind încet)

Spre tine în zadar m-aș îndrepta,
Căci prea îndepărtată sunt;
Dar zâmbetul meu trist spre fruntea ta
Coboară, nimb albastru, pe pământ.

PARFUMUL
(aproape stins)

în giulgiul zâmbetului meu eu mor;
Mormântul meu e vântul călător;
Și-n cea din urmă clipă de iubire Eu nu
mai sunt decât o amintire.

(Dar parfumul moare. Vântul îl culege)

VÂNTUL

E mult până la steaua de cristal,

Sărman parfum sentimental!

(Vântul pleacă. Mesteacănul, cu crengile întinse, îl oprește.)

MESTEACĂNUL

Vânt care treci și hohotești într-una,
Spune-mi și mie, dacă știi,

Când are să se-
ntoarcă luna în zările
albastre și pustii!

VÂNTUL

Nu știu, nu-mi pasă de
nimic; Pământul pentru
mine-i mic! Sentimentalele
suspine N-au nici un
farmec pentru mine,
Mărturisesc... Rămâi cu
bine!

(Vântul se îndepărtează, Drumul, o clipă, tresare.)

DRUMUL

Tăcere... Nici un pas, nici un ecou.
O clipă, ochii mei străbat
departe. Dar, pustnic
obosit, adorm din nou, în
praful visurilor mele
moarte.

(Liniște desăvârșită. Drumul adoarme. Steaua se stinge. Mesteacănul plânge.)

ÎN PREAJMA VEŞNICIEI

CLOPOTELE

**Duminicile-n fiecare săptămână ,
Când clopotele-n mantii de bronz se iau de mână
Şi-ncep ca să colinde
Cât văzduh poate glasul lor cuprinde,
- Umflaţi de vânt,
Buimaci, târându-şi umbra greoaie pe pământ, Toţi nourii aleargă cu clopotele-n zbor Pe urma lor;
Iar când în zare ca-ntr-o văgăună .
S-au prăbuşit cu toţii împreună,
Din ce în ce mai limpede răsună,
împodobind cu aur proaspăt crinii,
Goarna luminii!**

**Şi-atunci tot cerul se preschimbă În clopot nalt cu soarele drept limbă Care bate Clipe de lumină
Pentru cei a căror inimă se zbate Ca limba unui clopot rostogolit în tină.-**

**în hohote sonore văzduhul se destramă
Când clopotele-n tropot de copite îndeamnă
sufletele toropite . .
Şi le cheamă
Cu ele către soare să s-avânte,
Sărmane clopote cu-aripe frânte!
Şi-atunci nebunii care-ntr-una urlă Cu sufletul la gură ca o surlă Când clopotele-n fiecare turlă Cu ură-şi muşcă frânghiile, botniţi,
- Nebunii intră pe furiş în casă,**

Şi tac din gură, şi s-ascund sub masă; Căci trebuie să ştiţi că din clopotniţi îndată clopotele au să zboare în cavalcadă către soare,
Şi-au să se-ntoarcă liniştit, la trap, .
Să ne cadă pe cap,
Să ne cadă pe cap!

Dar eu, care nu sunt nebun,
Vă spun:
Că clopotele-n fiecare săptămână
Se iau de mână;
îşi suflecă mantalele-ntr-o horă
Sonoră;
Şi-apoi pornesc ca să colinde Cât văzduh poate glasul lor cuprinde. Dar vă mai spun,
Eu, care nu sunt nebun,
Vă spun ce toate clopotele spun:
Că, dintr-o dată preschimbate-n goarne. Au să răstoarne
Văzduhul peste noi ca un puhoi De cer albastru şi lumină multă,
- Şi-atuncea noi,
Care suntem acei ce tac şi le ascultă,
Stăruitori vom sta cu fruntea boltă De revoltă,
Cu ochiul cupă de nădejde multă,
Cu zdrenţele azurului pe noi,

Surâzători – cu clopotele-n noi!

CALEA LACTEE

Din albe lacuri de demult pornit,
Un zbor străvechi de lebede astrale Pe luciul cerurilor boreale Odinioară s-a odihnit.

Fiorul zborului străbate încă înmărmurită linişte adâncă

Din care ochiul nostru soarbe Surâsul alb al nopţii oarbe, Deasupra sufletelor noastre-aprins, O, nimb răcoritor pe suflet nins!

Fior al zborului de-odinioară,
Sărut curat pe fruntea noastră cerne! Pe frunte albe sărutări coboară,
Fior senin al penelor eterne!
Scară cu trepte albe, prinse-n cuie De-argint, pe care visul nostru suie! Punte de puf surâzător şi moale
Pentru visurile noastre goale.

Pânză rămasă fără de catarg, Desfaşură-ţi aripile mai larg,
Desfa din lanţurile-i ruginite Bătrânul şi hodorogitul vânt, îndreaptă-l către mări nemărginite Cât mai departe de pământ,
Şi du-ne sufletele ostenite De căutarea unui cer mai sfânt!

Şi veşnic ca o binecuvântare A unor albe mâini odihnitoare, Deasupra noastră fluturând să stee Calea lactee.

PROHOD

Facilis descensus
Avemo! Uşoară-i coborârea în Infern

Ne-am scoborât din ce în ce mai jos,
Tot mai adânc, tot mai adânc – sub vreme! în gol boltindu-şi craniul găunos,
Un cer bătrân deasupra noastră geme.

Din veşnicie, fără să ne-ajungă, în urma noastră veacuri noi se rup.
Dar noi păşim prin propriul nostru trup;
Şi viaţa noastră e o clipă lungă.

Aice nu-i nici capăt, nu-i nici drum!
Nici scop, nici grijă – dar nici nădejde nu-i!

Şi sufletele noastre sunt acum
Firide-n care-au fost cândva – demult – statui.

Dar câteodată gânduri vechi străbat
Sub fruntea noastră şi ne înfioară;
Şi-n pasul nostru de acum se zbat
Toţi paşii noştri de odinioară.

Şi-atunci în noi simţim cum se
adună Mâhnirea stearpă-a vechiului
pământ;
Şi inimile noastre împreună Atât
de-adânci şi de sonore sunt,
Că cel mai mic cuvânt rostit răsună
Vijelios prin ele ca un vânt.

Cândva de-a fost în suflete furtună,
Din ea nimic n-a mai rămas acum.
Păstrăm în noi talazuri mari de scrum,
Asemenea acelora din lună.

Ne-am scoborât din ce în ce mai mult
Din timp, ca dintr-un piept adânc, ne-am
Smult,
Şi rătăcim acum prin noi,
departe. Căci veşnicia-n noi
s-a năruit,
Şi-n veci pe sufletele noastre
moarte Funinginea tăcerii s-a
sleit.

CÂNTECUL NIMĂNUI

Deo ignoto!
Zeului
necunoscut.

Revolta-i stearpă, visul e schilod!

De vorbă vreau să stau acum cu tine,
Tu, care-ai plămădit pe om din glod!

Mi-am aruncat nădejdile în mine,
Credinţa să mi-o prind ca-ntr-un năvod;
Dar n-am găsit decât străvechi suspine.

Am râs atunci de visul meu nerod,
Şi-nspăimântat m-am ridicat din mine.

Tu, care-ai plămădit pe om din humă,
Spre tine-acum nădejdea mea se-ndrumă.
Adânc şi mut te-am căutat: nu te-am găsit.
Belşug de vis în mine port – şi-s obosit.

Prăpăstii largi în mine au deschis
Mormânt adânc belşugului de vis.

Mormântul *tău* în mine s-a deschis!

Mi-e sufletul o năruire de statui.
Le-aud cum cad, fărâmă cu fărâmă.
Vecii de vis în mine se dărâmă,
Făclii aprinse-n templul Nimănui!

Sătul de-ăvântul van, de visul mic,
îmi voi ciopli statuie din Nimic,
Gândind la cei ce inima în două Şi-au
frânt-o, şi ne-au dat din ea şi nouă – La
cei cu zâmbet bun de mucenic, Ce-au
plămădit din soare pâinea nouă.

Mormânt adânc belşugului de vis,
Prăpăstii lungi în mine s-au deschis,
Făclii aprinse-n templul Nimănui,
Vecii de vis în mine se dărâmă.
Le-aud cum cad, fărâmă cu fărâmă.
Mi-e sufletul o năruire de statui.

VEGHE

Mi-e sufletul în hrube-adânci boltit:
Tăceri străvechi s-adună prin unghere,
Ca nişte şerpi bătrâni ce m-au pândit.
Ascult în noapte, gârbov de veghere,
Cum cade fiecare gând, gândit.

Tăcut ca vremea, orb ca un mormânt,
La căpătâiul meu de veghe sunt.
în preajma mea, prin somn, pământul geme.

Un glas în mine prinde să mă cheme,
Şi simt cum din adânc de suflet greu,
Tânguitorul glas de veghe geme.
Chemând mereu.
Şi mă scobor în mine şi în vreme
Pământul... .
Spasm puternic de dragoste şi ură! în fiecare
bulgăr un pumn ascuns se zbate.
Şi cerul orb, deasupra, deschide-n gol o
gură Cu vineţi dinţi de stele, sclipind
sălbatic toate!

Cu ochi de mări, cu gura vulcanilor, cu
frunți De stânci, cu nări de peșteri, cu braț
de munți,
cu-avântul
Cutremurului urlă îndurerat pământul!
în rug de ger se-nalță, pe culmi, ghețari
cărunți,
Și alba lor dojană o știe numai vântul.

Pământul.

L-aud și-acum, mereu, prin somn cum
geme. Și-un glas în mine prinde să mă
cheme.
Și simt cum din adânc de suflet, greu,
Tânguitorul glas de veghe geme,
Chemând mereu:

„în preajma veșniciei zăbovit,
Din nou zăvor de vis pe cuget pune,
îndemn dă iar avântului strivit, întoarce
gândul tău spre rugăciune,
De gândul tău te lasă izbăvit.

Apleacă-ți sufletul cum cade-un trunchi
Bătrân, în tihna ţămei iertătoare;
Și dacă-ndurerarea pământului te doare,
Cu fruntea pe genunchii lui să-i ceri iertare.
- Tu, care n-ai nici idoli, nici altare,
Apleacă-ți fruntea, roagă-te-n genunchi
Pământului.”

VÂNT

Hau! Hau!
Cum urlă-n vânt toți câinii văzduhului!
ascultă... Se zvârcolesc copacii buimaci de
vânt, și dau Din crengi, și clănțănesc de
spaimă multă.
Hau! hau!

Cum urlă-n cap toți câinii văzduhului!

ascultă... 18

în astă-'seară vântul s-a năpustit pe cer,
Şi trupul lui de taur cu coâda-n căi lactee
S-a povâmit pe boltă ca s-o iee în coarne
Şi s-o răstoarne!
Dar ceru-a scârțâit prelung şi vântul De-
atunci în coame vrea să ia pământul,
- Şi-aleargă-acum sălbatic pe câmpie,
Rănit şi orb, iar cornul lui stingher E luna
care tremură, pustie, înfiptă-n cer.
Hau! Hau!
în astă-seară vântul s-a strâns în cap şi
urlă. Si gândurile, şerpi, plesnesc din
coadă,
Şi se târâsc prin cap în lung şi-n lat,
Şi suieră si-ncep să roadă.
Hau! hau!
Şi şuieră şi urlă şi se zbat!
Şi iată, vântul şi-a făcut din hom Un corn
Din care sună,
Chemându-mă să mergem împreună.
De lunga lui chemare cum să scap?
Hau! hau! Cum râde vântul cu hohot şi mă
cheamă! Se sparg în cap lungi hohote de-
aramă,
Şi şerpii vântului pătrund în cap!
Hau! hau! şi vântul râde cu hohot şi mă
cheamă!

ODĂ BLESTEMATĂ

într-un tărâm de stânci de
aur, Cândva, copil, în vis am
pomenit Pe pajişti largi, cu
flori fâlfâitoare

**Ca nişte curcubeie destrămate-n soare,
Am pomenit trecând prin mine Convoiul
lung şi ostenit Pe care-l mână către
soare Cu biciul ei de stele sunătoare în
infinit Necontenit Gloria hohotitoare.**

**Ca o fiară
Cu coama de-apusuri roşii în vânt,
Cu dinţii ca nişte pumnale de-argint,
Gloria zbiară.
O simt mereu în mine cum se zbate Şi
gheara ei sub fruntea mea străbate Ca
un cuţit!
Şi-mi răvăşeşte gândurile toate.**

**Mă scurmă gheara-i otrăvită şi adâncă;
Şi sufletul, bucată cu bucată, mi-l mănâncă;
Şi-n mine-ntemniţată ca-ntr-o cuşcă Zbiară
şi muşcă.**

**O, fiară, zvârcoleşte-te mereu!
Şi muşcă-mi inima! să nu rămână Decât un
bulgăr rece de ţărână în pieptul meu.**

**Să-mi calc eu singur sufletu-n picioare Şi ca
un stârv să ţi-l arunc drept hrană;
Să ştiu că-n veci de-acum nu mă mai doare
De-a pururi netămăduita rană A bietei
omeniri şovăitoare.**

**în visul meu neprihănit şi clar Ca un gheţar
Din cei care plutesc în ierni eterne,
O, glorie, de-a pururi te aşterne.**

**Şi-aşa mereu, o,
glorie, în mine Ucide
tot ce-i rău şi tot ce-i
bine:
Dispreţ şi ură, milă şi iubire,
De-a valma în aceeaşi năruire.**

**Dar când, târziu, în viaţa
mea pustie, Deasupra
visului nebun şi sfânt,**

Avântul deznădejdilor din urmă,
Dezlănţuit prin mine ca un vânt,
Va izbucni;

- Cânt freamătul luminii
supreme şi lucide, Pe
totdeauna mă va stăpâni – La
rândul meu, atunci – te voi
ucide!

IZGONIREA LUI PROMETEU

Pe vârful Caucazului. Alături de vulturul veşnic flămând care îl scurmă, Răzvrătitul, de pe stânca pe care Zeus l-a ferecat odinioară, priveşte neclintit în zare. La picioarele stâncii, o mare mulţime de oameni. Prometeu a răpit focul din cer şi l-a aruncat pe pământ. Zeus, mânios că Prometeu l-a păcălit, a trimis în omenire pe Pandora,' care a adus într-o cutie o sumedenie de necazuri şi de. rele. Oamenii iau în seamă numai cutia Pandorei şi uită binefacerile focului, şi în loc să-i mulţumească lui Prometeu pentru binele ce l-a făcut, îl fac «inovat de răul pe care el nu l-a vrut. Au venit acum să-l huiduiască şi să-l lapideze. *Huo, Prometeu!...*

PROMETEU
(neclintit)

Un urlet surd, adânc ca o
furtună, îmi geme în
urechi necontenit,
E vântul care prin prăpăstii sună,
Ori stânci din vârfuri s-au rostogolit?
Când vremea încă nu s-a împlinit,
Pe Prometeu cine-ar putea să-l cheme?
E muntele, bătrânul, care geme.
Adormi din nou, tovarăş ostenit.
Voinţa vremii nu s-a împlinit.

Nu s-a sfârşit nimic. Mai este încă.
Nu creşte veşnicia, nici nu scade.

Abia mai simt eă vulturul mă roade;
Abia mai simt că rana mi-e adâncă.

Mi-e trupul stâncă-n lanţuri pe o stâncă!
De multă vreme nu mai ştiu să simt.
Spre cer de veacuri fulgerând mereu,
E-atâta vreme de când ochiul meu Şi-a-nfipt
adânc privirile în zare Că m-ar durea să mi
le smulg! şi, greu,
S-ar povâmi, prelungi şi orbitoare,
Ca nişte drugi de aur zvâcniţi din ochiul meu.

MULŢIMEA

Huo! Prometeu...

PROMETEU

(tresărind)

Cine-a strigat pe Prometeu?
S-a împlinit sorocul Sorţii, oare?
De-abia câteva veacuri călătoare S-au stins
de-a valma în nemărginit Şi drumul vremii
s-a şi împlinit?

De-atâta neclintită veşnicie
Mi-s ochii grei, şi-abia mai văd pământul.
- E vântul care urlă prin prăpăstii.
E vântul.

Huo! Prometeu.

PROMETEU (tresărind mai tare)

Acelaşi glas!

MULŢIMEA (în timp ce azvârlea cu pietre)

Huooo! Prometeu.

La strigătul mulţimii, Prometeu, zguduit de un cutremur adânc, şi-a întors privirile spre pământ. Privirile lui au izbit mulţimea, făcând-o să şovăie, o clipă. Dar urletul care începuse din nou s-a stins, când Prometeu, zvârcolindu-se, şi-a rupt lanţurile, pe care acum le ţine în mână, fluturătoare.

PROMETEU

(În picioare pe stâncă, cu o mână ţinându-şi lanţurile, cu cealaltă gâtuind vulturul, ca pe un porumbel.)

O, urlet, te-aşteptam!
Zvâcneşte, sânge!
Cutremură-te-n mine,
viaţă! Şfarmă- Te-n
mine iarăşi, răcnet de
alarmă!
O, inimă, în pieptul
meu te strânge Ca un
pumn! .

(Spre cer, hohotind.)

Ascultă, Zeus! Omenirea zbiară...
N-ai auzit?... în cerul
tău ascuns Străvechiul
răcnet încă n-a ajuns?
Trezeşte-te!

(Mulţimea huiduie; spre ea.)

Da, urlă, urlă, fiară!
Mugeşte, turmă!
Ai timp destul să plângi, pe urmă.

(Spre cer.)

O, Zeus! Omenirea-i ca un câne,
Sătulă de izbavă şi osândă,
Ascultă-i urletul adânc, „Stăpâne!"
„Părinte!" frânge-ţi trupul ca o pâne,
Şi zvârle-l omenirii – că-i flămândă.

Columnele templelor tale,
Ca nişte gâturi albe, zbucnite din pământ,
De mii de ani spre cerul-tău zadarnic îşi
răsucesc flămândul lor avânt.

Mulţimea, Zeus, nu te mai aşteaptă!
Blestemul ei prin mine spre tine se
îndreaptă. Prea mult întârzii, zeu nebun!
Acum, când lanţurile mi-au căzut,
Coboară lângă mine, zeu de lut,
Să-ţi spun:

Să tremuri, Zeus! Trăsnetele-s sparte
Vulturii – morţi!
Spre tine vremea vine de departe Cu huruit
de roţi să-ţi bată-n porţi.

Dă-mi mâna, Zeus! Singur eşti, ca mine, în
cerul tău pustiu şi zdrenţuit.
Spre stânca unde-am stat înlănţuit Priveşte-
n jos puhoiul care vine.

Ne blestemă mulţimea deopotrivă.
Eşti singur, Zeus! Singur sunt şi eu.
De ce înlături mâna milostivă Pe care ţi-o
întinde Prometeu?
Cu mine, Zeus! zvârle-te în larg.
Acolo unde zările se
sparg Spre haosul cu
mii şi mii de ceruri în
care se vor naşte aştrii
noi.
De ce nu vii cu mine-n larguri, Zeus,
Să cucerim nemărginirea amândoi?

Mulţimea zbiară. O clipă, Prometeu pare că aşteaptă. Apoi, glasul lui ameninţător şi puternic umple văzduhul, în timp ce el îşi aruncă lanţurile spre cer.

Ia-ţi, Zeus, lanţurile înapoi!
Au ruginit de vânturi şi de ploi,
Dar sunt destul de trainice şi grele.
Păstrează-le – dacă mai crezi în ele!
(Către mulţime.)
Iar voi, flămânde fiare, înapoi!
Pomană vreţi?... Aşa
e: se cuvine S-aveţi şi
voi o urmă de la
mine.

(Le aruncă vulturul gâtuit.)

Luaţi-l! E destul de proaspăt încă.
E plin la trup şi gras de nemurire.
Te pune-n patru labe şi mănâncă,
Omenire!

(Insinuant.)

E-un stârv mai sfânt ca
altele, un dar Ceresc...
E vulturul lui Zeus,
doar!

(Spre cer.)

Nu te scobori!... Ţi-e fiică,
zeu nemernic! Păstrează-ţi
bine lanţurile.
Eu
Mă voi urca spre soarele
puternic, Să-ntâmpin
vremea nouă-n drumul
meu.
S-adun în mine fulgerele toate,
Să mi le-aprind priviri în ochi! să sorb în
ochii mei întreg văzduhul orb,
Şi cerurile toate să le sorb!

Şi inima luminii s-o smulg din Haos vie, S-o
prind pe veşnicie-n pieptul meu.
Si, pân' voi izbuti să mor şi eu, Întemniţat în
veşnicie,
Mereu să sufăr şi să lupt mereu.

(Cu braţele întinse în gol.)

în nicăieri, o, Nimeni, te salut!
Vă năruiţi de-acum, statui de lut,
Religii, zei, apostoli, mucenici,
Credinţe mici.

Izbeşte-te eu creştetul de soare,
Pământ.
Cer, înapoi! Drum larg despieă-n zare, O,
Mare!

(Spre cer.)

Iar tu, tu cel de sus, cel „bun" şi „sfânt",
Coboară iarăşi pe pământ, în ţăma-n care
trebuie să vii,
Tâlhar al Soartei, Hoţ de veşnicii! în glodul

de la care te-ai zvârlit,
Săgeată frântă în nemărginit, în glodul slut
din nou rostogolit!

(Spre mulţime.)

M-aţi izgonit!
Mă-ntorc în nemurire,
Să-mi caut altă omenire-n loc;
Să-i dau şi ei mistuitorul foc;
Şi ferecat de-o nouă-nlănţuire
S-aştept să se mai năruie un
cer, .
Să mă mai latre încă-o omenire.
Şi-aşa, din izgonire-n izgonire,
Să-mi port prin Haos râsul meu
stingher.
Urlaţi!... în deznădejdea
voastră nu e Decât izbânda
strigătului meu Care de-a
pururi tot mai sus se suie,
Din cer în cer! din Dumnezeu în
Dumnezeu!
- Căci cine va putea cândva să
spuie Că l-a văzut plângând pe
Prometeu?
Urlaţi!
Rămâi în urma mea, Pământ!
Pe fruntea ta, lovită de-un cuvânt,
Pe veci de veci de-acuma se
aşterne *Pedeapsa aşteptărilor*
eterne.
Şi-acum-
într-un vârtej cotropitor,
Ca un vulcan lumina-n mine fiarbă!
Avânt, o, Cer! o, vânt, aripi! să zbor!
Să simt cum creşte-n mine
nemărginirea oarbă Bulboana
soarelui clocotitor Pe veşnicie
să mă soarbă!

Se aruncă. Golul îl înghite. O clipă, tăcere. Apoi, la poalele muntelui, jalnică, mulţimea:

Prometeu...

ÎNDEMN LA DRUM

De-acum îngroapă-ţi sufletu-n pământ: ţ

Spini veştezi îi vor creşte pe mormânt, Cu frunze-nfipte-n vânt ca nişte gheare.
- Vor răsări flori albe de turbare,
Ca nişte crini mucegăiţi, murdare.

E vremea. Noaptea va veni curând. Si vântul urlă ca un lup flămând, fngroapă-ţi inima în drum:
E vremea să te duci de-acum.

Stele de păcură pe cer.
Vin îngerii de smoală să te prindă. Rămâi cu bine, suflete stingher. Şi-ascute timpul coasa lângă tine.
Dă pinteni morţii. E târziu de-acum.
îngroapă-ţi inima în drum.
Nu zăbovi. Tăcerea vine.
Gheţarii nopţii s-au topit în scrum...

Ohe! Mai este mult? Nimeni nu ştie. O veşnicie
S-a isprăvit, când ai făcut un pas. în urma ta tu singur ai rămas.

Nu zăbovi. Tăcerea vine.
Se prăbuşeşte noapte de catran. Şi-mbrăţişat cu moartea laolaltă,
Tot mai aproape gâfâie Satan.

Din

STÂNCI FULGERATE

1930

FRONTISPICIU

Mi-am plăsmuit un suflet din ţăndări de
bolid, Aerian şi aspru, cu nostalgii de vid.
Sori stinşi şi-au stors cenuşa din hăuri să
închege Năprasnicele aşchii de mii de ani
pribege.
Ecouri adunate din haosul astral
Mai gem şi-acum în asprul meu suflet mineral,
Cu fire de-aur smulse solarelor sisteme,
Mai repede ca vremea alunecând prin vreme.

Fulg de nemărginire în coajă de pământ, în
inimă port dorul pustiilor senine.
Când clipa pământeană apasă greu pe gând
Desfaşur albul viscol al stelelor în mine.

Mi-e dat să-mi caut timpul zburând din eră-
n eră Şi să colind, eratic, prin secolii
glodoşi.
Tot ce-i contrast m-atrage, şi-n mine, ca-ntr-
o seră Cresc palmieri alături de cactuşii
buboşi.

Am aruncat la hârburi cântarul nemuririi Şi
ciutura cu glorii banale de cişmea,
Şi cumpănindu-mi visul cu rânjetul satirii
Fac lumea după chipul şi-asemănarea mea.

Sunt cel dintâi Geneza-n batjocură să-mi ieu.
Eu singur îmi sunt şarpe în paradisul meu.
Cu inima-ncleştată în coama unui
vers îmi joc pe Prometeul gonit din
univers.

îmi bat în piept ţăruşuri făţarnice de rugă.
Schimb perlele-n grăunţe şi fac din înger
slugă, în balta omenirii scuip larg şi
liniştit.
Viaţa cu trup de aur şi solzi de glod mi-i

dragă, Cum drag îmi va fi vântul ce-mi va deschide, largă, Poarta pe care intri, culcat, în infinit.

SCHIŢĂ PENTRU UN AUTOPORTRET

Lumea începe şi sfârşeşte-n mine.
Ca algele din spumă de oceane,
Dospite-n mâl albastru de ceruri
sfărâmate Cresc cântecele mele
subterane.

Mi-i inima la adăpost Ca un culbec în
fiindul unei grădini pustii Hotarele
mele sunt: cel care-am fost Şi cel ce voi
fi – hotare pustii.
Căci viaţa mea de adineauri Mi-i tot
atâta de departe Ca viaţa celei mai
uscate mumii,
Şi pentru mine tot ce nu-i prezent – e
moarte.

Singur? Ce vorbă lipsită de-nţeles!
Sunt *tu* şi *el* şi *voi* aşa de des!
De-atâtea ori Sfinx şi Edip!
Trăiesc în mine ca o pădure-n mii de
frunze, Ca vântu-n mii de fire de nisip.

Dac-aş fi vrut (pe vremea când visam)
Să fi fost altfel.decât sunt,
Aş fi vrut să mă fi născut pământ,
Cu râme-n mine, rădăcini şi iarbă Pe
fruntea mea boltită către soare.

Sau poate... aş fi vrut să mă fi născut soare.

PROCLAMAŢIE

Viaţa-i râul acesta cu ceru-ntors pe dos
Pe care îl beau boii blajini, cu gâtul gros,
Unde noaptea se scaldă stelele şi strigoii
(Şi cerul nu-i cel răsfrânt, pe care-l beau boii).

Cerul de sus? Poveste care-o spui când te culci. Viaţa-i făcută din fulgere şi cenuşă
Şi, când o mulşti, cu gust sălciu ca o scoruşă Pe care o mănânci putredă, cu viermi dulci.

Vremea nu are-odihnă ca o cumpănă şchioapă. Veşnicia? N-o ştii, ori merge cu tine-mpreună. Alungă vracii de ieri cu ochii în lună.
-» Viaţa-i cu drumuri şi gropi, cu pâine şi apă.
Suflete pline de plopi, prieteni de mâine,
E turbure cântecul meu, ca vinul nou.
Ziua de azi e ca o dumbravă de mesteceni, Soarele-i lângă voi,, aur şi pâine.

Clipele simt seminţe şi flori. Ochii sunt noi. Lăsaţi-le să moară, florile. Semănaţi. Fără grijă. Lumina trăieşte cât şi voi.
Moartea-i poarta închisă la care nu mai baţi.
Viaţa-i râul acesta cu ceru-ntors pe dos
Pe care îl beau boii blajini, cu gâtul gros,
Unde noaptea se scaldă stelele şi strigoii.

Beţi din cerul de jos, din care beau boii.
Ce vechi sunt vorbele, ce greu e gândul!
Mi-am tulburat fântânile-ntr-adins
Pe care le săpasem ani de-a rândul,
Şi-n suflet ruguri roşii mi-am aprins:

în văgăuna mea când stau la pândă
Să-mi fie roşii focuri de osândă.

Ohe! îndrăgostiţii de nirvane,
Jefuitori de cripte fără morţi, în

lungi, clănţănitoare caravane"
Când veţi veni să-mi bateţi pe la porţi,
Pustiul meu altar fără icoane Şi
rugurile mele ca de sânge bi flăcări
de venin se vor răsfrânge Pe
chipurile voastre vane.

O, bieţii vânători de vânt pe culmi!
Aripi de noun, inimi de argilă,
Făptura voastră-i vrednică de milă.
Voi, care-aveţi neantul la picioare Si
să-l priviţi n-aţi cutezat, pe culmi,
J bi noaptea mea profundă ca moartea unui
soare Veţi izbăvi, o, vânători de culmi,
Osânda mea atotizbânditoare.

...Tu, însă, Suflet, care, poate,
Vei fi vreodată viaţa mea cea plină,
Când viitoarea ta singurătate Va
căuta singurătatea mea străină,

Când gândul meu de-atunci, gonind prin vreme, Pe gândul meu de-acum, demult trecut,
Va încerca din vreme să-l recheme
Ca un frăţesc ecou necunoscut;
Ca două flăcări fără chip Sorbite
de acelaşi soare,
Ca două ape în nisip Lucide şi
nepăsătoare,
(Pe care drumuri vom veni,
Din care vânturi vom renaşte?) în
ziua-aceea chiar de ne-am
cunoaşte Noi nu ne vom mai
întâlni.

INVOCAŢIE

Mephistopheles

1 - Tronează-n mari singurătăţi zeiţe.
în jurul lor nu-i spaţiu şi nu-i timp;

Şi greu îţi vine să vorbeşti de ele;
Sunt Mamele.

FAUST, II, actul 1.

Mă-nduplec vouă, Chipuri sub pământ,
Măestre Mame, Zâne fără ţară,
La care drumul e un lung mormânt,
De care chiar Satan se înfioară!

De m-am învrednicit de drumul
lung E că mi-i gândul fără de
prihană.
- Vă voi ajunge fără să v-ajung
Ori voi pieri în bezna subterană,

Nu ştiu decât că dor îmi e de voi,
Zeiţe reci la fire, dulci la nume,
Şi-n slava voastră, slobod peste lume.
Şi gândul şi genunchiu-mi încovoi!

Ce aprig vânt iscoditor de stânci
Dărâmă-n mine poartă după
poartă?
De ce mi-s zilele fântâni adânci
în care apa vieţii doarme
moartă?
Robit mereu de clipa care vine,
De ce vreau veşnic clipa cea de-acum Şi-
alerg rodită s-o culeg în mine,
Crin răsărit în pulbere de drum?

Mi-i dor de dezlegarea cea adâncă.
Vreau în truditu-mi suflet de pădure
Cheia pe care nici un diavol încă N-a
izbutit neantului s-o fure.

Vreau să trezesc lumina ce-a rămas
Neiscoditâ încă-n adâncime (Căci e
lumină-n orice-ntunecime Cum tot
tăcere doarme-n orice glas).

Din jugu-atâtor ieri şi azi şi mâne Să-mi
dezrobesc vreau visul meu cel lung. – Vă voi
ajunge fără să v-ajung Ori apa vieţii moartă

va rămâne,

Nu ştiu decât că dor îmi e de voi,
Măestre Mame, Zâne dulci la nume,
Şi-n slava voastră, slobod peste lume,
Şi gândul şi genunchiu-mi încovoi!

PIETRELE

Mi-s vremurile tot mai mult străine Şi ochii
mei se-nchid nepăsători,
Şi iată, azi mă-ntorc din nou spre tine,
Norod bătrân al pietrelor surori.

în haine de verdeaţă-ngenuncheate în
cimitir, pe margini de morminte;
Scuipate-n drum şi-n temple sărutate;
Prundiş de rând sau lespezi sfinte;
Tovarăşe cu şerpii şi cu spinii;
Statui zglobii sau gârbovite stânci;
La gâtul înecaţilor în mare Rostogolite-
n văgăuni adânci;
- De pretutindeni vă cuprind şi vă culeg,
' Şi vorba voastră mută o-nţeleg,
Vă strâng pe toate-n suflet şi ascult
Tăcerile care vorbesc în voi, demult.

în ritmul odihnit al veşniciei Cum clipă
după clipă se alungă,
Tăcerea voastră-i limpede ca moartea Şi
moartea voastră-i clipa cea mai lungă.

Spre fruntea voastră fruntea mea se-
ndreaptă, Si lângă voi mă simt din nou
atom, âi când v-ascult povestea înţeleaptă
Nu-mi mai aduc aminte că sunt om.

Odihna voastră, pietre, mă-nspăimântă, în
voi o vlagă nouă se frământă,
Si ca un ochi înmărmurit şi greu âtă *Cineva*
la pândă-n voi, mereu.

Şi totuşi azi când vremea mi-i străină şi
ochii mei se-nchid nepăsători,
Tot către voi mi se întoarce drumul,
Şi-mi sunteţi dragi, o pietrelor surori.

COMENTARII

Am început să mă despart de mine,
Mă simt mai liniştit. E frig. Afară Nu ştii, e
toamnă ori e primăvară.
Iar plouă? Nu. E vânt pe străzi. – E bine C-
am început să mă despart de mine.
M-am săturat de mine până-n gât.
Privesc în suflet – casc – şi mi-i urât.
Mă plimb prin mine ca un exilat,
Şi mă cutreier iar în lung şi-n lat,
Şi caut iar şi caut iar, şi ştiu Că nimeni nu-i –
şi fluier a pustiu.

Pe uliţi umblă iar toamna leproasă;
Deschide uşa şi dă-i drumu-n casă.
E frig şi vântul bate în obloane.
Dă drumul toamnei. Vine de departe,
Ţi-aduce iar în sac poveşti persane,
Şeherezade moarte.

Hai, intră, zdrenţăroasă cerşetoare!
Şi spune-mi dacă ai văzut trecând departe
Cortegiul vânătorilor de soare Cu ochii vii şi
inimile moarte.

Mucegăită, seara ne cuprinde... îmi suflu-n
suflet ca-n tăciuni.
S-aprinde? Bate vântul. Nu s-aprinde.

începe dar... „Pe vremea califului Harun,
Cel mai puternic prinţ de pe pământ...”
- Iar plouă. – Da... pe vremea
califului Harun.

- Dă-ţi singur foc şi spulberă-te-n

vânt, Caricatură de Hamlet nebun! ■
- Nu. Taci. Ascultă...
„De pe marginea verandei Saadi cu barba albă ca un crin Priveşte caravanele ce vin Din depărtări, pe drumul Samarkandei...”.
- Ei, mai departe?
- Da. Un muezin...
„Un muezin se roagă-n minaret.
Şi în amurg havuzul din grădină

Ca o dănţuitoare de purpură se-nclină, Surâzător în faţa moşneagului poet...”.

- Pe urmă?

- Nu-i nimic. Saadi adoarme.

- Pe urmă?

- Stai, ascultă.

- Te urmez.

„Cocorii trec departe pe lanuri de orez. Şi-o fată cu parfiim de mirodenii,
Cu cerul cald ascuns în dosul genii,
Să-i poţi privi în ochi ca pe-o fereastră Sufletul, apă albastră...”.

- Ei, ai sfârşit?

- Nu. Fata-i blondă... blondă... „Cocorii trec departe pe lanuri de orez”...
E blondă...

-Hai...

- E blondă... Nu. Mi-i lene... Stai... blondă... ca un vers de Demostene Botez.

Citez[1]

- Iar plouă -

Hai, ia-ţi sacul şi fugi, caricatură! Vreau să-mi recapăt locul

---

1 *Floarea pământului, 1920, p. 52.*

**în natură. De-acuma fac literatură
Serioasă.**

**Mi-era pustiu în suflet. Plin de trudă
Mergeam pe malul unei ape,
Şi blestemam în gândul meu cu ciudă.**

**Blestem era nu de necaz ori ură;
De nici un om n-aveam ca să mă plâng;
Dar îmi muşcam din suflet să nu plâng.
- Şi parc-aş fi muşcat din zgură.**

**Şi doar pornisem blând de dimineaţă,
Cu ochii mari şi gândurile-n vânt!
Mă bucuram de flori, de vânt, de viaţă,
Şi mă simţeam la mine-acasă Oriunde pe pământ.**

**în urma mea oraşul ca o fiară Cu solzi de smoală şi aripi de fum îşi clocotea urgia seculară.
Dar eu pornisem singur, din zori, blajin, la drum.**

**Nu mă aveam decât pe mine-n minte.
Mă bucuram de mine ca de-o plantă Pe care-o creşti cu grijă, zi cu zi;
Şi-un singur gând aveam: tot înainte.**

**Mai mult decât oricând eram departe De orice gând nemernic, de orice dor milog...
De unde-atunci venise ca un fior de moarte Dorinţa asta crudă: *să mă rog?***

**Lăsasem în oraşul de piatră şi metal
Biserici proaspete de cărămidă Cu-nfăţişare roşă de spital Şi clopote ce sună cu scârbă şi obidă.**

**Dar gândul nu-mi fusese niciodată Să-ngenunchez pe lespedea lor tristă,
Iar Dumnezeul lor, dacă există,
Mă îndoiam în ele să fi intrat vreodată.**

CEASUL GREU

Cu pumnu-n inimă-mi dădeam, spunând:
„Dorința mi-i nevolnică și mică.
Cui să mă rog? De ce? Te rogi de frică:
Nu tremură în mine nici un gând;
Și sufletul mi-l simt ca-ntotdeauna Pe-
atât de mândru pe cât e de blând.
Cât despre Dumnezeul cel de-acum, în
fața lui dorința mi-o măsur prea adâncă.
E drept că-n el se scaldă atâția oameni
încă,
Dar eu sunt singur, nimeni nu m-a-nsoţit la
drum!

Cum aș fi vrut un fir de adevăr!
Un adevăr – o, fie cât de mic – Să mi-l
culeg și să mi-l prind în suflet,
Să mi-l culeg... Dar nu găseam nimic.

Mai ieri aveam atâtea adevăruri,
Savante mingi cu care mă jucam!
Pe imul singur le-aș fi dat pe toate!
Pe-acela numai aș fi vrut să-l am.

O, ceasul greu – o, ceasul rău – o, ceasul
Pe care-ai vrea să-l sari în timp, să-l
treci,
- Când nu e clopot să-i rostească glasul _
Și să vestească clipele lui reci.

...Fusese drumul lung și obosisem.
Mi-am așternut truditul trup Pe-o pajiște
la care poposisem.

Spre-un fir de iarbă m-am plecat, să-l rup.
Dar mâna-mi șovăi o clipă, oarbă,
Și far-a-l rupe-l mângâia ușor
Când gândul meu deodată frânt din zbor
Se agață de firul zvelt de iarbă.
Nu știu... dar nu mai cugetam
acum La firul meu de adevăr

CEASUL GREU

fără prihană.
Trecuse ceasul greu?
Pomii la drum,
Cu firul meu de iarbă pe suflet, ca pe-
o rană. Mergeam din nou pe mal ca
dimineaţă Cu ochii mari şi gândurile-
n vânt.
Mă bucuram de flori, de vânt, de viaţă.

Şi-n loc ca să mă rog, am început să cânt.

ODĂ SIHASTRĂ

Suflete, povesteşte amurgul în păduri,
Sihla cu fagi şi ferigi, brazii cu
miros tare, Dmmul pitit prin iarbă
cu jderi la cotituri. Şipoturi cu
jghiab putred şi şopot de răcoare.

Vremea-n trecut, pârâu în munţi, cu
prund de aur, Pe care uiţi întotdeauna
să-l culegi.
Buciume bocitoare au vuit seri de-a
rândul Gândul păstrează încă
vaietele pribegi.

Suflete povesteşte vremea cu clipe
simple Ca o călugăriţă cu mătănii
de lemn.
Şi tot ce-i amintire stă iarăşi să se-ntâmple,
Cum cauţi în cărţi foaia – la care n-ai pus
semn.
Din scorburi noaptea iese ca o
vieţuitoare Flămândă, cu trup negru
şi mers împleticit.
Păsări cu chiot dulce au trecut, s-au răzit.
Când ajungi în poiană, printre brazi,
pe cărare, Vezi lima care vine, goală,

din răsărit.

Suflete, povesteşte vremea cu clipe simple.

EXERCIŢIU

Priveliştea-i ciudată şi naivă Ca
hărţile cu case şi copaci.
Drumul aleargă, alb, de jos în sus,
Sărit, ca un ogar, din pespectivă.
Burgul e-n fund, cu creştetu-n apus,
Mai jos, mai sus.
Cum vrei, aşa sau dimpotrivă.

Vârfuri de turnuri zgârie-n
amurg Cerul cu geamuri
turburi şi plesnite.
Veacul de mijloc fâlfâie pe burg
Cu-aripi de mucava, mucegăite.

Iar au trecut leproşi cu zurgălăi.
Spinii pe deal sunt mari cât nişte plopi.
Nouri cu chip de păsări s-au încâlcit
prin plopi. Vântul cu solzi de fildeş se
târâie prin văi.

Şi-aşa priveliştea cum este ea
Strâmbă sub cerul vertical,
Soarele-n chip de bubă rea Se
sparge-n ceafa zării, peste deal.

MEDITAŢIE

Te plimbi prin cimitirul acesta cu
cruci mari – Şi albe în târziul toamnei
ca nişte mâni. Vorbeşti să n-auzi
morţii guralivi şi murdari. Şi liniştea e
falsă printre copacii spâni.

Tăcerea ca o frunte se încreţeşte
glas. în ochi privirea-i chiot, zilele
ţipă soare. Noaptea gâlgâie hulpav în

urechi cobitoare. Neadormită,
vremea clipește-n ochi de ceas.
Rupi timpul, crește hidră și clipa
face două. Nu-i nicăieri tăcere,
sau – dincolo de timp. Gândul
declamă singur, sârguitor și
simplu, Așa cum plouă.

Amurgul se desprinde de pe cer ca
o coajă Putredă cu mușchi vânăt
și scârțâit de vânt. Inima morților
bate-n pământ.

Dar, știi, tăcerea printre copacii spâni e
falsă.

STIL

Pe poarta cu stâlpi rumeni în parc
când ai intrat, Castelul e istoric și
lacul e pătrat.
Cerul cu mâini crăpate de vânt
deapănă noapte, Și aerul e proaspăt,
pe lac, cu gust de lapte.

Amintirea cu miros de colb pătrunde-n
nări.
Ni-s sufletele două țări – pe aceeași
hartă.
Cât pământ ne desparte acum și câte
gări!

Nemărginirea gâtu-și întinde între
noi. Amintirea-i cu miros de colb și
de gunoi.
Cu gândul cerci adâncul trecutului
să-l măsuri. Pe apă vântul trece cu
foșnet de mătăsuri.

De-aici pădurea-ncepe cu scorburi şi cu cerbi. Tac când mă-ndemni la vorbă, răspund când nu mă-ntrebi.

Nepregătite vorbe s-adună-n colţul gurii, îţi dau înapoi gândul din marginea pădurii.
Şi sufletul pe care, zălog, ţi l-am păstrat.

Castelul e istoric şi lacul e pătrat.
Bisericile fără
turle Cu-
nfăţişare de
spital,
Bursele cu stâlpii de templu şi cu creştet de metal, Temniţele-mprejmuite de castani,
Statuile-n muzee cu gesturile strâmbe, Literaturile de drâmbe,
Şi noaptea omenirii ce nu mai are ani: Nu!

Nu! – Tu cunoşti vântul doinit în alte părţi. * Drumul în jurul tău înfăşură-l cingătoare.
Plecăm. Azvârle-n gârlă mormanele de cărţi Cu suflete presate în file ca-n ierbare.
Vrem pădurea întreagă, nu frunza cu nervi subţiri. Suntem sătui de iscusite tălmăciri.
Singuri vrem să ne fim ascultare şi legi Păcat de cei rămaşi în urmă şi betegi.

Lumina cade strâmbă pe viaţa noastră de-azi.
O, să ne-adăpostim de trâmbiţa ei

barbară!
Iarba crească-ne-n inimi, nu zgură amară.
Ce bună era steaua păstorilor nomazi!

Scuipă când pleci. Nu te uita-napoi.
Toate cântecele sunt străine,
Proaspete zările, plămânii noi.

Vom rătăci sub alte zodii.
Steaua cea bună ne va răsări Să ne păzească de jigodii.

Prietenului încă
negăsit închină
cântecul acesta
Vorbă cu vorbă
agonisit.
Lumina cade stearpă pe viaţa noastră de-azi. La drum! Tu cunoşti vântul doinit în alte părţi, Scuipă când pleci. Azvârle cele din urmă cărţi.

Ce bună va fi steaua păstorilor nomazi!

FEERIE

îmi joacă-n ochi apusuri zburlite-n coâme roşii, Ca o năvală de oştiri barbare Cu suliţi sângerate gonind cotropitoare Aşa cum au văzut cândva strămoşii.

Arc de triumf din piatră-albastră cerul înalţă peste soarele-asfinţit.
Tăcerea nopţii, iama, e rea ca un cuţit

Când în văzduh se încleştează gemi Şi stelele sclipirea şi-o ţărâie-ascuţit.

Arc de triumf am înălţat în mine Cu creştetul nesărutat de glorii.
Pentru cine?
Vin noaptea-n el să doarmă cerşetorii
Şi bufniţele vin ca să se-nphine.
Când suflă-n mine vântul cel curat
Venit din Alpii cugetării pure,
Sunt în adâncul meu ca o pădure Din care păsările guralive au zburat.

Şi-atunci alung din mine tot ce-i duşman ideii, Vremelnici idoli şi-alte ilustre pocitanii.
Când peste gând încalec, să urc să-mi răstorn zeii, Cum munte peste munte puneau cândva Titanii.

Prieten cu gheţarii şi zările polare,
Când am ajuns, pe vârfuri, stăpân pe
visul-meu, – Ca nişte torţe-aprinse în
noaptea iernii clare Apusurile roşii
îmi joacă-n ochi mereu,
Barbare!

SPOVEDANII

Omizile pe soare s-au căţărat şiroaie.
Mi-i gândul ac pe creier şi inima-n eclipsă.
Cu şolduri lucii cerul pe zări se
încovoaie Când trece iama albă cu
degete de ghips.

în suflet ca-ntr-o apă când am privit
văd strâmb Acum marmura vremii s-
a isprăvit sub daltă Şi se destramă-n
aer statuia fără trup.

Cuvântul vine gângav sub gând şi-l
spun pe dos Cum bâjbâie prin ornic
minutele mioape.
Vreau sufletul să-mi fie ca versul, de
prisos,
Şi imnul vieţii calme să-l sfarm în ritmuri
şchioape

Ca vorbe dintr-o limbă pe care n-o
mai ştiu îmi vin în minte gânduri de
altădată, triste;
Se smulge din durată plâns după
plâns pustiu Şi-n tactul vid al clipei

rencearcă să existe.

îmi mint patetic lenea de-a mai simți
și-aud Cum cântă fals vioara
trecutului neroadă.
Să tacă! Bate-n suflet trecutul ca un surd:

îl zvârl pomana stearpă a versului din coadă!
Cerul, ca zugrăveala pe lemn, s-a
învechit.
Dănțuitor pe frânghii și păpușar vestit,
Cu zările pe umăr și vântul de
căpăstru, Sufletul meu colindă și-acum
sufletul vostru.

Copii ridicau zmeie în drum, când am
purces. Domoală era vremea și lungă
ca un șes.
Pașii mei din țărână lăsau urme pe
nouri. Ocheam când era lună, cu
praștia, ecouri.
- De-atunci au trecut zile ca luntri fără
cârmă, în podul palmei dâra norocului
se curmă. Și-am căutat zadarnic în
gând de-atâtea ori Vorba care deschide
peștera cu comori.

își mână noaptea câinii negri la
vânătoare. Tăcerea-i înțesată de
glasuri viitoare,
Cum timpul tot e-n clipă și lumea după
frunte. Și viața-i nencepută ca apele de
munte.

Mâni plec din țara asta cu cerul învechit.
Din

POPA
S

VISURI ÎN VUIETUL VREMII

1939

PROMONTORIU

Silită poezie-a vremii noastre,
într-adevăr prea mult a vremii
noastre Şi prea puţin a
vremurilor toate,
Rugină nefolositoare
Sufletelor viitoare,
Te văd în timpuri foărte-
apropiate Zăcând printre
unelte demodate,
Maşină cumtrebuinţări uitate
Mai nebăgată-n seamă în giulgiul tău
de praf
Decât montgolfierii sau primul
hidroscaf!

Cântăm clăbucii clipelor de-acuma,
Slăvind în fiecare din ei un
univers Şi ne fălim că bietul
nostru vers,
Mai şubred decât este spuma,
Opreşte lumile din mers.

în piaţa public-a simţirii
noastre Răcnesc trompetele
tembele.
Dar unde-s visurile-albastre,
Rănite vechi violoncele Care
cântau în sufletele noastre?

Deschideţi iară vechile atlase;
Pornim spre zările miraculoase.
Dar nici un vers pentru

contemporani!
Şi poate-aşa din nou ne vom
deprinde Să socotim cu
veacuri, nu cu ani.
Şi-acum destul! De-aici
se-ntinde Tărâmul ţărilor
necercetate,
Terra incognita,
Mari spaţii albe
Pe harta sufletului meu din acest an.

Pe cel mai sudic
promontoriu Stă
ultimul tasmanian.

ÎMPĂCARE

Din nou cu glas de stâfie-n urechi
Singurătatea murmură şi cântă,
Şi drojdii de amurguri vechi În
fundul sufletului se frământă.

Sunt seri păstrate-aşa, adânc sub gând,
Ca nişte lacuri de azur şi de aramă
Pe care neguri dese şi grele le
ascund...
Dar vine-un vânt deodată pornit de nu ştii
unde,
Şi negurile moarte le destramă...

E-atâta timp în tine de când nu te-ai
întors!
Ca nişte pietre grele dai clipele-ntr-o
parte,
Dărâmi porţi ruginite şi sufli-n
visuri moarte. Păianjenii-amintirii
tot n-au sfârşit de tors.
Te mai cunoşti? Te-ntâmpini ca pe-un

străin, departe. Eşti tot numai răspântii
şi drumuri fără-ntors.

Pătrunde-n tine vântul cel nou de primăvară.
Pe săniuş de nouri şi pârtii de azur
Coboară iarăşi visul cântat odinioară:
Mireasmă fără nume şi fără glas murmur.

în faţa ta desfăşuri drum după drum ca fire Din încâlcitul caier al vremii până-acum:
Oraşe mari, privelişti mărunte, cimitire
De piatră şi verdeaţă şi gări de fier şi fum, Plecările-n amurguri, pierdute-n amintire...
Şi sutele de drumuri nu fac decât un dram.

Pe vechile amurguri de-aramă şi azur
Laşi negurile grele din nou să se-nfiripe,
Zideşti la loc lăuntricul cavou
Şi-ngropi trecutul iarăşi în giulgiul lui de clipe...

Şi, împăcat cu tine, te părăseşti din nou.

PRIVEŞTI CUM ZBOARĂ NORII

Priveşti cum zboară ca nişte
continente Desprinse dintr-o
veche planetă istovită. E-o vreme
pentru visuri potrivită.
Cu seri adânci şi vânturi indolente.

Lumea de azi, gheboasă de trecut,
Clipa de-acum, bolnavă de-amintire, Te-ndeamnă să te
smulgi din cunoscut.

Dar unde oare să mai pleci acum,
Cu sufletul deşert şi mintea arsă,
Când însuşi cerul este-o hartă
ştearsă . Pe care nu mai poţi citi
vreun drum?

Un singur gând ca o mireasmă tare:
Să te desprinzi din tine şi să
zbori Asemeni continentelor de
nori Pe valuri de văzduhuri
viitoare;

Şi-ntr-un tărâm de neştiut azur,
În care nici o amintire nu
vibrează, S-ajungi în calea ta
văzduhul pur: Miraculoasă,
veşnică amiază...
O, gând anarhic şi amar,

Pe care vorbele nu-l pot
cuprinde Atunci când ca un
meteor bizar în noaptea
inimii adânci s-aprinde!

ADÂNCIRE '

Sfarâmături de glasuri în suflet
răspândite,

Din prăbuşiri trecute vechi rămăşiţi
pustii,
De ce să vă mai vântur în cântece voite?
Trăiesc din voi, vă ştiu în mine vii...
Cu vorbe vechi nu vreau să tulbur încă
Durata voastră tainică şi-adâncă.

Pustiile uitării s-aştem în mine-acum.
învălmăşite-n ele dorm sute de izvoare
Şi nici un fluviu încă nu le-a cules în

**drum Mânându-le, voinice şi sprintene,
spre mare.
Din sufletu-mi acuma să-ncerc s-adun
din nou Frânturile de glasuri, ecou
după ecou?
Să caut drum spre mare izvoarelor
pierdute?
Sau, liniştit, s-aprind un cântec nou
Din pulberea tăcerilor trecute?**

**Să-ţi fur sinistra coasă, o, Timp, mi-a
fost mereu Cea mai nepotolită din
dorinţe...
De ce? Mă simt în centrul cât şi-
mprejurul meu Asemeni unei largi
circumferinţe...
Şi nu mai am nevoie de ajutorul tău!**

**Când sunt trudit oijce mi-e bun: un nor,
Un cer senin, un vers, un trecător,
Să-mi dorm adâncul somn de prund pe
care Nu-l mai azvârle nimeni către
soare.**

**Iar cât despre speranţă, uscată pâine
vană Pe care clipele flâmânde-o rod,**

O dau cu bucurie de pomană
Nemernicilor vieţii, munciţi de-un vis
nerod, Această pâine veche rostogolită-
n glod Şi care niciodată nu mi-a slujit
de hrană...

Şi totuşi, frânte glasuri cu lungi ecouri
grele, Voi izbuti în clipa culesului
suprem Să vă adun în mine şi iarăşi să
vă chem, Sfarâmături ale tăcerii mele,
Zdrobite fulgere din vechi furtuni,
O, singurele mele rugăciuni...

MIRAJ

Ce dup-amiezi ciudate învăluite-n vis!

Izvoarele-amintirii în suflet s-au deschis,
Răni vechi cu sânge proaspăt mocnind sub clipă,
treze. Şi doruri mginite prind iarăşi să vibreze
Când vremea-ncetinită şi-ntinde apa grea.
Simt cum întreaga-mi viaţă alunecă în ea Si cum
eu însumi vreme mă fac, magie rară!
În mine-atunci o lume vrăjită se coboară:
Amestec de-anotimpuri, de dimineţi ^i seri,
Alcătuind o lume găsită nicăieri, în care se-
ntretaie ca nişte zvonuri line Atâtea visuri toate
câte-au trecut prin mine De la-nceputul celei
mai vechi copilării.
Prin vinete meleaguri cu ceruri brumării,
Pe-un drum mereu acelaşi şi altu-ntotdeaiina
Pornesc cu Păsărilă să strâng în braţe luna...
Dar mult nu stau în ţara poveştilor, şi-
acum Mă-ntâmpină o toamnă cu
despletiri de fum: Văzduhu-ngălbeneşte
ca o mătase veche,
Flaşnete ofilite îmi ţiuie-n ureche

Şi simt miros de frunze ce ard, grămezi, prin curţi... Durata mea de astăzi cu anii tot mai scurţi Mă-ndeamnă-n amintire să fac mai lungi popasuri; Şi vremea n-o mai măsur cu clipe şi cu ceasuri,
Căci Hronos mie însumi îmi sunt şi, mag subtil, Schimb timpul meu de-acuma cu timpu-mi de copil.

O, farmec fără nume, feerică năframă,
Pe care-o ridicare de gene o destramă,
Răscruce-ă zilei între amiază şi-nserat,
Gând în aceeaşi clipă rostit şi spulberat!
Ajunge-voi vreodată pe căi nemijlocite Să aflu tâlcuri nouă cuvintelor tocite Şi să cuprind statornic cu tainice dovezi Miracolul acestor ciudate după-amiezi?

CÂNTEC DE AMIAZĂ

S-adună-n tine timpul şi stă, nesocotit,
Ca mii de orologii de veacuri neîntoarse.
E prea târziu şi-atâtea cuvinte s-au rostit,
Uscate-n foc de patimi şi-n iad de gânduri arse!

Te-ajungi pe tine însuţi din urma şi te vezi,
în locul dimineţii de-azur de-odinioară, în limpezimea unei statornice amiezi Cu zări strălucitoare şi cer uscat de vară.

întors în tine însuţi, ce tristă nălucire!
Te simţi chemat din umbră de mii de voci şi mâni; Şi visurile tale clipesc în amintire Ca stelele văzute în funduri de fântâni.

Au fost acele visuri închipuiri nătânge,
Un paradis de vorbe, fantasme fără grai,
Un zbor de nori albaştri plutind pe-un cer de sânge Sau numai nişte biete armuri de mucegai?

Străine-ţi par acuma rimate spovedanii, Visări întortocheate, dorinţi fără ecou, Si-atâtea stele moarte pe care le rod anii.... fn giulgiul lor de clipe le-nvăluie din nou!

Cu cât te vezi în apa trecutului mai rar, Cu-atât amiaza clară mai mult te va cuprinde Şi până la amurgul suprem şi funerar Cristalul ei pe suflet mereu se va întinde.

Vrăjitoresc deliciu, din praf de stele moarte Să făureşti o nouă armură pentru gând!
Dă drumu-n tine vremii, zăgazurile-s sparte;
Târziu nu-i niciodată şi totu-i prea curând.

MĂRTURISIRE

Vreau să-mi aduc aminte acum cât de uşor Lăsam atâtea
clipe dragi să-mi scape
Când de pe ţărmul vremii zvârleam nepăsător Sulfina
visului în turburi ape.

Cu vântul înserării mă împrieteneam Suflând în pânza
cerului albastră;
Corabia lui Sindbad mă aştepta la geam Cu pasărea numită
Roc, măiastră

în suflet numai vâsle, în cuget numai dor!
Dar nu ştiam în faptul dimineţii
Că vâslele se sfarmă şi dorurile.dor Când la zenit
e soarele vieţii.

iar mai târziu când viaţa m-a scuturat din vis Cum un
puternic vânt alungă norii,
G mână nevăzută în mine a deschis ₄ Cutia cu păcate a
Pandorii.

Cu duhurile rele luptat-am îndelung
Pân' le-am cuprins în mreji de gânduri
clare; Deşi supuse, totuşi nu pot să le alung,
Strigoi ciudaţi cu măşti surâzătoare.

în horbote de vorbe călite-n ideal Furtuna
dinăuntru se încheagă Până se naşte spuma
pe coama unui val
Se zbuciumă-n adâncuri marea-ntreagă.

De ce să-ncerc s-astâmpăr cutremurul din fund?
Mai bine alba spumă trecătoare S-o-ncremenesc
statornic în gerul unui gând: Zăpadă cu
străfulgerări de soare.

, LA MARGINEA DE NOAPTE A VIEŢII

La marginea de noapte a vieţii m-am oprit.
De multă vreme tot voiam s-ajung La
ţărmurile somnului cel lung!
Şi iată-mă cu sufletu-nnegrit De pulberea
atâtor clipe moarte în care visuri mari s-au
oglindit – (Acele visuri care dorm departe
Prin funduri de trecut neizbutit).

Ce sunet plin dau vorbele străvechi Rostite-
acuma parcă-ntâia oară!
Mă-ntorc din nou la fluviile vechi Din care
am băut odinioară.

Ca melcu-n răsucită lui chilie M-ascund în
falduri de melancolie, Croindu-mi cum îmi
place drumul meu. Culesyl amintirilor
începe.
Trecutul îşi întinde albastrele lui stepe învăluite-
n negură mereu:
Ciudat tărâm de seară şi de toamnă în care
Sora Somnului e Doamnă Şi vremea e o apă
stătătoare.

Dar eu trec mai departe spre vechile izvoare.

ÎN VUIETUL VREMII

Când m-oi\întoarce iarăşi pe pământ Cu florile,ycu viermii, cu vulturii, cu iarba, în lutul trandav şi-n azurul sfânt, împrăştiat în mii şi mii de vieţi Şi-ajung atunci în pragul eternei dimineţi, Păstra-voi poate încă vreun strop din cel ce sunt!

în marea clipă fără viitor M-oi despărţi de mine ca de-un străin cu care M-am pomenit alături pe-un drum ostenitor, Schimbând din mers cu dânsul cuvinte vagi şi rare

Ce bun prieten, totuşi, voi fi pierdut atunci!
Şi cât de rău îmi va părea
Că nu l-am cunoscut mai bine
Pe-acel fidel tovarăş de grele drumuri lungi!

în proaspetele mele vieţi şi firi Voi duce în neştire mai departe O existenţă fără amintiri, Mai moartă decât cea mai neagră moarte.

Un strop din sufletul meu cel de-acum Va îngheţa prin depărtări astrale,
Vrăjit mărgăritar de scrum Şi pulbere de arse catedrale.

Din glasul meu un fir va dăinui în vuietul de vânturi al vremii care trece Si-un cântec fără nume mereu se va trezi Cu fiecare toamnă rece.

Si cântecul acela fără ţel Aş vrea să fie-acesta pe care-acum îl spun, Miraj sonor cu care îmi înşel Nencrederea în visul meu tainic şi nebun Tot încercând s-acopăr cu spuma lui uşoară Neostenitul vuiet al vremii care zboară.

SEARĂ DE FULGERE

Primeşte-acum această închinare A unor versuri crâncene şi-amare Cu strofele ca nişte drapele zdrenţuite în bătălia rimelor rebele Dezlănţuite
Asemeni unor ploi de stele Pe ceru-nchipuirii mele!

O, vino printre fulgere cu mine,
Printre gheţari de nouri să ne croim un drum Şi de pe culmea serii bătută de furtună Să contemplăm un univers de scrum!

Odată mi-era frică de tăcere:
Simţeam cum bate vrernea-n pieptul meu Şi-o zgomotoasă plasă de vorbe efemere M-acoperea cu vraja ei mereu.

De-atuncea câte nu s-au lămurit şi câte N-au început a se ne lămuri!
Să~mergem către zările urâte Şi să scăpăm de grija de-a dori!

1
1
1

Ascultă tunetul, furtuna-ncepe;
Se clatină albaştrii văzduhului pereţi.
- Trăim acum, dar nu ne vom pricepe Decât
în viitoare lumi şi vieţi.
în catedrala despletită-a ploii Declamă
vântul imnul lui păgân,
Şi visurile noastre răzleţite,
Ca nişte păsări ameţite
De vuietul furtunii, în urmă-ne rămân.
Spălaţi de zgura vorbelor, amară,
Când oare vom ajunge, plutind în nesfârşit, Să
stăm în faţa vremurilor iară Cu suflet fără
margini, limpezit Ca după ploaie un văzduh de
vară?

CÂNTEC DE NOAPTE

îmi plac cartierele băncilor seara, întunecate,
stranii cartiere!
Cu ochi adânci ferestre pustii te urmăresc,
Mirate, spălăcite şi severe.
O, câte lucruri n-aş putea să spun Despre
colţurile-ascunse ale marilor oraşe! Dar n-aş voi
să mă încurce-acum Anevoioase ritmuri şi rime
nărăvaşe.
Aş vrea numai atât: să pot rosti în vorbe înţelese
vraja acestor străzi Fioros de răsunătoare
noaptea Şi spaima pe care ţi-o dau aceste clădiri
Cu ferestre zăbrelite,
Ghemuite în umbră ca nişte bolizi gigantici, Mai
mult îngrămădire de pietre decât case, Şi care
parcă nu-s făcute pentru oameni
Ci pentru nişte foarte vechi divinităţi
Ameninţătoare şi răutăcioase,
Ca monştrii din poveşti ascunşi în peşteri.
Nici o vitrină nu surâde galben,
Chiar felinarele s-ascund prin colţuri, zgribulite.
Pe-aici e bursa dragostei cu plată Şi raiul
dezmierdărilor grăbite.

La cârciuma Beţiei Albe S-adună neguroşii muşterii Şi în dispreţul Venerei venale Se pregătesc de reci călătorii Spre paradiselе-artificiale.
De la o vreme însă, plictisite De larmă şi din somnul Jor trezite,
Marile clădiri zăbrelite Vor ridica labele lor de piatră.

BALADA VECHII SPELUNCI

Stăteam la mese-ngrămădiţi,
Lipite trupuri, suflete stinghere,
Ca nişte emigranţi, trudiţi în pântecele unei vechi galere Spre vreo Americă de vis porniţi
Fata cu ochi de diamante negre Tuma-n pahare băutura tare Şi lungi priviri scormonitoare În piept ca nişte suliţi negre Ne pătrundeau pe fiecare.
Ce sculptor scăpătat şi neguros Lăsase cârciumarului drept plată
Statuia-aceea barbară, lucrată Parcă din smoală, Veneră ciudată Cu creştetu-n tavanul unsuros?

Fata cu şolduri dolofane Pe care o iubisem rând pe rând Cânta romanţe suburbane Cu glasul răguşit şi blând Al unei vechi toxicomane.

Urlau în viforul de-afară Toţi musafirii la sabat Şi ne chemau neîncetat Să ne-avântăm cu ei afară Pe coama vântului turbat.

Dar noi priveam cu gândul ostenit Printre banalele refrene Pe-un nou tovarăş chiar atunci venit (Şi presimţiri subpământene Ne-nvăluiau domoale şi viclene).

De unde răsărise printre noţ?
Nici unul nu-f văzuse la intrare.

Ce adunare de strigoi!
Statuia ne tuma-n pahare Şi sta la masă lângă noi.

Să te mai miri de noul musafir, De-mbrăcămintea-i demodată?
Purta un frac verzui cusut cu fir, Pantofi cu copci de-argint, cravată lată Cât un ştergar, manşeta fin'brodată.

Cu ochi sticloşi în fundul feţei slabe Ne măsura tot învârtind încet în degetele lungi ca nişte scoabe Un ascuţit şi fin stilet Cu teaca plină de-ncrustări arabe.
L-am ascultat vorbind apoi în glas cu mlădieri feline;
La vorba lui dorinţe noi Şi crâncene-aprindeau rubine În întunericul din noi.

Vorbea despre-o oştire mare, De-ntunecatul împărat,
Şi despre-o stranie-njghebare Cu suflete de cumpărat:
Răsplata nu e viitoare.
La braţe ne-am crestat pe rând Şi-am iscălit apoi cu sânge.
Statuia ne turna cântând Cu glasul răguşit şi blând.
Rachiul avea gust de sânge.

Ha! Ce duhoare de pucioasă!
Unde-i tovarăşul ciudat?
Nu l-ai văzut jucând pe masă Cu ffacu-n coadă verde ridicat? Copita din pantof ieşea lucioasă…

Câţi au plecat, câţi au rămas Din ceata noastră de atunci? Trecut-a timp – un veac? un ceas? – Blestemu-acelei vechi spelunci Ne urmăreşte pas cu pas.

ÎN MARILE SINGURĂTĂŢI

în marile singurătăţi din mine Aud de mult un cântec. Dar e cântec Ceva ce nu se poate auzi Decât doar cu urechea sufletului:
Sunete stinse, susur de astre,
Vârtej de vis şi amintiri de vânturi, Sonoră-
nchipuire ce poate fi lumină, Prezenţă care-
nlătură cuvântul?
De câte ori nu m-am urcat în luntrea
somnului, crezând că poate Voi izbuti,
plutind la întâmplare Pe mările tăcerii
dinăuntru,
Să dau de-acel prea tainic cântăreţ (Un
cântăreţ tot trebuie să fie!),
Frăţeşte să-l întâmpin şi să-i spun; „Prietene,
deşi te port în suflet,
Eu încă nu te-am cunoscut în viaţă!”
Atât de slab s-aude câteodată,
Parcă-i pierdut prin depărtări de stele,
Iar alteori îl simt aici aproape Ca o vioară
după un perete
Şi doar o uşă parcă ne-ar desparte,
Dar nici n-am apucat să fac un pas [1] Şi mă
găsesc zvârlit din nou Pe ţărmul vieţii zilnice
şi treze, Naufragiat al somnului.
Dar alteori, pornind să-l caut, iată,
O spaimă mă învăluie deodată Şi sunt silit de-
un jurământ ciudat Să-mi duc cu trudă visul
pân-la capăt. Cumplite gânduri
amenințătoare!
Mi-e frică să nu aflu cine ştie Ce taină
înspăimântătoare!
Cum pot să cred că e la fel cu mine Ceva ce
poate-a coborât din astre?
Ce chip să dau necunoscutului din mine? Şi-
atunci mă zbat să scap din visul meu, Dar el
neînduplecat m-aduce-n preajma Enigmei către
care mă simt atras mereu,

De care mă desparte mereu o spaimă nouă. Şi-aşa mă lupt cu spaima şi dorinţa, Statornice, zadamice-amândouă.

Trec câteodată zile lungi în care Pe neştiute cântecul dispare,
Şi amintirea lui atunci, mai vie Chiar decât prezenţa lui, mă doare,
O, dulce vânt prin inima pustie!
La fiecare grea răscruce-a vieţii L-am auzit vestindu-mă frăţeşte,
Şi morţii mei când vin să mă întrebe El ca un greier vorba, le-o-nsoţeşte.

în dup-amiezi de-ntoarceri în trecut Şi-n nopţi adânci când tot ce m-a durut În viaţă se trezeşte-n suflet iară,
Simt cântecu-adiind în preajma mea Aşa cum într-un vis odinioară Mi s-a părut c-aud vorbind o stea.

O, cântecul acesta *fără* nume Am să-l aud şi-n pragul morţii oare?
Voi izbuti în clipa mea din urmă Să pot cunoaşte fără dor şi spaimă Pe cântăreţul cel ascuns în mine?

M-ATÂRN DE TINE, POEZIE

M-atâm de tine, Poezie,
Ca un copil de poala mumii,
Să trec cu tine puntea humii Spre insula de veşnicie La capătul de dincolo al lumii.
Mă vei lăsa acolo singur Alături de toţi morţii lumii?
Şi în Egipt, acum cinci mii de ani,
Va fi fost poate un poet Care şi el încerca să măsoare Hăurile vremii viitoare Şi care căuta să

potrivească Gândirea lui cea pământească Pe ritmul deşirat al veşniciei.

Ce fericit era acel poet Când se gândea că după moarte Unul măcar din cele trei suflete-ale lui Va rămâne să plutească mai departe Pe valurile viitorului!

Cu neclintire el credea Că după mii şi mii de ani de zbor Sufletul cel călător Se va statornici pe-o stea Cu care-apoi va hoinări prin haos.

Mumia lui mai zace poate încă Şi-acuma în vreo tainiţă adâncă,
Privind cu ochi uscaţi de aşteptare Tavanul cu inscripţii funerare.
Şi poate noaptea când şacalii latră Rencepe viaţa robilor de piatră.
O stafie de torţă se aprinde;
Scot robii milenarele merinde;
Străvechile bucate pe vatră fierb în bliduri;
Dănţuitoare roşii coboară de pe ziduri Şi-şi farmecă stăpânul, fantomă ca şi ele,
- Şi sufletul cel veşnic pluteşte printre stele.

Dar eu, vlăstar al unei lumi bătrâne,
Ros de-ndoieli, bolnav de nostalgii, Zadarnic caut o cerească pâne în raftul vechilor mitologii.
Zadarnic caut să privesc şi eu Spre singurele limanuri viitoare; în peşterile sufletului meu Torţa nădejdii pâlpâie şi moare.
(O, blestemat să fie gândul care Mă-ndeamnă s-o aprind mereu!)

Nimic în mine nu mă-mbie Să cred în viitoarea mea mumie.

încerc'să-mi făuresc din îndoială,
Din visuri şi melancolie,
O amăgire-originală.

Ajuns în preajma ultimului prag,

Mai ştii-voi oare c-am trăit în Terra, Prin veâcu-al douăzecilea din era Numită după un ilustru mag?

Voi fi atuncea unul dintre Acele anonime duhuri Care se-nghesuie să intre Pe poarta marilor văzduhuri.

Se mai cunosc între ei morţii?
Ce singur trebuie să fii Când treci pe totdeauna pragul porţii în ceea ce aice numim noi veşnicie Dar care-acolo poate este O nouă înşelătorie Cu spaţiu şi vreme şi vechea poveste!

Se mai cunosc între ei morţii?
Dar dacă dincolo vom deveni Nişte făpturi hidoase şi mişele,
Noi care ne iubim ne-om duşmăni, Iubind pe cei ce-au vrut să ne înşele, Prieteni cu vrăjmaşii noştri de-astăzi, Vrăjmaşi ai celor care azi ni-s dragi?
O prea ciudată nălucire în noaptea inimii învie!
Văd o străveche mănăstire în preajma anului o mie în care-un scrib extatic scrie Pe-o foaie veche de psaltire, Cu gând Sfios de veşnicie: E-aproape marea ispăşire, M-atâm de tine, Poezie!

VIAŢA ALĂTURI

Zilele mele, rupte drapele,
Smulse se duc în vântul mare-al vremii.

Pitagora, ce auzeai
Când plăsmuiai muzica sferelor?
Ecoul uraganelor stelare Şi-al căilor lactee ce-n haos se resfiră Venea până la tine să te-ndemne Ca uń acord prelung de liră,
Un curcubeu desúnete solemne.

Duhul acelei muzici stinse Nu mai răspunde gândurilor noastre Şi hora sferelor aprinse A-ncremenit pe pajiştile-albastre.

Te vei topi şi tu în vântul mare,
Duh nemilos al vremii mele,
Fantomă de-ndoială şi-ngâmfare!

Din timpul meu aş vrea să sar Pe-o rază rece de lumină Să-nconjur cosmosul stelar.
Credinţe vechi şi încercate,
Fiţi diguri neînduplecate,
Zadarnic să vă tot lovească Dorinţa mea cea diavolească.

Viaţa e-alături, alta mereu
Şi totuşi este una care mereu veghează;
Voi mai găsi-o oare-n drumul meu?

Caut ceea ce durează.

Miliardele de frunze care tremură în vânt, Altele mereu şi-aceleaşi.

SUNTEM' FĂCUŢI MAI MULT DIN NOAPTE

Suntem făcuţi mai mult din noapte.

Prezentul cu scânteia lui nu poate Să lumineze-abisurile toate Şi veşnicul amurg din noi.
Din când în când doar ies din adâncime Ca nişte vietăţi din fund de mări Necunoscute amintiri Ce parcă nu sunt ale noastre,
Fragmente dintr-o viaţă pe câre n-am trăit-o, Crâmpeie care-ncearcă zadarnic să se-adune: Un braţ, o ţeastă, lacul unui ochi Cu nuferii pe care nu-i cunoaştem Şi-o luntre ce ne cheamă cu vâslele de vis.

în marii munţi de-ntunecime Sunt osândit să sap necontenit:

Ce voi găsi în adâncime,
Comoara unui gând nemărginit Sau vechea
stearpă-ntunecime?

Dar dacă noaptea mă va birui Şi negre avalanşe grele Din muntele cel mare se vor rostogoli Şi mă vor nărui cu ele?

Trecutul meu şi alte trecuturi şi mai vechi Ca nişte continente scufundate Sub suflet stau necercetate Cu urme anonime şi străvechi: Sunt visuri ale stâncii ancestrale, Sunt amintiri din viaţa mea de plantă, Fiori de viermi şi nostalgii astrale (Şi poate-o tainică prefigurare A vieţii mele viitoare).

Dezgrop în mine rădăcina lumii; în pieptul meu ce amintire grea! O umă-n care veacuri de vis şi-au pus cenuşa Luna sau inima mea?

CÂNTEC DIN ANII BLESTEMAŢI

Eu multă vreme n-am mai privit cerul.

Mergeam cu sufletu-nvelit în ceaţă Pe străzile-unui vechi oraş în care Stau veacurile unul lângă altul. Acolo printre miile de oameni Am fost mai sigur decât niciodată: Un Robinson cu insula în suflet. Şi totuşi eram omul cu-o sută de prieteni.

Vedeam amurgu-n geamuri de biserici Şi stelele în ochii femeilor nocturne. Prin pieţe largi de marmură lucioasă Zăream vrun fir de veştedă mătasă Din rochia ruptă a lunii. Ploaia cădea, întotdeauna neagră, Si vuietul de trenuri subterane îmi amintea de tunete uitate. Amiaza zilelor dogoritoare Se prelingea cleioasă pe trotuare Şi când priveam copacii pleşuvi pe bulevarde, Ştiam c-am mai îmbătrânit cu-o toamnă.

Aşa mă stăpânea oraşul mare.

în vremea asta, dincolo de el, în libera natură creatoare,
Ştiam că toate au rămas la fel:
Pădurile sălbatice prin care Nestingherite umblă căprioare,
Şi munţii mari în care numai vântul înfige zdrenţuitul lui drapel,
Şi drumurile multe ce-nvăluie pământul În mreaja lor de vis şi de mister,
Corabia verzuie a zorilor pe valuri, Amurgurile sângerânde pe dealuri,
Şi peste tot, statornic, neistovitul cer.

Dar eu, captiv al marelui oraş,
Rătăcitor prin funduri de foburguri,
Uitam de vraja vechilor amurguri,
Simţind cum creşte-n mine un cântec uriaş,
A cărui fire simplă şi adâncă Nu izbutisem s-o dezvălui încă.

Fugind mereu de mine însumi Şi întâlnindu-mă mereu în cale,
Delaolaltă liber şi robit De zidurile vechii capitale,
Eu căutam în labirintul ei Un vis cu neputinţă de găsit Şi-al cărui dor aveam să-l uit odată,
Când anii blestemaţi aveau să piară,
Luând cu ei robia mea ciudată.

PESTE CÂTE MII DE ANI

Peste câte mii de ani natura Va scoate iarăşi din neanţ
Alcătuirea de celule în care sufletu-mi visează Asemeni unui împărat captiv?

O, frate, tu mai mult decât un frate, Replica mea-n eternitate!
Nu te cunosc şi nu mă vei cunoaşte. Vorbele mele scrise-acuma Vor fi de multă vreme spulberate în ziua când tu te vei naşte,

Şi limba chiar în care sunt rostite Va fi pierit atunci şi doar
un singur Crâmpei de manuscript într-un muzeu Va chinui
pe'eruditii vremii,
Şi îngropat în el pe veşnicie Dormi-va fără nume gândul
meu.

Mă-ndeamnă totuşi către tine O neclintită năzuinţă Si scriu
acest poem zadarnic Mânat de strania credinţă Că
gândurile noastre înrudite Se vor pricepe peste vremi şi
oameni, În limba fără ţară a visului rostite.

Să ştiu că-ntr-adevăr vei exisia,
O, n-aş mai fi atunci atât de singur
- Singur chiar lângă vechi prieteni, Singur
chiar lângă dragostea mea
- Dragostea mea cu care stau alături Aşa
cum amândoi ne-am reflecta
în aceeaşi oglindă,
Fără să ne privim unul pe altul în ea...
Dar pentru ce să te mai caut oare,
Vis fără chip al învierii mele,
Prin neştiute vremuri viitoare?

Tu poate de pe-acum alergi prin lume, Duh care
n-ai nici patrie, nici nume,
Şi poate nevăzuta ta aripă Mi-atinge sufletu-n
această clipă...

Amăgitoare nălucire A unui dor amar de
nemurire Ademeneşte biata omenire.

Dorinţa noastră de neîntrupare Ne chinuieşte în
zadar.
Să ne mândrim că fiecare Din noi e-un unic
exemplar,
Fără putinţă de reeditare!

Din

MONOLOG ÎN BABILON

CĂUTĂTORUL

Ai socotit că soarele mai arde Abia vreo
cincisprezece miliarde De ani... Numai
atât? De azi pe mâne? Si-atunci, cu
veşnicia cum rămâne?

Nu asta te opreşte să cugeti mai departe!
Doar ştii că timpul n-are moarte.
Un calcul scurt, de două sau trei linii
Şi-ai întrecut viteza banală a luminii.
Ca-n mii şi mii de repezi răsfrângeri de oglinzi
Ti-e mintea străbătută de căutări rebele.
Ai spune că şi mâna în sus când o întinzi
Ţi se lungeşte braţul pân-la stele.

Ai dat cu tifla ticăloasei sorţi, De-
amenințarea ei nu-ţi pasă,
Şi-n timp ce spargi absurde porţi
Nici o sfială nu te mai apasă.

Şi când din lungi peregrinări Te-
ntorci pe căi de raze şi de unde în
lumea dinăuntru, a inimii profunde,
Tot mai găseşti acolo întrebări.
Era un vălmăşag imens de scări,
Asemeni unei uriaşe schele Care-astupase cele patru
zări.
Şi eu urcam şi coboram pe ele.

De lemn, de marmură, de lut, de fier,
Şi vechi şi noi, şi simple şi luxoase,
Ce arhitect nebun le ridicase,
Haotică grămadă către cer, într-un avânt de trepte
hărţăgoase?

Treceam din una-n alta şi mereu îmi răsărea tot altă
scară-n faţă,
De parcă toate scările din viaţă Se-ngrămădiseră-
mprejurul meu!

Cum n-aveam călăuză să mă-ndrepte Pe-aceste pentru mine
noi meleaguri, Umblam buimac prin aceşti munţi de trepte,
De rampe, de platforme şi de praguri.

Nădejdea unui ţel de mult promis Siârnise căutarea mea-
ncordată.
Ce ţel anume ar fi greu de zis Şi dacă l-aş putea rosti
vreodată,
Âr fi în limba ce-o vorbeşti în vis Când cugetu-i şi vorbă
totodată.

De la un timp, aceste răsucite Şi încurcate scări se
deznodară,
Şi-acum, în largul zării descâlcite,
Văzui deodat-un cer înalt de vară.

Ostenitoarea mea călătorie Se preschimbase-n tihnă şi
splendoare;
Şi-am chiuit atunci de bucurie,
Slăvind acest azur de sărbătoare.

într-o vâlcea cu lunci şi heleşteie,
Cu crânguri şi grădini, în faţa mea,
Spre zări adânci şi limpezi o alee De mari
columne albe se-ntindea.

Nădăjdea mea ascunsă nu minţise Şi nu-n
zadar făcusem drumul lung. Acum blestemul
scărilor pierise,
Şi ţelul meu aveam să mi-l ajung.
Cu sprinten pas, voios m-am avântat Pe
dnimu-acela de triumf şi slavă,

Când iată că un fapt neașteptat Schimbă
deodată graba-mi în zăbavă.

Columnele, care păreau sortite Să poarte
numai cerul fără nori,
Erau la vârf, ca niște sperietori,
Cu căpete de om împodobite.
Mirat destul de-aceast-orânduire,
Voiam să plec, dar iarăși zăbovii,
Când desluşii, spre marea mea uimire,
Că toate capetele erau vii!

Şi ce pocite chipuri! Strâmbe guri, Tumefiate
buze, nasuri roase,
Obraji cu negi cât niște nuci, frunți joase, Ochi
storşi, urechi pleoştite, tot figuri Dintr-un
muzeu de monştri parcă scoase!

Sucindu-se pe gâtul lor de piatră,
Ca la un semn cu toatele-ncepură Să-mproaște-
ocări şi răcnete de ură.
Batjocuri crunte şi sudălmi de şatră, Scuipând
prelung, cu plescăiri şi bale,
Pe lespezile-aleii triumfale.

Şi peste toat-această hărmălaie,
Pornită vifor împrejurul meu,
O vorbă s-auzea țâşnind mereu Ca țipătul nătâng
de cucuvaie Din toate gurile: Eu! Eu! Eu! Eu! ,

Aceste capete patibulare,
Nesocotind cumplitul lor destin,
Se îngâmfau zbierând şi fiecare Voia să-ntreacă
zbierătul vecin,
Şi-n nebunia lui dominatoare îşi împroşca
zadarnicul venin.

De asta am bătut atâta cale Şi-am străbătut atât
noian de scări, ,
S-aud cum capetele infernale , . Şi-aruncă unul

altuia ocări Şi pângăresc aceste clare zări?

Dar n-avui timp să-mi strig nedumerirea Şi nici să-mi caut liniştit de drum Fiindcă ceea ce vedeam acum îmi ţintuia şi gândul şi privirea.

La capătul aleii urlătoare,
Asemeni unui paznic solitar,
Se ridica, lucind înaltă-n soare,
O singură columnă, ca un far.

Şi sus, ca stâlpnicii din vremi străvechi,
Rânjindu-şi colţii şi strângându-şi pumnii, Un Demon sta pe creştetul columnii Şi mă privea ca un prieten vechi.

întinse-n zare braţele-i
vânjoase Şi le-ncordă cu
mâini încovoiate,
Parc-ar fi strâns nişte odgoane
groase! Apoi, plecându-se uşor
pe spate,
Trase
Spre dânsul zările ca nişte
pânze; Si-atuncea cerul se-
ncreti, se strânse,
Se ofili
Şi, tremurând din mii de cute-
albastre. Mototolit se prăvăli La
picioarele noastre.

Un soare sclerozat tânjea La
marginile zării după care Se
chinuia zadarnic să coboare;
Şi-n faţă muntele pleşuv rânjea,
Cu dinţi de stâncă înroşiţi de
soare.
El iar întinse braţul deşirându-l
Interstelar, cotrobăi prin zare,
Ajunse soarele şi, apucându-l, îl
azvârli cu nepăsare,
Rănită caracatiţă, pe-o stâncă,

Inima soarelui bătea încă Şi-
mprăştia cu fiece bătaie O roşie,
spasmodică văpaie.

Cu-acelaşi gest se-ntoarse-apoi
în pripă Spre muntele cu
zdraveni colţi de rocă, Şi namila
se nărui-ntr-o clipă,
Ca un castel de mucava şi cocă.
Furtuna se iţea de după stânci,
Dar el,
Culese vântul slobod din văgăuni
adânci Şi-l încrustă, safir, la un

inel.
Se înclină apoi surâzător,
Ca un curtean din vremi de mult apuse,
Şi mă lăsă, nevolnic spectator,
În mijlocul acestei privelişti descompuse.

Şi nu-ndrăzneam să mai ridic privirea De la soarele care murea,
De teamă să nu văd deasupra mea,
Mai cruntă chiar decât nemărginirea După căzuta cerului perdea,
Imensa schelărie a haosului negru,
Cu pânze de painjen prin hăurile-astrale Şi care-ar fi putut din clipă-n clipă
Să se prăvale
Şi să mă-ngroape sub ruine
C-un zgomot mai ştrident decât tăcerea
Care mugea întemniţată-n mine.

RĂZVRĂTIRE

Visez o răzvrătire a lumii vegetale.
De la lichenii palizi ai cercului polar Pân-la giganţii arbori ai zonei tropicale,
Ciuperci sau flori, mlădite sau trunchiuri colosale Pornesc să-nfrunte omul, uzurpator flecar Al mutei lor domnii primordiale.

Păsările călătoare
Au dus din continent în continent
Vestea cea mare;
Şi-acum, în orice vrej, în orice
floare E demonul revoltei, subtil
şi violent.

Eucalipţi şi cedri cu braţe uriaşe
Şi boababi bubonici cu trupul
numai noduri
Se năpustesc năpraznici spre
marile oraşe Zdrobind palate,
fabrici, gări, hale, turnuri,
poduri. -■

Din ecuatorialele coclauri
Lianele cu braţe de hidre şi
balauri Se furişează şi se-ntind,
îşi iau avântul
Şi-ntr-o reţea de funii Vii
cuprind Pământul.

Şi arborii fără nume, giganţi cu
braţe-căngi,
Ies fioroşi din junglă cu uraganu-
n coame Purtând, drept coliere,
şerpi boa şi, drept goarne,
Maimuţe urlătoare împleticite-n
crengi.

Un pâlc de mari sequoia porneşte
la asalt,
Şi înghiţind distanţe de ceasuri
într-un salt Vijelios ajunge drept
la ţel:
Şi iat-un zgârie-nouri de sticlă şi
oţel Se prăbuşeşte alb, inert,
înalt,
Titan tembel.

Din taiga purced oştiri de pini,

Fac paşi de şapte poşte săltând din rădăcini
Ca nişte strâmbe picioroange
Şi sunt atât de deşi încât întorc din cale
Largile fluvii ecuatoriale
Făcând o gârlă seacă dintr-un Gange.

Din crengi ca din ascunse catapulte Sar stânci întregi
zvârlite la depărtări de stele Si
cad peste pământ atât de multe
încât astupă mările subt ele.

în fiecare firi de iarbă un ghimpe
încolţeşte, în fiecare frunză un ochi ascuns palpită;
Şi în pământ tuberculi şi bulbi
scobesc hoţeşte O boştiură
perfidă ce-i gata să te-nghită.

O forță-năbușită de mii și mii de ani, /
Ascunsă-n pulsul molcom al sevei, își
ia vânt Cu zbucium de cutremur și
clocot de vulcani; Și era vegetală
rencepe pe pământ..,

...Ca să dureze pân-atunci când, poate,
în viitoare vremuri depărtate,
Metalele din beznă și pietrele scuipate,
Surori cu-acelea care ard în stele,
Din noaptea nemișcării se vor trezi și ele.

ÎNTÂMPINARE ÎN AZUR

Când am ajuns pe muchia acelui colț de munte Și m-am oprit în fața înaltului azur,
Prin văi, păduri bătrâne zăceau, desișuri crunte, Și-un curcubeu, boltindu-și painjeneasca punte, Lega-ntre ei toți munții dimprejur.

Fugamici nori pe ceru-nvinețit
își aplecau sfărmatele drapele,
Și soarele, în drum către-asfmțit,
Trecea solemn și pașnic printre ele.

Un vis de slavă și singurătate
Se-aprinse-atunci în mine ca
un mit Ce multă vreme-arsese
molcomit Și-acuma izbucnea în
libertate.

Și muntele deodată a fost o navă mare,
Pe-a cărei proră-naltă eu, călător stingher,
Stam gata de plecare pe mările din cer,
Spre lumea care-i dincolo de soare.

Voiam să merg să-ntâmpin pe vechii
semizei învingători de hidre

veninoase,
Săgetători şi Herculi şi Persei
Pe care omenirea în rătăcirea ei
De multă vreme nu-i mai cercetase.
Din zare asfinţitul mi-a-ntins de
bun venit Licoarea lui de aur în
azurii pocale.
Şi muntele se smulse din hăuri – şi-
am pornit Senin, puternic, mândru,
pe mările astrale.

UN STOL DE PĂSĂRI NEGRE

Un stol de păsări negre trecu, fior
prelung, îngândurând amurgul de-
azur şi de porfiră. Chemări de-
odinioară sunară-n mine lung Şi iar
cu visuri mă ademeniră.

Mi-am spus atunci; „Din tihna acestei
clare zile Ce demon mă îndeamnă spre
vechile furtuni?
Tot astfel, rece-n tumul, şi ţeasta
lui Ahile Se-nviora de zarva aheilor
străbupi.

De-atâtea vânturi turburi în care s-a
zbătut Mi-e sufletul un steag cu pânza
arsă.
E timpul să mă smulg din
cunoscut Şi să refac efigia mea
ştearsă.

Gropar al vremii care-ntr-una piere Şi,
fenix, din ea însăşi se naşte iar, mereu,
Am adunat în mine ca-ntr-un
mausoleu Un vas norod de
clipe efemere.

Ce minereu de amintiri! Când
oare Voi izbuti s-aleg metalul
pur Şi să înalţ din clopote de
soare Cu un prinos augustului
azur Cântecul meu suprem de
sărbătoare?

Dar ce-i al meu din ceea ce sunt? Nimic aproape: O aşchie de plasmă luată cumprumut

Până mă-nghite iarăşi adâncul spaţiu mut,
Dar şi o ţeastă-n care tot cosmosul încape!”
Apusul îşi stinsese de mult acum
tăciunii, Mijeau, prin negre colţuri de
cer, lumini astrale, Si vânturile turburi
care-mi dădeau târcoale Se risipir-o dată
cu răsăritul lunii.

DINTR-0 CĂLĂTORIE

De-aici de pe pleşuvul
pisc Privirea fără piedici
zboară Şi-aduce galben
puf în plisc Din soarele-
aplecat spre seară.

Priveliştea-i lajvoia mea.
Stejarii răspândiţi pe
plaiuri Mă-ntâmpină cu-
o temenea Şi mă-
nsoţesc în lungi alaiuri.

Dar iată colo doi ciclopi
Trec prin zăvoaiele din
vale.
Mă’ uit mai bine: sunt doi
plopi Cu argintii cămăşi de
zale.

Spre-aceşti drumeţi cu
straşnic pas Trimit salutul
meu cu vântul, Şi-ndată dealul
prinde glas Şi-mi frânge în
ecou cuvântul.

Dar dintr-un salt, dup-un
colnic, Au şi pierit acum
hoinarii. Mă-ntorc şi stau de
votb-un pic Cu vechii mei

amici, stejarii.

Spre munţi apoi mă-nchin solemn, Şi fiecare îmi răspunde.
Din vale-mi face râul semn, Clipind la soare lung din unde.

închipuirea fără frâu Plutește-atotstăpânitoare. îmi bate inima în râu Şi creierul îmi arde-n soare.

Cu duhul vechiului Proteu, Prin vii şi nevăzute fire Care pornesc din pieptul meu Mă simt legat de-ntreaga fire.

Vreau să m-amestec pe deplin Cu plasma din adânc a vieţii, Să fiu la fel cu-acel elin De care pomenesc poeţii.

Şi căruia, în vremurile vechi, Un zeu îi dase drept pedeapsă Să-i crească frunze din urechi Şi negre rădăcini din coapsă.

PE UN PAPIRUS

Sub cel de-al treilea Ptolemeu,
La curtea din Alexandria,
Mi-am dovedit cândva şi eu în hexametri măiestria

Şi-n vila mea de lângă Nil,
Sub ochii stelelor amice,
Am preamărij4n nobil stil Părul reginei Berenice.

Un retor însă, sec şi şters,
Dar în tertipuri meşter mare, Mă-mpunse cu perfidu-i vers, Scris prost,

dar plin de defăimare.

Văzând cum gloriile trec,
Topite-n ură şi-n otravă.
M-am hotărât atunci să plec Şi mi-am
tocmit în port o navă.

Spre Rhodos era drumul meu;
Dar vânturile-au fost vrăjmaşe, Şi-am
rătăcit ca Odiseu Pe valurile nărăvaşe.

Dar zeii binevoitori M-au apărat de
naufragii Pe ţărmul unde mâncau
flori Odinioară lotofagii.

Doar nişte păsări triste gem Pe-acele
sterpe-acum pământuri. Spre insula
lui Polifem M-au dus apoi domoale
vânturi.

Ciclopii erau morţi de mult;
La fel şi crudele Sirene:
Nu le-am găsit, ca să le-ascult,
Pe nicăieri cântând viclene.

Am prins atuncea gust şi eu De lungi
călătorii ciudate Şi mi-am lărgit
periplul meu Spre ţările îndepărtate.

M-am însoţit c-un negustor, Prieten
vechi al meu din Deltă, Neostenit
navigator Din Chipru pân-la coasta
celtă.

Cu el umblat-am îndelung Din port în
port, prin cinci imperii, Şi chiar prin
locuri unde-ajung Cu greu şi rar
corăbierii.
Mergând odată rătăcit Printr-un ţinut
din miazănoapte, Pe unde soarele-i
zgârcit,
Am întâlnit sucite fapte.

Asemenea-ntâmplări nu ştiu Dacă s-

au povestit vreodată.
Cu trestie de Nil le scriu Pe-acest papirus fără plată.

în Rhodos, unde-mbătrânesc Ca dascăl cu-autoritate în meşteşugul elinesc Al elocuţiei ritmate.

Umblam de mult. în urma mea Lăsasem portul plin de ceaţă Şi marea turbure şi rea. Plecasem dis-de-dimineaţă,

Cu negustorul meu amic,
Mai înăuntrul ţării, unde,
Aşa cum geografii zic,
Vânat de soi prin văi s-ascunde

Şi este miere din belşug Şi ceară albă cu duiumul.
Un barbar lung şi clăpăug Mergea cu noi s-arate drumul.

Era un băştinaş dibaci;
Ştia puţin şi elineşte, De-aceea-l luasem de tălmaci, Vorbind cu el prieteneşte.

Aveam în navă vin focos* Adus din insule eline,
Şi amfore cu pântec gros,
De untdelemn de aur pline.
Aveam şi bani de-argint. Cu ei Mergeam acum în căutare De ceară albă şi de piei Şi blănuri de-animale rare.

Urcam încet un deal râpos,
Târând picioare ostenite,
Pe-un dmm îngust şi grunzuros,
Prin mari păduri îngălbenite.

Prin ramuri se cernea uşor Lumina
toamnei, neguroasă,
Şi mă-ndemna să-mi înfăşor Mai
strâns pe trup hlamida groasă.

Sătul de-acest urcuş viclean Şi obosit
de-atâta cale,
M-am aşezat pe un buştean,
Să-mi scot ţărâna din sandale.
M-am odihnit puţin. Apoi, Sculându-
mă, pomii în grabă,
Ca să-i ajung pe ceilalţi doi.
Dar nu-i găsii. Ciudată treabă!

întârziasem eu prea mult? în van
lungeam acuma pasul.
Am stat o clipă-n loc s-ascult,
Doar voi putea să le-aud glasul.

Dar n-auzeam <*jec*ât, prelung,
Un zvon de vânt prin frunze moarte.
Şi-atunci am dat un chiot lung,
Străbătător prin văi departe.
Dar liniştea de nepătruns Domnea
statornică şi-adâncă.
Şi numai Echo, drept răspuns, Mă
îngâna de dup-o stâncă.

Din nou, printre stejari bătrâni,
Pomii. Dar la o cotitură,
Ca degetele unei mâni,
Cinci drumuri noi se desfăcură.
Pe care să mă duc? Pierdut,
Am stat o clipă-n contemplare. Pe cel
din mijloc, mai bătut,
Am apucat, la întâmplare.

Lăsând pădurea de goruni,
Mă duse drumul prin vâlcele
Acoperite de aluni Şi corni cu

sângerii mărgele.

Cu-ncetul negura pierea.
Se descreţea cereasca frunte.
De bună seamă, vremea rea Se-oprise dincolo de munte.

Gerosul Boreas hursuz Plecase-n peşteri să se culce, , Şi-acum, molatec în auz,
Şoptea prin crengi zefirul dulce.
Priveliştea se limpezi;
Nu mai era nici'frig, nici ceaţă. Un soare cald de miazăzi Trezea în mine-o nouă viaţă.

Din ţara negurii abia Dacă făcusem zece stadii, Şi-acum privirea mea sorbea Un cer curat ca al Heladii.

Am poposit pe un colnic.
Un munte-nzăpezit în zare Ca marmura de Pentelic Lucea cu creştetul în soare.

Jos, ca un mare talger plin De daruri şi de tmfandale,
Sub cerul molcom şi senin Se răsfăţa domol o vale

Cu lanuri, pajişti şi cirezi.
Rostogolind albastre unde,
Un râu curgea printre livezi Cu poame aurii, rotunde.

Şi eu mă minunam privind:
Să fie-acele fructe rare Care s-aduc de pe la Ind,
Din ţara soarelui-răsare?

Deşi-n văzduh se răspândea Aroma lor de mirodenii Şi le zăream în faţa mea,
Tot mă temeam că sunt vedenii.

Dar în sfârşit înţelesei Că nu era o nălucire.
Şi-am lăudat atunci pe zei Ca pentru-o bună prevestire.

în pacea veselei amiezi,
Pe-o coastă, lâng-o pădurice, Zburdau pe iarbă miei şi iezi Ca în Arcadia ferice.

Dar naiului iubit de Pan Nu-i răsuna pe-aicea glasul. Văzând departe un cioban, îmi îndreptai spre dânsul pasul.
Cu capu-n piept, şedea cuprins De-o-ncremeneală prea ciudată. Uşor pe umăr l-am atins.
El fruntea-şi ridică deodată

Şi mă privi. Avea un chip Strălucitor de tinereţe,
Dar, ca şi faţa lui Edip,
Plin de-o sălbatecă tristeţe.

Ca trăsnetul privirea lui M-atinse c-un fior de moarte. Voisem să vorbesc.
Tăcui, Pornind de-acolo mai departe.

Pe lângă argintii smochini Mergeam acuma pe-o alee Ce se-ntindea printre grădini Cu temple şi mausolee.

Porumbi zburau din ram în ram, Şi toată ginta păsărească Cânta de zor.
Dar nu zăream, Nici o făptură omenească.

Dormeau sub cerul de safir Palate albe cu porţi grele De bronz şi scări de roş porfir, Dar nici o strajă lângă ele!

Să fi ajuns, de zei trimis, în reşedinţa funerară A unei noi Semiramis, Stăpână peste-această ţară?
Stăteam aşa pe gânduri, când Zării venind un om spre mine; Şi mult m-am bucurat văzând Că i-s veşmintele eline.

în cel mai nobil atic grai De-
atenianã armonie Mã repezii şi-l
salutai Cu patos şi prietenie.

El mi-aruncă nedumerit O
turbure căutătură;
Pe urmă, tainic şi smerit, îşi
duse degetul la gură

Şi, fără-a scoate un cuvânt,
C-un gest de-adâncă resemnare,
Punându-şi ochii în pământ, Se-
ndepărtă în graba mare.

De bună seamă, mi-am spus eu, Pe-
aceste locuri, poate sfinte Şi
închinate vreunui zeu,
Nu-i voie să rosteşti cuvinte.
M-am dus atunci la râu, sătul De-
această linişte cumplită.
O fată întindea un sul De pânză
proaspăt înălbită

Pe malul nisipos şi lin.
I-am spus, vorbind cu-ndemănare, Ca
să n-o sperii: „Sunt străin Şi vin de
dincolo de mare.

O, spune-mi, ce erou vestit A dat
acestei ţări un nume Şi ce popor prea
fericit Trăieşte-n acest colţ de lume?”

Ea nu-mi răspunse. Ochii ei Mă
pironiră cu-o privire.
Şi-am deslușit deodată-n ei O
cruntă deznădăjduire.

Dădu din umeri ca şi când Ar
zice: „Totul e degeaba”, îşi
strânse pânza şi-n curând Plecă

de-acolo-n toată graba.

Mi-am spus atunci: „Nici un mister!
Această barbară fecioară Nu ştie
limba lui Homer Şi fuge ca o
căprioară;

Străini, firește, nu vin des Pe-aceste
locuri depărtate...”
Dar în curând am înțeles Că toate-aici
erau ciudate.

Pe drum, prin lanuri, la fântâni Şi
prin grădinile-nflorite,
Copii cu chipuri de bătrâni,
Femei cu fețele-mpietrite
De-o deznădejde fără leac,
Cum mă vedeau, din depărtare,
Cu mâna-mi făceau semn să tac,
Temându-se de vreo-ntrebare.

Şi ce priviri de osândiți:
Bănuitoare, crunte, grele!
Parc-ar fi fost mereu pândiți De toate
duhurile rele!

Şi toți, copii, bărbați, femei,
Pe cât puteam să-mi dau eu seamă,
Vorbeau cu greu chiar între ei, în
şoaptă numai şi cu teamă,

Ca nişte vinovați munciți De
crudele Erinii hâde...
Dar ce-s acești nefericiți Ce nu
mai ştiu vorbi şi râde?

Sunt prigoniți? De ce se tem?
De ce li-s ochii plini de groază?
Ce chin îi roade? Ce blestem
Nendurător îi încleştează?

Sunt poate umbre care vin Din

lunga noapte funerară Şi-mpinse
de-un viclean destin Trăiesc aici a
doua oară,

Dar numai timp de-o zi! Şi-apoi,
în lungi, şovăitoare cete,
Le mână Hades înapoi,
La negrul Stix, cu ape-ncete.

Dar nu voi fi silit şi eu,
La fel cu-această tristă gloată, S-
ascult de fiorosul Zeu?...
Şi m-am întors din drum deodată!

ÎNTÂLNIRE

Venit peste prăpăstii de milenii,
Un glas în mine pâlpâie domol,
Ca zâmbetul de ceară al Selenii
Plutind în spaţiul îngheţat şi
gol.

Ce vechi poet cu nume de poveste,
Aşa cum creşte'-un arbor de
mărgean Din adâncime neagră de
ocean,
A răsărit în mine fără veste?

- Te ştiu de mult, din vremea
când la Nil împărăţeau cu
faimă Ptolemeii. în elegii cu
meşteşug subtil Cântai femeia,
stelele, şi zeii.

Te-am mai văzut, la Roma, sub
Neron. Mi se par C-ai fost şi tu la
cina cu ouă de păun.
Fălos era libertul, falemul însă bun.
Şi ce prilej de epigrame-amare!

în evul mediu ştiu c-ai stat
ascuns Prin sumbre mănăstiri
benedictine,
Dar la lumină iarăşi ai ajuns în
secolul gândirii libertine.

în craniul meu ai poposit acum
Cu glasul tău de dincolo de
stele.
Cred însă că eşti gata iar de drum...
Sunt vremuri încâlcite. Sari din ele!

Spre care ev porneşti? Ţi-aş da-
ntâlnire Prin librăriile-anului
cinci mii,
Dac-or mai fi atuncea librării...
Dar va mâi fi atuncea omenire?

ALAI

Venise-acum şi-acel prea tainic
ceas Ce încă nu-şi aflase-n
vreme rândul,
Pe care îl trăisem doar cu gândul,
Dar nu-i dădusem încă-n minte
glas, Ceas de plecare şi de bun
rămas.

Mergeam printr-un tărâm de

glod şi fum, Bătut de vânturi şi uitat de soare. Năstruşnici oameni mă-nsoţeau la drum! Aveau cătuşe, lanţuri la picioare,
Şi chipuri parcă înmuiate-n scrum. Ciudaţi ocnaşi! Pe faţa lor murdară De zgură şi de praf nu se vedea Nici deznădejde, nici durere-amară. Cătuşa o purtau ca pe-o brăţară,
Şi lanţul greu de fier ca pe-o cordea Am început atuncea să mă mir: La nuntă merg, ori la spânzurătoare? Fiindcă gloata lor zornăitoare ' . N-o împingea din urmă nici un zbir Cu bici de piele şi şuierătoare. Pe-ncetul o-ndoială mă cuprinse: Eu singur eram liber printre ei Şi totuşi, parc-aş fi fost eu, nu ei Cu mâini şi glezne în cătuşe prinse Iar ei, ocnaşii – păzitorii mei! Cu glasul ruginit de lungi tăceri I-am întrebat atuncea cu sfială: Sunt osândiţi? sunt temniceri? Ca să-mi alung cumplita îndoială Ce-mi grămădea în inimă poveri. Dar ei, cu-acelaşi pas, cu acelaşi scrum Al neclintirii negre pe figură, învăluiţi în pâclă şi în zgură, Mergeau, tovarăşi credincioşi de drum, Cu ochi lunateci şi-ncleştată gură. Ce glumă cmdă şi ce vis nerod! M-am repezit să ies din trista turmă, Să scap de-acest tărâm de fum şi glod în care spaime vechi te-ajung din urmă Şi te-nsoţesc cu absurdul lor prohod. Zadarnic, însă pasul mi-l grăbii Şi

începui s-alerg prin glod şi şanţuri.
În urma mea, cu clinchete zglobii,
Suna mereu alaiul meu de lanţuri.

CÂNDVA LA STDÎ

**Cândva la Stix m-am coborât şfeu,
Dar nu cu-ndurerare ca Orfeu Când a-
ncercat din neguri să ridice Pe
luminoasa lui Euridice,
Şi nici ca hâtru-acela de Ulise Pe
care-un zeu hapsân îl azvârlise Pe
mări vijelioase şi pustii.**

**Pentru ca viu să plec dintre cei vii, N-
am folosit vrăjitoreşti aripe,
Ci doar hârzobul unei clare clipe Din
timp alunecând, subtil desprinsă. A
fost un joc al morţii drumul meu? Dar
moartea să se joace nu-i deprinsă. A
fost cumva minunea vrunui zeu? Dar
zeii au plecat de mult prin stele. Ce
tâlc să dau călătoriei mele?**

**Atâta ştiu că-n clipa-aceea chiar
M-am pomenit hălăduind hoinar
Pe lâng-o apă lină şi domoală,
Dar nu cu valuri negre ca de smoală,
Ci străvezii peste prundiş de vad.
Să fie-acesta râul trist din iad?
Voind pe Cerber să-l aud cum latră,
Zvârlii pe malul celălalt o piatră;
Dar peste apa veselă zburară Lăstunii
ciripind a primăvară.
De Charon şi de luntrea lui nici
urmă! Şi nu zăream nici ponosita
turmă A morţilor jelindu-se cumplit.
Pe ţărm o umbră doar am întâlnit.
Era un filosof de-odinioară, '
C-un sul de vechi papirus subsuoară.
Am stat cu el de vorbă pe-ndelete,
Subt o răchită cu-nverzite plete.
Mi-a spus că răposaţii riu mai vin**

Pe malurile râului elin:
Iudeii, după ce-au murit, ţin sfat
în valea poreclită Iosafat;
Creştinii în morminte stau s-
aştepte Venirea judecăţii de apoi...
Si-a mai grăit el vorbe înţelepte
Cât am şezut alături amândoi.

Pe urmă am umblat pe ţărm haihui
Dar cum pe-acele locuri vreme nu-
i,
- Nu ştiu, trecut-au clipe sau milenii.
Iar când pierir-aceste ciudăţenii,
Făcui şi eu spre lume calea-ntoarsă.

De nici un fulger fruntea mea nu-i
arsă.

GLASURI

De unde vin? De unde se coboară în
mine nălucirea lor adâncă?
Vor fi rămas din vremi de-odinioară?
Se smulg din vremea nemplinită
încă?

Câte tăceri s-or fi topit în ele,
Că sunt atât de limpezi şi de
pline! Făcute-s pentru nalte
bolţi senine, S-alunece pe
lungi priviri de stele.

Din stele chiar vor fi venind! Sau,
poate, Vrun băştinaş din alte lumi
străbate, Cercetător, atât amar de
drum Şi la fereastra minţii mele
bate Cu-o mână străvezie ca un
fum...

O, glasuri care m-aţi ales popas,

Când n-oi mai fi nici eu decât un
glas, Mă veţi lua pe calea de apoi
Prin vămile văzduhului cu -voi,
Sau mă veţi părăsi în drum,
stingher, Uitat, pierdut în vrun
străin ungher Al cosmosului fără
jos şi sus,
La fel cu-atâtea glasuri ce s-au dus?

SPUN CĂLĂTORII

Spun călătorii vechi că este-un
loc, Departe-n Etiopia toridă,
Cu şesuri de nisip şi munţi de cridă,
Pe unde-i zgripţuroiul din basme, Roc.

Miasme se târăsc prin văgăuni Ca
nişte şerpi lihniţi de-atâta vară.
Trăiau de mult pe-acolo căpcăuni
Cu gura-n piept şi ochii
subsuoară;

Dar au pierit. Apoi, doar Ahasver
A străbătut cândva câmpia arsă,
Şi urma încălţării lui de fier Pe-o
lespede s-a-ntipărit, neştearsă.

Pe unde-o fi călătorind acum?
De el nimic de mult nu se mai
ştie. Şi-o fi găsit prin altă lume
drum,
În vreo planetă moartă şi pustie.

" O, CÂTE LUCRURI

O, câte lucruri au rămas nespuse,
Vechi juvaeruri risipite-n drum!
De unde să le mai adun acum, în
drum pierdute, pe vecie duse?

M-aşteaptă poate altele în cale
Dar viaţa merge repede la vale,
Şi vremea tot mai iute se prăvale.
În evu-n care-antice manuscripte
S-adăposteau prin chinovii şi cripte. Monafii scribi tot aşteptând să vie De prin meleaguri arăbeşti hârtie,
Rădeau vechi pergamente cu-o custură Şi copiau pe ele din Scriptură;
Nu scrijălau adânc, să nu le strice, Şi-aşa, sub psalmi, trăiau gânduri antice.

Mi-i sufletul ca unul din aceste Ciudate manuscripte palimpseste;
Şterg scrisul proaspăt şi deodată iese Alt scris, cu slove ciunte, ne-nţelese.

O, dac-aş izbuti să le descurc,
La vechile izvoare să mă urc,
Poate-aş găsi-n adâncul lor pitite
Acele lucruri ce n-au fost rostite!

ÎNTÂLNIRE ÎN MUNŢI

S-or fi-ntâmplat în largul văzduhului isprăvi Cu neputinţă de pătruns Fiindcă sus în munţi când am ajuns Umblau făpturi cu creştetul în slăvi.

Cu-nceţoşate chipuri şi trupuri deşirate,
Se căţărau pe steiuri, fugeau prin

văgăuni, Când parcă-n aşteptare,
când ascultând mirate, Ca nişte
păsări care adulmecă furtuni.

Un vălmăşag era, o hăituială Dar
şi-o hârjoană parcă, o veselă
răscoală.

Si eu eram acuma printre-
aceste Făpturi şi mă lăsam
de ele dus,
în timp ce-n jurul nostru întunecate
creste Nepăsătoare ne priveau de
sus.

Mă îmbăiam în vasta lor fiinţă, Mă-
mpărtăşeam din pasta lor surie,
Sorbit ca de-o adâncă, de vis,
făgăduinţă Către-o nelinişte şi-o
bucurie.

Se vede că un aprig duşman le
fugărea, De-odată ca-ntr-un vânt
se-mprăştiară; Şi-n urma lor pieri
şi piaza rea Ce turbureşte ceru-
nalt de vară.

AUSONIUS

Ausonius, poet cu dulce nume
Pe când erai magistru-n
Burdigala, Soarele Romei
asfinţea în lume,
Şi barbarii îşi începeau năvala Dar
tu, cu strălucire slujind Efemeridii,
Vorbeai în hexametri de vinuri şi de
stridii, Papirusuri cu stihuri

strângeai în besactea Şi petrecând
domoale zile Descoperea apropieri
subtile între o rază tânără şi-o stea.

Era un veac crepuscular acela în
care limpede cântai Mosella Şi cei din
urmă dafini elini sădiţi la Roma îşi
răspândeau în versul tău aroma.

C-un fir pe care-l trag din
stele Poeţii leagă vremile-
ntre ele.
Sunt şaisprezece veacuri de la tine:
Mai ard şi-acum făcliile latine.
Cândva în munţi am dat de nişte
stânci Care cântau. -Sau, poate,
soarele Cânta din ele-aşa cum în
vechime Scotea, se zice, sunete
de liră Dintr-un colos de piatră,
din Egipt. Poate-or fi fost şi ele
statui odinioară; N-a spus lui
Alexandru Machedon – Un
sculptor că e gata să-i cioplească
Statuia dintr-un munte,
C-un râu pe umăr şi-un oraş în
palmă? Privindu-le mai bine, m-
am gândit Că steiurile-acelea
sunt nişte sarcofagii în care-au
fost înmormântaţi giganţi,
Şi ticăitul meşter sculptor Timpul
Le-a tot cioplit pân-le-a făcut
asemeni Cu trupurile dinăuntru...
Dar cântecul, o! cântecul acela,
Pe care eu l-am auzit, pe unde,
■ Din ce tăceri străvechi şi lungi
şi-adânci S-a strâns ivindu-se-n
acele stânci?

ÎNTÂMPLARE ÎN DEŞERT

Un câmp uscat de-un vânt de foc;
o zare De diamant albastru
împrejur;
Văzduhul încleştat în cängi de
soare; Si-n mijlocul acestei
cuşti de-azur,
Un soi de poartă cât un turn de mare,
Arc de triumf gigantic pe sub care
Va fi trecut odată un împărat ciclop,
Şi-acum doar timpul trece, încet şi fără scop.

întortocheat, subţire, mlădios,
Când năpustindu-se cu capu-n jos.
Când repezindu-şi fruntea în sus cu
străşnicie, în salturi ca un cangur,
şi sprinten şi vânjos, Un semn de
întrebare aleargă pe câmpie.

Se-opreşte lângă poartă, adulmecă
şi parcă Nu ştie: mai departe să
plece, să se-ntoarcă...

Dar cu o smuncitură din cerbice,
Cum sare-un cal la pocnete de bice, Se-azvârle pe sub poarta
Ciclopilor, c-un ghiont împinge
Timpul lenevos şi tont,
Apoi din nou cu tumbe de monopod
aleargă, Sclipind la soare luciu
ca un resort de-oţel Si se afundă
în câmpia largă,
Ducând şi Timpul după el!

Voci ale vechilor poeţi,
mâi clare Decât sclipirea
stelelor pe cer în nopţi de
ger,
De mult v-aud venind din
depărtare Până-n ascunsul
inimii ungher.

Odată-n munţi văzui un om
de ceaţă: Păşea din pisc în
pisc, gigant subtil, Un nou
Schlemihl Dintr-un tărâm de
dincolo de viaţă, Ajuns aici
într-un ciudat exil.

Dar eu, deprins cu visuri şi
vedenii, Apropiam în gând
pâclosul ins,
Din cer desprins,
De vocile ce străbătând
milenii Foc lung din ev în
ev au tot aprins.
în faţa mea pe-ncetul se
ivea Un lin urcuş de
neagră catifea.
Doar câţiva paşi făcui şi mă
oprii în faldurile unor înalte
draperii,
Nemăsurat de-nalte şi uşoare,
Prelung şi muzical fâlfâitoare,
Aeriene fermecătorii Ţesute
parcă numai din sunet şi culoare.

De suflul lor melodios sorbită,
Cărarea suitoare pieri într-o
clipită Lăsându-mă la poala
acestei ireale Sonore aurore
boreale.

Putea-voi oare fără călăuz Să

dibui puntea dintre privire şi auz
Şi cumpănindu-mi fxrea-ntre-
amândouă Să gust cu adâncime
şi nesaţiu Senina voluptate nouă
A timpului scăpat de spaţiu?

RÂUL FĂRĂ PODURI

Alunecam cu luntrea pe apa foşnitoare.
Pe malul de la care plecasem, plin
de soare, Luceau statui şi albe
columne prin verdeaţă, Dar când
priveam spre malul celălalt,
Zăream cum se ivea prin ceaţă Un
povârniş stâncos şi-nalt;
Şi de la el veneau un vânt de gheaţă.

. Ce-o fi în dosu-acelor stânci
hursuze? Dar întrebarea se opri
pe buze.
în preajma mea o voce ca vocile din
vis. Rosti: „Nu-ntoarce capul şi
uită-te-nainte!" Acesta e prietenul,
mi-am zis;
Nu-l prind cu ochii, îl cuprind în
minte. Dacă-i aici, pot merge cu-
ncredere-nainte.

Şovăitoare însă şi sprinţară,
Se-apropia adesea luntrea
mea Prea mult de-acea,
posomorâtă ţară.
- Ce farmec într-acolo, ce dor o tot
momea? Pândeau pe lângă
prăvăliş bulboace Şi-ar fi-
nghiţit-o într-o clipă, dar,
O smuncitură o trăgea
încoace Spre firul apei, la

lumină iar.

Prietenul, fără-ndoială,
Cârmea cu iscusită potriveală.
Aşa-i pe-aici, gândeam: să nu mă
sperii. Uşoara luntre poate-o să mă
poarte Tot mai departe,
La vesela livadă a miticei Hesperii.

Şi totuşi tare-aş fi dorit să ştiu
Povestea ţărmului pustiu.
O fi zăcând, ziceam, şi-aici un mit
De multă vreme adormit,
Ascuns în ţara frigului şi-a cetii,
Pe unde n-au ajuns periegeţii.

Vreau să-l descopăr. Iată, dintr-un
salt As fi la poala ţărmului înalt.
Şi totuşi, ce ciudat, o mână
parcă Mă-mpinge, nevăzută, iar în
barcă: Ceva ce totodată mă
cheamă şi m-alungă, Adâncă
teamă şi dorinţă lungă.

Prietenul, de bună'seamă, ştie,
El care nu-i făptură, ci doar prezenţă
vie.
Dar acum să-ntreb, când vorba nici
acum Nu izbuteşte încă din piept
să-şi facă drum?

Aşa, din dibuire-n dibuire,
Neostenita-nchipuire Sporea cu noi
enigme şi mistere întunecoasa
ţărmului tăcere.

Dar luntrea mea, acuma
înţeleaptă, Urmând
îndemnul glasului amic,
Ţinea, pe lângă malul cu soare, calea
dreaptă.

Am mers aşa o vreme, dar n-am găsit nimic.

La vesela livadă n-am ajuns.
Secretul negurii nu l-am pătruns.
Cu vorbele-ntrebării tot în gâtlej rămase,
Am tras la mal. Prietenul plecase.

INCOMUNICABILUL

Din craniu mi-au lăsat doar o fâşie,
Un ciob ca să-mi servească de suport;
Şi acum, zbârcit şi puhav, pe tipsie,
Stau la hotarul dintre viu şi mort.

Cu vinişoare fine mă legară
De-o inimă de gumă, de bronhii de oţel.
Un sânge care nu-i al meu
strecoară în mine-o existenţă
fără ţel.

Aud fără ureche şi văd fără privire,
Aşa cum simţi în braţul absent un puls bătând. Trăiesc în mine însumi cu pură amintire. Fiinţa mea e numai memorie şi gând.
Atâtea miliarde de celule Sunt vii degeaba, iscă în zadar Dorinţe şi voinţe, porunci pe care nu le îndeplineşte nici un mădular. *

Sunt împânzit cu sârme şi cu ace. ■ Electrice îmbolduri mă bântuie mereu... Cu-aceste meşteşuguri subtile, orice-aţi face, Tot nu puteţi pricepe ce-i în adâncul meu.

Veţi aduna desigur un vraf şi înc-un vraf De foi lucioase, pline de linii negre, care Tot urcă şi coboară, dar nu veţi fi în stare Din mine să desprindeţi măcar o cugetare ' Cu simplul vostru encefalograf.

Ce spun acele linii cine ştie?
Voi numai de la mine puteţi afla, dar cum, Când între voi şi mine nu este nici un drum Şi gândul meu e mut pe veşnicie?

Un scris din care nimeni nimic nu înţelege, Din care doar atât puteţi alege Că eu exist, făptură sibilină, La pragul dintre viaţă şi maşină.

Atâta numai? Prea puţin. Mai este Până s-aveţi din miezul meu vreo veste.

V-ar trebui o nouă născocire, în aşa fel ca, fără mijlocire,
De-a dreptul să se-atingă gândire cu gândire, Iar eu să pot în voie să cutreier – O omenire toată numai creier.

Dar până-atunci, misterios şi mut, Rămân un exilat în absolut.

Suni două părţi ale Somnului, din care una e de corn: de acolo ies cu uşurinţă umbrele adevărate.

Eneida, VI, 893-894

Când tot mai tare se scurtează drumul Nu-i bine

oare să ridic un tumul
întemeindu-l trainic, să nu-
l sape Şi să nu-l mistuie
duşmane ape?

Nu mă gândesc să dau
veşmânt de zid Acelui firav
şi prăfos rezid Cu care-aşa
cum spune-o voce antică
Nu umpli nici măcar o urnă
mică.

Nu vreau s-ascund de-ngheţ şi
de dogoare Banale oseminte
viitoare.
(Din monumentul tău vestit, Mausol,
Ce-a mai rămas decât un sunet gol?)

Şi nici nu las simţirea-mi să
se-alinte Cu ademenitoarea-
nchipuire Că dintr-un maldăr
şubred de cuvinte Poţi să
clădeşti o casă-n nemurire.

Dorind durata fără de contur,
Nu vreau sonore cripte să mă-ncurce,
Vreau gândul meu aerian să urce,
Nestingherit în veselul azur.

Pe coarde vechi un sunet nou să-ncerc,
S-ajung la zona timpului în cerc,
Să intru iarăşi în eternitate Pe
poarta viselor adevărate.

Hefesfion... Oracolul a spus
Că eşti în preajma mea, că nu te-ai dus
Nici jos la Hades, nici în aştri, sus.
Să cred că nu te-ai însoţit cu morţii,
Că s-a schimbat acum de dragul
meu Necugetata hotărâre-a sorţii
Ca altădată pentr-un fiu de zeu?
Un fiu de zeu... Cine-ar putea să ştie?
La templul din Ammonion, în pustie,
Toţi preoţii strigară că sunt din Zeus
născut.
M-au linguşit, ori chiar m-au cunoscut? E-adevărat că anumite semne Ar fi putut spre-aceasta să-i îndemne.
Mergând la oaza-aceea-ndepărtată Pierdusem drumul, când, ivit deodată,
Un stol de corbi statornic m-a condus Pe valuri de nisip către apus.

Ai cărui zeu sunt corbi?
Tunătorul Olimpian îşi are un vultur slujitorul.
Oricum, de-atunci în oameni eu am lăsat să crească Credinţa-n firea mea dumnezeiască.
(Dar care e credinţa mea? Ori, po'ate Că-n tot ce cred, cred doar pe jumătate.) în treburi de acestea, pe greci, deschişi la minte, Mai greu decât pe bărbari îi poţi convinge; ei Au început să nu mai creadă-n zei.
Nici chiar cu faptul că eu port veşminte Cum poartă perşii nu se prea împacă. Ce-nsemnătate are cum cineva se-mbracă? Cu-asemenea nimicuri, ce-s foarte omeneşti,

Pe bárbari lesne îi ademeneşti.
Chiar dacă, mă-mbrac ca ei, nu
uit de fel Că-nvăţător mi-a fost
Aristotel.
De mult nu mai soseşte vreo veste de la
el E supărat pe mine Stagiritul Că i-
am trădat renumele şi ritul.
După-o învăţătură-atât de
lungă Nu s-aştepta
ca^cenicul lui Din filosof,
cuceritor s-ajungă.
Privind mai bine lucrurile,
nu-i Nici pe departe vreo
nepotrivire. Cunoaştere e
tot o cucerire.
Şi filosoful tinde ca şi mine (Cu
altfel de mijloace, desigur) să domine.
Parcă te-aud spunându-mi, dojenitor
şi trist:
„O, fiul meu, vorbeşti ca un sofist,
împuns de ghimpii unei sterpe
glorii".
Ah, gloria... De-ar şti cuceritorii
Celebritatea care îi aşteaptă în
cartea viitoarelor istorii Când
poate vor fi puşi pe-aceeaşi treaptă
Cu hoţii şi cu incendiatorii!
Şi numele meu, poate, va fi şi el
păstrat în cumpănă cu al lui
Herostrat Cel blestemat de
preoţi să nu fie De <u>nim</u>eni
pomenit pe veşnicie,
Şi tocmai pentru asta de-a pururi neuitat!
O, ce socratic demon mă-ndeamnă într-
ascuns De cuiul îndoielii să nu mă las
străpuns! „Gândeşte-te, îmi spune, că
tu, după un număr De ani ce-abia
întrece o decadă,

Un firmament de fapte ilustre.porţi pe umăr Şi sprijini bolta lumii, ca Atlas, să nu cadă. Setos de noutate, mereu în căutare,
Ai spulberat imperii străvechi, ai şters hotare, Şi-ai măsurat cu pasul voinicelor falange O cale de la Nil şi pân-la Gange Bătătorind-o trainic spre-a răspândi mai bine Prin Asia-n crepuscul luminile eline.
Cu tine timpul nu va fi ingrat."

în foişoru-acesta de lângă Eufrat,
Ferit de zgomot, noaptea s-aud mai clar acele – Voci care vin, cum zice Pitagora, din stele,
, Hefestion, şi tu eşti printre ele.
Prieten buri de sfat şi de povaţă,
Tu adevărul mi-l spuneai în faţă Nepăsător de strălucirea faimei.
Mai am pe Aristandru. Amic? Cirac limbut, Şiret destul, da-n rituri oculte priceput:
Aduc adesea-n taină, cu dânsul jertfe Spaimei. O veche zeitate venită de la geţi Sau de la tracii care aruncă-n cer săgeţi Şi trag cu arcu-n fulger, să-l doboare, înapoiate încă, dar vrednice popoare, îi ştiu de când la Istru stăteau rnereu la pândă; Avui, luptând cu dânşii, întâia mea izbândă. Viteji, în amintire ei stăruie neşterşi Mai mult decât efeminaţii perşi.
Iar când au să deprindă învăţătura greacă N-o să mai poată nimeni să-i întreacă.
E drept, pe de-altă parte,

Că meşteri sunt şi perşii în anumite arte;
Doar de la Magi îmi capăt arome
care-ascund Puteri subtile-n ele şi-n
piele adânc pătrund, Aşa că lumea
crede, uitând de legea Firii,
Că trupul meu se-ntrece-n miros cu
trandafirii. Şi zeii răspâftdesc
mireasmă. Poate Că cel ce-i zeu
abia pe jumătate
Şi deci nu se nutreşte cu nectar
Şi-ambrozie nu are acest dar.
Tot din aceeaşi cauză în vine
Nu-i curge-n loc de sânge-acel ihor
Ce-i propriu numai feţelor divine.
E în Homer aceasta. Dar nici un
ghicitor N-a izbutit să mi-o
explice bine.
Prea multe lucruri nu cunosc nici ei.
Le spune la ureche vrun zeu câte-un
crâmpei De adevăr, pe care îl prind
pe dibuite Şi-apoi, învăluindu-l în
vorbe aburite,
II revelează după lungi ceasuri de extaz.
Profeţii sunt tot oameni. Greşesc. Ştiu şi
de frică. Pe Pitia, la Delfi, luând-o de
grumaz,

La trepied am dus-o cu sila să-mi prezică.
Că nu mă-nvinge nimeni, mi-a spus.
Ştiam şi eu, Şi nu era nevoie de şoapta
unui zeu Ca să câştig războiul cu ostile
persane. Neîndoielnic este destinul.
Dar, adese, îi iau deodată locul nişte-
ntâmplări duşmane Ce-s veşnic pentru
mintea umană nenţelese.
Când l-am străpuns pe Clitos şi-a
căzut,
De vină Aristandru spunea că n-a fost
vinul Sau viforul mâniei – aşa a vrut
destinul.
M-am prefăcut că-l cred, nu l-am
crezut. N-a fost nimic în moartea lui
Clitos de prezis... Ne-am împăcat în
spirit şi stăm de vorbă-n vis. în spirit...
Filosoful acela de la Ind Care şi-a dat
foc singur şi-a ars pe rug zâmbind
Spunea că trupu-i o învelitoare A
sufletului. Numai trupul moare,
Iar sufletul e nevoit să-şi ia
O-nvelitoare nouă, mai bună sau mai rea.
Aşa cum i-a fost viaţa şi nu aşa cum vrea.
El, până să se urce pe rug, dăduse zvon
Că după moarte vine la mine-n Babilon.
S-o fi-ntrupat din'nou? în ce fiinţă?
Credinţa lor e că există-n om Un miez
etern de cuget şi voinţă Mai pur decât
acel nătâng atom De Democrit prin
Haos zvârlit cu uşurinţă.
(Sunt ipoteze, sigur, şi adevăruri, poate:
Aleg cea mai plăcută părere dintre toate.)
Ce soi ciudat de oameni! Umblă goi;
Urâţi şi slabi, cu chipuri de
strigoi, Hrănindu-se arare cu
rădăcini şi poame,
Pot luni întregi să rabde de sete şi de
foame,

Şi ştiu, fără altare de jertfă, fără temple,
Divinitatea pură în sine s-o contemple
Virtuţi ascetice, de renunţare,
De care noi, firi agere, sprinţare,
întotdeauna ne-am simţit departe;
Dar bine-ar fi din ele s-avem măcar o parte.
Când, după mari izbânzi,
macedonenii Se bucurară de-o lungă pace,
Ei se lăsară prinşi în mreaja lenii.
Nu mai catadixeau nici să se-mbrace Decât doar ajutaţi de slujitori.
La-masă îi purtau de' subsuori.
Poftind tot vinuri vechi şi trufandale,
Se lăfaiau pe perne moi întinşi.
Pierzânduvşi vlaga-n jocuri lascive şi-n pocale, învingătorii se lăsau învinşi De proaste-apucături orientale.
Le-am spus atunci: „Plăcerile iubirii Şi lenea sunt duşmanii puterii şi-ai gândirii". Ţinutu-m-am eu însumi de-aceste înţelepte Dar greu de pus în practică percepte?
Nici lenea, nici curvia în mreji nu mă pot prinde. Mânia doar, adesea, şi chiar prea des, m-aprinde. Că lungi mustrări de cuget mi-o ispăşesc cumplit.
Benchetuiesc, dar nu pân-la beţie,
Gustând plăcerea vorbei, după socratic rit. De farmecul Roxanei, la fel, nu m-am ferit,
Nu ţiitoare însă facându-mi-o, soţie.
Nici lumea zeilor nu-i prea senină.
Invidia şi ciuda îi dezbină,
Sunt robii patimilor ca şi noi,
Şi Eros îi supune, viclean. Dar, poate, zeii,

Aşa cum spun nişte-nţelepţi mai noi,
Sunt doar reprezentarea concretă a
ideii De nemurire. în esenţa lor Ce
sunt nu ştie nici un muritor.
Cu dânşii n-ai prilejul să te-nfrunţi;
Ei tot mai rar jos pe pământ coboară.
Mai greu e să te aperi de demonii
mărunţi,
' Şireţi şi aprigi te-mpresoară.
De unde vin? Ce vor? Şi cine-i mână?
Ce forţă este peste ei stăpână?
Sau poate că de nimeni nu ascultă.
Rebelă veşnic, gloata lor ocultă.
Cu jertfe nu-i înduplecі, nu se tem
De vrun descântec sau de vrun
blestem. Obişnuit pe faţă să-nvingi,
nu poţi cu ei Să lupţi, nu ştii de
unde să-i dibui şi să-i iei.
De dincolo (ie lume principii inamice,
Menite să încurce, să-mpiedice, să strice,
Orice li-i bun ca să stârnească rău. îi simţi
cum mişună-mprejurul tău,
Şi mai ales la ceas târziu de noapte Te-
ncearcă cu nelinişti, cu visuri şi cu şoapte.
Şi iată chiar acuma, chiar în această clipă,
O pasăre necunoscută ţipă Prin
trestiile fluviului, departe.
N-ascunde oare-un demon sub aripă?
E poate-o prevestire... De viaţă sau de
moarte?
Mai bine, din cutia de fildeş, juvaer
De mare preţ, să scoatem pe Homer.
Sau să desfăşur – iat-aici sunt
toate – Vrun dialog din Platon,
***Simposionul,* poate,**
Ori *Faidon* cu statornica
splendoare A paradigmelor
nemuritoare.
Din om, când moare, piere numai
chipul,

. Dar neatins trăiește arhetipul;
Când viața pământească se încheie,
Rămâne Alexandru în idee.
N-ar fi mai bine, totuși, să
răsar Ca Fenixul din propriul
meu jar?
(S-aude pasărea, pe apă, iar!)
Căci foc nestins e viața mea întreagă...

- Ce este?... De la Medios. Mă
roagă Să-mi țin făgăduiala și să
vin La un ospăț cu vechi și
strașnic vin în cinstea mea. Din
nou beiîchetuială?
Abia doar către seară am sosit
De la Nearh. Sunt oare obosit?
Nu-mi place să mă plâng de
osteneală Nici la război, nici la
lectură Și nici la înțeleaptă
băutură.
Mă duc. Mai stau de vorbă. Tot cu
Nearh. Asnoapte, Golind mereu la cupe,
mi-a spus ciudate fapte
De când s-a-ntors pe mare din India.
Istorii Pe care le-au scornit navigatorii,
Dar care nu-s desigur minciună chiar
de tot O dată ce le-nseamnă cu grijă
Herodot.
Aș vrea să văd eu însumi, cu ochii mei
ce este Adevărat și ce e doar
poveste.
Vreau câtva timp să părăsesc uscatul,
Să împânzesc cu nave Eufratul Și
dându-le la toate drum pe mare Să-ncep
călătoria cea mai mare Ce s-a-ncercat
vreodată pe apă; o ispravă Aducătoare
de folos și slavă.
De-a lungul aromatei Arabii secetoase
Să mă îndrept spre țărmuri fabuloase,
Să-nconjur Libia la miazăzi Și dac-un
vânt prielnic mă va călăuzi,

Să urc din nou spre miazănoapte-n sus Şi să ajung la poart^ extremului apus,
Pe unde în vechime şi-a ales Loc de popas pe-o stâncă Herakles; De-acolo să mă-ntorc spre răsărit,
Dar nu-nainte de-a fi cucerit, Dând aprig şi pe mare şi pe uscat năvală, Cartagină-mbuibată de bogăţii şi fală.
Domol de-a lungul Libiei toride Luându-mi iarăşi drumul, însemn acestea toate Cu de-amănuntul în Efemeride.
Mă mai abat şi pe'la Faros, poate, Să văd cum creşte noua mea cetate, Apoi, în pace, printre Ciclade, navighez Şi mă apropii de Peloponez,
Pe vremuri locul unei mari dihonii, în dreptul Aticei, din depărtare, Trimit Către Lykeion, în-gând, o salutare, Iar când ajung la ţărmul natalei Macedonii, în sunete de surle sărbătoreşti debarc Voind altarul soartei cu jertfe să-l încarc în amintirea vremii când am pornit de-aici La cucerirea lumii cu-o mână de voinici,

Nu domn peste imperii şi nici vlăstar de zeu,
Ci Alexandru, fiul lui Filip, basileu.

Şi-acum să plec. Ospăţul tău, Medios,
mă-mbie S-aduc acestor planuri prinos
de bucurie Rostindu-le-ntre cupe de vin.
în cinstea lor Voi da un premiu celui mai
vrednic băutor.

O! pasărea aceea cu ţipăt cobitor!

FOSILE-N ROCA TIMPULUI

Fosile-n roca timpului păstrate
O, gânduri în durată
încrustare, Mişcări în aer
împietrite,
Rămase-n aţipite ere,
Ce raze încă nedescoperite Vă
vor trezi, eterne efemere?
Maşini, ciudate azi, banale
mâne, Vor strânge clipele-n
haznale în care viu trecutul va
rămâne Ca-n cele mai fidele din
anale,
Şi poate că unelte mai profunde
Vor scormoni cu agere antene
Prin straturi de durată, până
unde Vor da de miezul veşnicei
Atene. Vom auzi atunci (vedea-
vom, poate? Pe Diotima de la
Mantinea,
Femeia înţeleaptă întru toate,
Cea de la care-a învăţat Socrate
Cum să descopere-n frumos
ideea. Vom înteţi cu zeul

prisosinţii Această veche
dragoste a minţii, Dorindu-ne să
mai putem petrece Cu harurile
rădăcinii grece,
Până la vremea de apoi,
Când vreo civilizaţie mai tare
Ne va zvârli, astral gunoi, în
ultima, statornica uitare.

AUD O UŞĂ

Aud o uşă ce se deschidea Acum o jumătate de veac în preajma mea;
Şi iată seara-n care culegeam
,Surâsul lunii de pe-un
geam... în ce perene unde S-au
aciuat acele vechi secunde?

Din peştera zidită ies,
Uimiţi uimind, feciorii lui Efes.
Ades un văl subţire de somn mă mai
desparte De vis (de moarte?)
Dar câteodată căutând prelung Cutreier Eolianul labirint din creier Şi tot n-ajung.

Pe hartă nu mai sunt ţinuturi noi.
Necunoscutul e în toi.

Mă tânguiam odată că vremea trece-
agale Ca mii şi mii de cărucioare goale;
Şi mintea migălind dădea degeaba Târcoale Cimiliturilor din Saba.
Dar văd că-n marea carte-n care-am mas Prea multe pagini albe au rămas.

Adio, deci oricărui crez:

Mă-nalţ în efemer, ca să durez.

CĂLĂTORIE ŞI
POPAS

Călătorind odată prin Virgil . Am poposit la vrednicul Evandru. Acoperişul lui umil Se deslușea din tufe de dafin şi oleandru.
La uşă hămăia un căţelandru.
Un fum sărac pe. creastă se subţia tiptil.

Bătrânul îmi ieşi-nainte.
Purta străvechea lui încălţăminte
Legată cu curele câte şase;
Dar pielea de panteră o lăsase
Prinzându-şi strâns la umăr, cu-o fibulă, hlamida. Cu sabia, de-asemeni, nu mai avea ce face;
Era de multă vreme pe-acele locuri pace.
Feciorul îi murise demult, în *Eneida...*

Când tocmai mă gândeam, cu teamă, vai,
Că va începe vorba în vrun arhaic grai,
El mă luă de braţ, domol mă duse Pe prispa cu perdele de iederă şi-mi spuse:
„Ştiam că, hoinărind din vers în vers, Ai să soseşti la mine din vremea ta târzie.
Nu cred că eşti prea ostenit de mers,
Că drumul l-ai făcut prin poezie.
Poţi să vorbeşti latina ta stricată.
Cum vezi, o ştiu. Ai voştri, altădată,
Veneau mai des pe-aici. îmi pare bine Că în sfârşit, găsiraţi iar calea
către mine."
„E drept, i-am spus, că până să ajung Pe aceste locuri drumul mi-a fost lung Am tot umblat dorind să dau de-acea Vestită grotă-n care Sibila prezicea;
Dar cum m-a prins târziul prin crânguri şi poiene, Pe unde mă oprisem s-ascult

poveşti troiene,
N-am mai aflat pe nimeni să mă-
ndrume Spre peştera cu-o sută de porţi
şi uşi din Cumae." „Rău să nu-ţi pară.
Grota, chiar de-o mai fi, e goală.
Un venetic din lumea largă, Narses, îi dete
foc ticsind-o cu cârlţi muiaţi în smoală;
Şi cărţile Sibilei pe veşnicie arse-s.
Dar ce nevoie mai aveţi de ele Voi ce
trimiteţi nave către stele Luându-vă la-
ntrecere cu-^cele Corăbii fără vâsle şi
fără de cârmaci Ce-au fost odată fala
blajinilor Feaci?"
„Avem în vremea noastră, i-am
răspuns, într-adevăr, năzdrăvănii
de-acestea.
Dar cum se face oare că despre ele
vestea Până la voi, în fundul
Legendei, a ajuns?"
„Pe lângă noi, îmi spuse, trec ere după
ere,
Dar nu ne-ating. Privindu-le-n tăcere
Cuprindem totul, însă rămânem mai
departe în hexametrii noştri fără
moarte.
După cum vezi, cetatea mea de
scaun E tot ca-n povestirea cu
vechiul rege Faun,
Cu care filologii, de altfel, mă confundă...
Pe când unealta pură, pe când
dibacea undă A televiziunii în
timpul veşnic? Eu De douăzeci de
veacuri întreb de Melibeu,
Cel ce vorbea la umbră cu Tityr pe-
ndelete.
S-a dus la afrii bântuiţi de sete Şi
nu s-a mai întors nici pân-acum.
De două mii de ani o fi pe drum?
Sunt sigur că se află pe undeva prin

vreme.
Nu-i gata aparatul care-ar putea să-l cheme?...”
„Şi totuşi, tu, i-am spus, mi-aduc aminte, Dădeai, din Roma încă nentemeiată, ştiri Troianului, cu secole-nainte.”
„Erau doar viitoare amintiri...
Aici în *Eneida* ne-a hărăzit Virgil
Un timp al său, elastic şi subtil, în
care epoci varii, şi vechi şi noi,
sunt date
Deodată toate, în el
acum şi inima ta bate.
Nu te grăbi cu drumul înapoi.
Rămâi aici la noapte. Avem castane moi
Şi mere bine coapte şi caşul bine scurs.
Şi-un moale pat de frunze cu blănuri largi de urs.
Te vor trezi, spre ziuă, rândunele,
De multă vreme oaspeţi ai streşinilor mele.”

Din

VIS SI CĂUTARE

5

1979

OMAGIUL UNEI UMBRE

„Les monstres de l'énigme erraient autor de Thèbe. “ i
VictorHugo

în Grecia cea veche chiar şi ceaţa
Părea prietenoasă, cum este
dimineaţa Sau un amurg de vară
peste văi.
Şi „monştri ai enigmei” când, venetici
şi răi, Umblau prin preajma Tebei să-

nşele pe Edip Cu întrebări sucite-n fel
şi chip Şi el le răspundea, de
desperare Se aruncau cu urlete în
mare Sau se-nfundau de ciudă în
nisip.
Deschisă era calea privirii până-n zare,
Şi-n Orestia se-ncepea povestea Când
paznicul din tumul Mikenei striga
vestea Că dinspre miazănoapte se
zăreşte Cum, falnică, izbânda îşi
zoreşte Războinicii acasă mai repede
s-ajungă,
Să-nceapă Agamemnon altă poveste lungă,
De data asta cu-ncheieri de moarte.
Dar s-apucăm acuma cu gându-n altă
parte,
De stânca sfinxului nu prea departe,
Prin mijlocul Tesaliei vestite Cu vrăji
şi cu tertipuri iscusite,
Dar şi cu Zeul Râsului, pe care Cei din
Hypata îl cinsteau cu-o mare Şi unică
în lume sărbătoare.
(Pe-aicea mulţi, urmându-l pe Socrate,
Nu se temeau de lucruri consacrate.)
Şi iată-ne la poalele-unui munte,
Vestitul Pelion, pe-a cărui frunte S-au
cățărat, în mitologic timp',
Titanii ca s-ajungă în Olimp,
Pe Zevs uzurpatorul să-l înfrunte
Şi să-l răstoame-n hăuri de pe celesta
creastă.

Pe-aceste locuri pline de basm şi de
eres S-a-nfiripat demult, pe-o lină
coastă,
O aşezare, satul Milies.

Născut aici, în ţara cu mituri titanide,
Strămoş al meu, Dimitrie Philippide,
Călugărit de tânăr, tu mdnahalul strai îl

**îmbrăcaseşi ca să poţi mai bine Străbate
prin atâtea ţări străine Pe care-n gând
le şi cutreierai.
Religios n-aş crede că erai.
Avid de adevăr şi-nvăţătură,
Tu ai pornit, în vremuri de-avânt şi
aventură, Pribeag prin Europa şi te-ai
dus Spre vechi aşezăminte din apus,
La Padova-n Italia, şi-apoi în vechea
capitală a timpurilor noi,
Parisul prins pe-atuncea în vâltoare De
revoluţia triumfătoare.
Ai petrecut acolo ani luminoşi şi grei,
Chiar şi cumplitul nouăzeci şi trei,
Şi-n mijlocul acelei mari mânii Legând
solide, lungi prietenii.**

**întors acasă, ai mai stat vreun an Şi
iarăşi ai plecat, c-un băietan,
Nepotul tău de frate şi străbunicul meu,
Să te-nsoţească-n drumul pe care-l ştiai
greu, Fugind cu el de groaznica
prigoană Iscată de-o putere barbară şi
duşmană,
Urgie peste Grecia sărmană.
De data asta, ai făcut popas Mai sus de
Dunăre şi ai rămas Pe paşnicele plaiuri
moldoveneşti, atras De oameni şi de
locuri care aveau să-ţi fie A doua patrie
pe veşnicie.**

**Cum bine-a spus un strănepot ce-a
fost Tot învăţat ca tine, de-o mare
potrivire Cu tine şi la minte şi la fire,
Te-ai alipit de ţara ce-ţi dete adăpost Şi-
n scris întâia oară zicându-i România Şi
dându-i clar, tu cel dintâi în lume,
Firescul şi cuprinzătoru-i nume,
I- ai răsplătit din plin mărinimia Ai
arătat temeinic că ţara asta toată E-**

ntreagă Dacia de altădată,
Din codrii Bucovinei pân'la mare Şi
între cele două mari ape curgătoare,
De la apus şi de la răsărit,
Pământ de multă vreme sorocit
Românilor din zare până-n zare,
Din largul şes panonic pân'la tărâmul scit.

Tu grecul ai rostit atunci aceste Hotare
româneşti, aşa cum peste Mai mult de-o
jumătate de veac, în urma ta, Adânc
poetul *Doinei* în vers le va-ncrusta.

în două cărţi pe care cu trudă le-ai
compus Aceste adevăruri române tu le-
ai spus,
Apoi luând iar drumul spre apus Ai
poposit la Lipsea, de carte vechi focar,
Şi le-ai predat cu grijă la tipar.

Vei fi aflat tu oare pe-âcolo de-un titan,
Dar paşnic ca şi tine şi bun european,
Vestitul de la Weimar om deplin,
Poetic suflet nordic şi minte de elin?
Când ai pornit spre casă, ai vrut să te
opreşti Din nou pe locurile româneşti De
care tainic viaţa te legase.
Nepotu-n vremea asta se-nsurase Cu-o
fată de răzeş din Nicoreşti.
Această străbunică, de viţă ţărănească,
Şi-a învăţat copiii să vorbească Cea mai
curată limbă românească,
Pe care-apoi toţi cei din neamul
meu S-au întrecut cu râvnă s-o
cinstească: Tradiţie-n familie,
mereu.
Tu ai legat, obscură străbunică,
O punte strălucită şi voinică între Şiret
şi râul tesalian Peneu,
Din getica Moldovă în Grecia antică.

**De tine nu se ştie nimic. Şi numai eu
Mulţumitor te port în gândul meu.**

**Iar tu, strămoşule, în Iaşi numit Ca
profesor la şcoala domnească, ai vorbit
Acolo despre Herschel şi despre
Heraclit, Apropiind, în strânsă legătură,
Cu curiozitate şi măsură,
Astronomia nouă de vechea-nvăţătură,
Şi mai nutrind, în visurile tale,
Proiectul unei limbi universale.**

**Apoi, bătrân, strămoşul pribeag,
N-ai mai lăsat pământul-acesta drag,
N-ai mai pornit în vreo călătorie Şi te-ai
întors către călugărie Fiind de-acuma
cuviosul cel Numit de toţi monahul
Daniel.
Cu grija de ceaslov şi de psaltire,
Te-ai stins, egumen într-o mănăstire Din
Basarabia, de lângă Prut,, în anul
treize'şi doi al veacului trecut.
Te-ai fi mirat în viaţă, tu spirit strict şi
clar
S-auzi vrun ghicitor vizionar Spunând
că un îndepărtat vlăstar Ieşit din
riguroasa ta vechime Se va-ngriji de
ritmuri-şi de rime Şi te va face-n
vremea lui târzie Să te iveşti, din nou,
în poezie, în versuri ce cultivă trecutul
şi-l învie. (Iluzie a celui de-astăzi? Fie!)**

**Să-ţi spun adio. Umbră? Sau mai bine
Să te păstrez, strămoşule, în mine.
Să mă întom spre vechi gândiri eline,
Să fiu acolo ca şi-aici acasă,
Să mă-nvelesc în ceaţa luminoasă A
miturilor sacre pe care nu le curmă Nici
vechii monştri şi nici monştrii noi, S-
ajungem pe-ndelete amândoi Pân'la**

CĂLĂTORIE ŞI
POPAS

originile fără urmă,
De unde toţi porniräm, pe rând,
odinioară. – Şi-apoi, la unda zisă
neguroasă, (Simţindu-mă şi-acolo tot
acasă)
Trăi-vei tu în mine-a doua oară
Când mă voi pierde-n marea morţii turmă?
Iluzie şi-aceasta? Cea din urmă!

aprilie-mai 1978

SECRETE ŞI MISTERE

Portice lungi prin care spun anticii
Că noaptea se plimba cu molcom
pas Caligula nebun visând suplicii,
Din voi nici o fărâmă n-a rămas.

Cine-a cioplit acele chipuri stranii
Pe insula pierdută şi pustie
Din fundu-ndepărtatei Oceanii
Şi le-a adus în braţe, cine ştie?

Tu, monstru al fierbintelui Egipt,
Sfinx cu sprânceana încruntată,
în ce papirus, în ce manuscript,
Se află taina ta nedezlegată?

Dar ce să dezlegăm? Doar totul
piere în timpul fără sens, fără-
ncheiere. Ajunşi în lună n-am găsit
decât Un plat pustiu, sărac, steril,
urât.
O să ajungem oare şi în stele,
Cu gândul să descoperim în ele
Secretul universului şi-al vieţii?

Da-n stele nu ajung decât poeţii.

CĂLĂTORIE ŞI
POPAS
1978

ÎN NEMILOASA DEVENIRE

Trăim o bună parte din viaţă printre morţi.

€itim în cărţi poeme de-o mie de ani
spuse Şi muzici ascultăm, demult compuse,
Şi-n vis vorbim cu vechi prieteni morţi;
E-o lume, de neant înconjurată,
Care prin moarte-şi capătă durată Şi fiinţează-n noi prin nefiinţă.
- Şi ne-nşelăm cu strania credinţă Că ispăşim cu mari păreri de rău Greşelile de-odinioară,
Care pe alţii i-au făcut să-i doară,

Când nu gândeam ce-i bine şi ce-i
rău Şi câncKcu nepăsare şi-n
neştire Trăim în nemiloasa
devenire.
Dar nimeni n-ar putea să mai învie.
Ce-a fost stricat, jignit pe veşnicie.

Şi doar numai părerea de rău mereu e
vie.
1978

VOX IN DESERTO

Noi, existăm, nu vieţuim. Dar oare
Nu este cel mai preţios secret, în
omeneasca lume-ntâmplătoare,
Să ne-nvăţăm să vieţuim încet?
Secretul totuşi îl tăgăduim,
Febrili din leagăn pân'la ţintirim.
Maşina s-o lăsăm să se grăbească,
Aceasta-i doar menirea ei firească.
Dar omul? Cu cât graba e mai mare
Cu-atâta viaţă s-a scurtat mai tare.
Păcat că toate-acestea îşi află un răspuns,
Dacă cumva îşi află, abia când am
ajuns La poarta de la care privim în
urmă cum Trecutul ca un peisaj de
scrum Se-mprăştie cu ultima
suflare,
Când piere totul, ritm, contur, culoare,
Când omul, fără ţel şi fără drum,
Tot singur moare.
Să-l mai împungă oare şi-un ultim, crud
regret Că n-a ştiut să vieţuiască-ncet?

1978

PRIN VESELA PĂDURE

Las iar închipuirea să mă fure Şi gândul iar mă-ndeamnă să apuc Pe tainice drumeaguri de pădure,
Călăuzit de tine, şăgalnicule Puck,
Prin fermecătorii shakespeariene, în visu-acelei nopţi de Sânziene,
Pe unde Oberon e domnitor Iar tu îi eşti poznaşul slujitor Ce-ncurci şi le descurci mai rău pe toate, Cum ai făcut cu-acei îndrăgostiţi Pe iarbă în pădure adormiţi,
Dornici de pace şi singurătate.

Şi iată şi tăpşanul cu flori şi iarbă jdeasă Pe unde dormea dulce Titania, crăiasă A zânelor, şi zuliara soaţă Lui Oberon, pe care tu, într-o boroboaţă De-a ta, ai încurcat-o, cu haz şi cu necaz, Când s-a trezit obraz lângă obraz, îmbrăţişând pe Botto'm, actor meşteşugar, Cel dăruit de tine cu capul de măgar, Când repeta, cu ceilalţi inşi din ceată, în vesela pădure fermecată,
Cu primitive şi hazlii mijloace, Istoria lui Priam şi Thisbe, ca s-o joace A doua zi, la nunta lui Tezeu, La care, nepoftit, am fost şi eu.

1978

DE-A LUNGUL VIEŢII

De-a lungul vieţii anii se alungă Cu vara tot mai scurtă şi iama tot mai

lungă,
Şi tot mai repede şi timpul trece
Şi fâlfâie din aripi tot mai rece.
Spuneam aşa pe vremuri, în treacăt,
dar acum, Ajuns aproape de sfârşit de drum,
Mai tare-mi suriă toate-acestea-n minte, Şi-acele de pe vremuri vechi cuvinte Işîcapătă-nţelesuri tot mai grele Cu trecerea atâtor ierni şi veri.
Destinul nostru nu-i scris nicăieri,
- Şi-n ciuda cititorilor în stele
Şi-a celor lacomi de mistere noi,
Puţin le pasă stelelor de noi.
Mai de mirare este că-i vorba de destin în universul fără sens deplin,
Aşa cum este astăzi conceput,
Fără sfârşit şi fără început (Priceapă cine poate ce nu-i de priceput;
' Cum însă-n loc ştiinţa nu rămâne,
Care-o mai fi concepţia de mâine?).
Dar întrebarea asta să nu ne mai apese Şi, ca şi stelelor, să nu ne pese De ipoteze, născociri, păreri.
Şi dacă universul fără sfârşit trăieşte,
Să ştim că omu-ncepe în el şi-n el'sfârşeşte Rostogolindu-se din azi în ieri.
Destinul nostru nu-i scris nicăieri.

1978

DIN MUNŢI ÎNALŢI

- după Friedrich Nietzche -

Amiază-a vieţii! Ceas de împliniri!
Văratică grădină a visurilor coapte!

O, fericire-nfrigurată de aşteptări şi de pândiri! Mi-aştept prietenii, şi zi şi noapte.
Veniţi, prieteni! Visurile-s coapte,
Şi ceasul cel de faţă e plin de împliniri.
în cinstea-vă gheţarii se-mpodobesc
cu flori. Pâraiele din munte pornesc
spre voi voci clare Şi se adună-n
creştet de ceruri vânt şi nori Să vă
pândesc pasul de dincolo de zare.

Ospăţul meu v-aşteaptă pe vârfuri,
printre stânci. Nu-i nimeni mai
aproape de stele decât mine,
Nici mai aproape nu e de hăurile-âdânci.
Şi nimeni pân-acuma nu s-a urcat
spre mine Să guste din ospăţul întins
pe vârf de stânci.

Dar iată-vă, prieteni atât de aşteptaţi.
De ce în ochii voştri văd spaimă şi mirare?
N-a mai rămas în mine nimic din ce ştiaţi?
Pas, vorbă, chip – schimbarea e-atât de-ngrozitoare? Nu mai sunt eu acela pe care-l cautaţi?
Şi cel ce sunt acuma vă miră şi vă doare?

Sunt altul? Mie însumi străin? Fugit din mine?
Din mine însumi exilat?
Un luptător ciudat care-mpotriva Lui
însuşi luptă cu puteri haine,
Prin propria-i izbândă răpus şi-ngenuncheat? Delaolaltă jertfa şi gealat?

Mi-am împletit eu viaţa cu tot ce-i aprig vânt?
Am poposit alături de albii urşi polari?
M-am dezvăţat de Dumnezeu şi oameni,
De tot ce-i blestemat, de tot ce-i sfânt?

Făcutu-m-am fantomă ce umblă pe gheţari?

O, vechi prieteni, iată, amarul vă cuprinde De dragoste vi-s ochii dar şi de groază plini.
Plecaţi! Fără mânie. Aici – sunteţi străini;
Doar căprioarele şi vânătorii Cutează-aceste locuri să colinde.

Prieteni vechi, luaţi drumul înapoi!
- O, inimă, eşti plină de amintiri amare,
Dar aprigă-i nădejdea ta şi tare:
Deschide-te şi-aşteaptă prietenii cei *noi.*
Ce-i vechi să-i laşi! Şi lasă şi-aducerile-aminte. De-ai fost odată tânără, acuma Eşti şi mai tânără ca înainte!

Aceştia nu mai sunt prieteni, sunt
- Cum să-i numesc! – doar stafii de prieteni, îmi bat şi-acuma noaptea în inimă şi-n geam Şi mă privesc şi-mi spun: Doar noi eram!
- Veşted cuvânt pe care-odinioară Drept trandafir în suflet mi-l sădeam!

O, dor al tinereţii, rău înţeles mereu!
Din tot ce-odinioară am râvnit Şi-am luat drept semăn sufletului meu,
' Rămâne doar un vis îmbătrânit.
Dar să-l alung din mine nu mi-i greu:
Numai cel care se schimbă mi-i apropiat mereu.

Amiază-a vieţii! Ceas de împliniri!
Văratică grădină a visurilor coapte!
O, fericire-nfrigurată de aşteptări şi de pândiri! Mi-aştept prietenii, şi zi şi noapte:
Prieteni *noi!* Fiţi gata! Mi-s visurile coapte,
Şi ceasul cel de faţă e plin de împliniri.

1930

CUMPĂNĂ

Se năpustește-n hornuri, vuind a toamnă,
vântul, Și nouri suri s-adună posomorând
pământul. Pătrund în orice lucru fiori de
vreme rea.

De-a lungul vieții anii se alungă Cu
vara tot mai scurtă și iama tot mai lungă:
Cenușă-n suflet și la tâmple nea.
De veghe stai în casa asta veche,
Cu stafii care lângă obrazul tău se-nclină Și-
ți spun secrete triste la ureche Și slova de
cerneală și lumină Ți-o urmăresc pe filă cu
glas tremurător învăluindu-te-n suflarea lor.
' Cu negre crengi înalte peste case întruna plopii
vântură pe cer,
Cenușa tristei dup-amiezi pâcloase.
Trăim în grabă și, nerăbdători,
Zburăm prin timp ca pasărea prin ceață,
Atât de iute-ncât de multe ori Alunecăm
alăturea de viață.
Ai vrea să poți hălădui-n trecut Ca-ntr-un
ciudat tărâm (visat? văzut?)
Și viața pe-ndelete s-o iei de la-nceput Cum ai citi o
carte-a doua oară,
De data asta fără sărituri,
Gustând ce-ai frunzărit odinioară...
Dar unde-i vraja primelor lecturi?
în casa veche-n care trăiești încetinit începe-
acum domol să se-nnopteze Și mâni de umbră
umblă prin piept necontenit Să-ți prindă inima și
s-o-nclești eze.
Dar tu care-adineauri doreai cu-ndurerare O
viață cum e mersul culbecului, acum în
cumpănă stai între avânt și nemișcare.
Durata fără capăt te-ndeamnă iar la drum.
Cu inima coclită de amintire,
Cu gândul aplecat în viitor,

Te-ademeneşte iarăşi neostenitul zbor Al vremii care
curge în neştire.
**Şi pleci din casa veche-n vânt
afară Visând prin ceaţa care te-
mpovară, Lumina triumfală a
cerului de vară!**

1939

ÎNTOARCERE

Aşa precum proorocul din vechime
Gemea în babilonicul surghiun,
Tânjeşti şi tu în marea-ntunecime A
unui veac nemernic şi nebun.

De ce să-ţi umfli glasul în trâmbiţe solemne Şi versul să ţi-l turburi cu-amare prevestiri?
Trecută-i vremea biblicelor semne Şi-n lumea noastră cerul nu mai trimite ştiri.

Cuvântul tău s-ar pierde nenţeles în trista
omenire de azi, maşinolatră,
Cu trupuri lustruite de progres •
Şi suflete din epoca de piatră.

Sfarâmă-n ţăndări lira din care-au plâns aezii! Şi vechea-nţelepciune adun-o şi dă-i foc! ' în secolul jmşinii şi-al vitezii Poetul prooroc nu are loc.

Dac-ar zbucni din inimi deodată cu putere Toată duhoarea neagră de patimi şi prostie, S-ar îneca pământul într-un potop de fiere Şi viaţa pretutindeni s-ar stinge pe vecie.

Fii fericii că vântul negru-ai urii Nu poate-atinge fruntea curată a naturii!
Deci Iacă ferul roş al invectivei Şi moaie-ţi pana-n cerul amurgului de mai; Nu mai striga pieirea Chaldeii şi-a Ninivei Ci cântă o eglogă dintr-un arhaic nai!
Oraşul se-ncleştează în crunta lui

vâltoare; Bolnavi de zgomot, gârbovi de-o viață de cutie, Noi nu mai știm cum să vorbim cu-o floare, Cum s-ascultăm un glas de ciocârlie.

Sub cerul larg, sfioși, în suflet goi,
Ne furișăm ca niște duhuri rele,
Și râd cumplit pădurile de noi
Când, firavi, și stângaci, venim
spre ele.

Cu vocile naturii încearcă iar să cânți.
Vor fi câțiva s-asculte și poate să-nțeleagă.
în îndoiala-n care te frământi,
Un singur suflet face cât omenirea-ntreagă.

Scăpat din pandemoniul citadin,
Din ceața care-atâmă-n inimi deasă,
Vei pune-n versul tău cu sunet plin
Lumina mare-a cerului deplin Și
bucuria-ntoarcerii acasă.

1942

VIZIUNE

Stau lângă-un geam înalt, atât de-nalt
încât atinge cerul la zenit Și atât de lat
încât astupă zarea:
Un zid gigantic de sticlă, vast cât zarea,
Un munte de cristal, nemărginit.

în partea unde stau e piatră seacă,
Nisip și piatră, sterp și crunt pustiu,
Iar dincolo de ziduî străveziu E
primăvară paradiziacă.

Deasupră-mi, cerul galben și murdar E
ca o veche pânză prăfuită,
Și zarea, pân' la zidul de cleștar,
E-n ceață vânătă învăluită.
Dincolo, cerul e adânc și clar.

Ciudat tărâm! în el s-au adunat Zeci de
privelişti de odinioară,
Pe care le-am văzut sau le-am visat Şi care-
acum trăiesc a doua oară Şi-n faţa mea se
schimbă ne-ncetat.

Nici una nu s-aseamănă cu alta Dar toate, rând pe
rând, la fel se scaldă în primăvară şi în bucurie, în
vânt albastru şi-n lumină, caldă.
O, limpede de vis vrăjitorie,
O, nepătruns tărâm miraculos,'
Spre care tot tânjesc, fără folos.

Dar cum să trec prin muntele de sticlă? Cum să
străbat prin zidul de cristal?
Nu cred că nici în mii de ani de muncă N-aş
sparge-acest fantastic geam gigant, Chiar de-aş
izbi într-însul zi şi noapte Cu mii de târnăcoape
de-oţel şi diamant!

Dar ca un nou prilej de frământare,
Nu e destul că-mi trec pe dinainte Aceste
dragi privelişti călătoare... în dosul zidului,
în faţa mea,

Se mişcă o făptură omenească:
Un om pe care mintea mea n-ar vrea, ţ)eşi~l
cunoaşte, să-l mai recunoască... Cel care-n dosul
zidului priveşte Până-n adâncul sufletului meu
Sunt eu.
De ce atunci mă tem să-l recunosc Si chipul lui de
ce mă îngrozeşte?

Fiinţa mea din dosul zării joacă (Drăcesc, proteic,
minunat actor!) în faţa mea ca singur spectator,

O dramă-n mii de scene încâlcite:
Povestea vieţii mele netrăite.
Acest subtil şi straniu ffate-al meu,
Robit şi el de zidul străveziu,
Sunt eu.
Dar eu aşa cum aş fi vrut să fiu:
Erou al sutelor de vieţi pe care Nu
le-am trăit din lene, din uitare,
Din teamă, din orgoliu, din vis, din
nepăsare... Atâte vechi iubiri neizbutite,
Atâtea vechi dorinţi neîmplinite,
Atâtea îndrăzneli neîndrăznite,
Toate bucuriile creatoare,
Toate durerile adâncitoare
Le văd acum trăite de-acest bizar actor
Jucând sub propria-mi înfăţişare.

înfăţişare? Nici măcar atât N-a mai
rămas din mine cel real,
Si chiar trupeşte sunt şi nu sunt eu În
dosul nepătrunsului cristal,
Căci dublul meu îşi schimbă masca lui
mereu Cu fiecare scenă din netrăita-mi
viaţă; E-acelaşi ins cu veşnic altă faţă!

Şi-atunci tot dorul meu de bucurie Se
spulberă şi se distramă,
Şi-această dureroasă feerie Mi-aduce o
mâhnire, şi mi-e teamă Că-n clipa-n care
omul ce sunt cu-adevărat Se va-ntâlni cu
celălalt eu însumi,
Ispititor, puternic, adânc, nemăsurat,
Acesta-n lupta care.se va-ncinge între-
amândoi, în mine, va învinge...

1942

V-aţi întrebat, în ceasuri de vis şi de lectură,
Ce s-a mai întâmplat cu cei cinci căpcăuni,
Pociţi la faţă dar prieteni buni
■Pe Harap Alb scăpându-l din grea încurcătură,
Prieteni la nevoie, aşa cum rar găseşti în viaţă, mai adesea în poveşti?
Gerilă, cel cu buzele ca nişte perne,
Din care-atunci când suflă, se aşterne O promoroacă groasă, dintr-odată, în casa cea de-aramă-nfierbântată;
Şi Păsărilă care striga grozav: „Tăceţi,
Că eu de-aici îndată scap Când mă ridic cu-acoperişu-n cap Şi cu picioarele trec prin pereţi".
Şi care cu Ochilă împreună A prins şireata fată ascunsă după lună;
Şi ceilalţi, fiecare cu feleşagul lui,
Şi care toţi plecară hălăduind haihui.
Citind povestea lor (a câta oară?)
Mă mir şi-acuma ca şi-odinioară
Că Harap Alb la nuntă nu dădu sfoară-n ţară
Chemându-i şi dânşii la ospăţ.
A fost acolo lume după lume,
Cum spune povestariul şugubăţ,
Poftit şi el, cel meşter în basme şi în glume, De voie bună plin, dar fără bani.
Şi numai ei, ciracii năzdrăvani,
Lipseau. Dar n-au pierit, şi-au să trăiască Cât voi mai fi poeţi să-i

pomenească,
Cât va trăi şi limba românească.

octombrie 1978

Drumeagu-ngust urca la deal
agale Si ne-amăgea mereu cu
cotituri.
Demult acum eram plecaţi din
vale Spre culmile cu stânci şi cu
păduri.
Trecusem de colinele cu vii,
Livezi de pruni şi pajişti de cicoare,
Şi-acum intram, pe lângă garduri
vii, fot mai adânc în umbră şi-n
răcoare.
învăluiţi în vântul cald şi pur,
Suiam încet pe drumul cu hârtoape,
Si sufletele noastre în scrânciob de
azur âe legănau peste păduri şi ape.
Drumeagul neumblat călăuzea Spre
bolţi de stejeriş plimbarea noastră,
Şi-un dangăt lung de clopot
împletea Un fir de aur palid în
liniştea albastră.
La un pârâu care-alerga vânjos – Pe
sub un şubred pod cu scânduri
sparte, Ne-am odiiinit şi ne-am uitat
în jos Spre târgul resfirat prin văi,
departe.
Plecaţi pe parmaclâcul strâmb de lemn,
Vedeam străvechi biserici, zidiri
medievale. Copilăria mea rădea în vale
Şi ne făcea, din vârf de turle, semn.
Pe buze ţi-am cules cu-o sărutare
Cuvântul care, nerostit, plutea în
sufletele noastre călătoare;
Si-n mine, ca un chiot către soare,
6 bucurie aprigă creştea.
îmbrăţişam în tine cerul, vântul,
Eram un mag, stăpân pe univers;
Dac-aş fi vrut, cu-o sfârlă, as fi urnit

pământul Şi soarele, c-un deget, l-aş fi
oprit din mers!
Strânşi unul lângă altul, am pornit
Din nou la deal, pe drum, tot
înainte. Plecasem doar ou
anumite ţinte Şi-aveam un mare
dor de împlinit!
Ştiam că pe meleagurile-aceste,
în fundul unui parc nemăsurat,
Se ridica, zidire de poveste,
Un vechi şi părăsit demult palat.
De câte ori, în seri de toamnă
reci, Când frunzele pădurilor
sunt rare, Nu-i căutasem
tumurile-n zare Pe dealul nalt cu
tainice poteci!
Dar niciodată nu-l zărisem încă!
Şi iată că dorinţa ta, acum, Pre-
ntâmpinând dorinţa mea adâncă,
Ne hotărâse să pornim la drum.
Copilăreşte ne înfioram De-
apropierea lui misterioasă;
Şi \n-aisi Ini riiirtată în tnatp r> simWm
Şi chiar în sărutarea pe care ţi-o furam
Când te fereai de-o creangă hârţăgoasă.

Drumeagul se facuse-acum cărare:
Cu troscot des şi verde pardosit,
Printre stejari şi ulmi cu umbră mare,
Era de veacuri'parcă părăsit.
Cotind mereu, cu pas tărăgănat,
Ne-am pomenit ajunşi pe negândite
în faţa unui zid dărăpănat
Şi-a unei porţi cu gratii ruginite.
Cu umerii umind-o din ţâţâni,
Ne-am strecurat pe poarta care gemea-
ncordată Si am păşit pe sub goruni
bătrâni,
frin ceea' ce fusese alee altădată.
în jurul nostru, numai tufe mari,
Hăţiş nestrăbătut de vreo secure.
Ce ierburi nalte, ce stufoşi stejari!
Un pare sălbăticit, ajuns pădure.

Stăteam nedumeriţi. O-nfiorare Ca-n faţa unei taine, ne-a cuprins.
Dar fii o şovăire trecătoare,
Şi am văzut în ochii tăi aprins
Acelaşi dor şi-aceeaşi căutare De
care mă simţeam şi eu învins.
Şi, hotărâţi pornirăm ia-ntâmplare.
Treceam pe lângă straturi împânzite De
ciumăfaie şi urzică moartă,
Pe lîngă bănci'de piatră, înverzite,
Pe care se-odihnea vreo urnă spartă.

Pe-alocurea, din tufe mari de brusturi,
Se ridicau plesnite piedestale Purtând
în vârf decapitate busturi;
- în alte părţi, erau doar socluri goale.
Un heleşteu mocnea, abia zărit De după
stuh şi trestie înaltă,
C-un giulgi de' alge verzi acoperit Şi-
mprăştiind up muced iz de baltă.
Un luminiş, rotund împrejmuit De tei şi
ufmi, era huceag acuma,
Şi păpădia-şi întinsese spuma Peste
havuzul sec şi năruit.
Şi-aşa, pedalei cu multe-ntortochieri,
Cutreerând de-a lungul şi de-a latul
Ciudatul parc-pădure, nicăieri Nu
izbuteam să întâlnim, palatul.
Speram, la fiecare cotitură,
Că din perdeaua deasă de verdeaţă Va
răsări măiastră lui făptură,
Pe care, dacă n-o zăream la faţă, în
schimb o ridicam în noi, mai pură,
Zidind în vis ce nu-ntâlneam în viaţă.
Adesea, dintre crengi, ne-ademeneau
Luciri de marmură, sclipiri de geamuri.
Şi alergam grăbiţi. Dar nu erau Decât
năluci de soare printre ramuri.

Să mai fi fost vreun drum pe care încă
Nu-l dibuisem pân-acum?
Pădurea era mare şi adâncă.

Cum să găsire adevăratul drum?

într-o vâlcea, ne-oprirăm la o gârlă.
Şi te-ai lipit de mine şi mai strâns
Când, dintr-o tufă deasă, o şopârlă
Ţâşni c-un fulger verde, iute stâns.

Pe-o piatră ne-am lăsat, îngânduraţi Şi
parcă trişti puţin. Dar fără veste Ne-am
pomenit ca într-un vis. furaţi De vrăjile
pădurii de poveste:

Pârâu-acesta gureş, negreşit,
Se varsă-n apa" Sâmbetei, departe,
Pe unde, într-un ostrov fericit,
Trăiesc Blajinii, ocoliţi de moarte.

în peştera de colo sunt pitici,
Şi fiecare e un meşter faur.
Eu cred că-n drum sunt merele de aur
Cândva şi Prâslea a trecut pe-aici.

Un inorog veni-va în curând,
Cal alb cu cornul ascuţit în frunte,
Şi ne va duce, iute ca un gând,
Drept la palat, pe-o nevăzută punte.

Ne-am ridicat. Amiaza dogorea Peste
răchiţi şi tufe de sulfină, Amestecând
mireasmă cu lumină. Tăcuţi acum,
plecarăm din vâlcea.

Ieşiţi, din basm, ne-ntoarserăm încet
Spre viaţa depănată pe de rost,

Cu un ciudat, nelămurit regret După
ceva ce poate nici n-a fost.
Şi multă vreme rătăcirăm încă Pân-am
ajuns la vechiul zid surpat, Purtând din
noi, subtilă şi adâncă, Enigma dispărutului
palat,
- Pe care, poate, tu l-ai şi uitat,
Pe care însă eu îl caut încă. .

1943

VIS ŞL CĂUTARE

- Nu eşti sătul de colindat prin
stele, Prin miliardele de ani-lumină
Cât zice-se că-i drumul pan'la ele, Chiar
cu închipuirea cea mai plină De cosmos
şi de cosmo-fantezii?
- Acolo-i ţelul marii poezii.
- Ce-i marea poezie? Vorbă-n
vânt Cu-care ne-amăgim; comod cuvânt
Cu care lesne-acoperi ce nu ştii.
Mai bine să-ne-ntoarcem pe pământ Şi
părăsind călătoria-n vid,
Să cultivăm grădina lui Candid, Lăsând
închipuirea să măsoare Iluzia-n continuă
mişcare A telurilor drumurilor lungi,
La care să visezi, să nu ajungi...
Şi poate-aici s-ar întâmpla să fie Şi mult
râvnita mare poezie Ispititoare -
Căci totul este vis şi căutare.

1978

REFERINŢE CRITICE

„Ceea ce caracteriza poezia întâiului volum de versuri *Aur Sterp* (1922) al d-lui Alexandru A. Philippide era în parte o atitudine de răzvrătire şi orgoliu, o oarecare aspiraţie

solară, o retorică fastuoasă de cel mai bun romantism şi, în şi mai mare parte, o aplicare excelentă şi de cea mai bună calitate în pastelul aşa-zis muzical. Dacă patetismul său era de cele mai multe ori verbal, de o remarcabilă virtuozitate, dar oricum tangenţial, darurile sale descriptive, însă, abilitatea de a realiza o atmosferă de feerie minoră, de a da'viaţă unor stampe ninse, ale trecutului, sau de a topi cantr-un creuzet de vrajă culori şi arome, alchimia aceasta senzaţională d-l Alexandru A. Philippide a vădit-o în nenumărate probe de măiestrie. Aceste două note se întâlnesc şi-n volumul de astăzi *Stânci fulgerate*. Numai că: adăogate, uneori amplificate, alteori deviate, graţie unor altoiuri sau unor cutii de rezonanţă. Aşa, spre pildă, atitudinea de răzvrătire şi orgoliu, cu mult mai prezentă, de astă-dată, capătă un accent de gravitate, de adâncire în sine, de ecouri nu numai stârnite, dar şi captate în acelaşi timp. în locul apelurilor sau apostrofelor, exerciţii impunătoare de retorică şi care dădeau atâtora din poemele *Aurului sterp* aeiul unor varialiuni sentenţioase, se alege de astă-dată o poezie de perforare meditativă, care duce la o concentrare a mijloacelor de expresie în primul rând. A fost, întotdeauna, în poezia d-lui Al. A. Philippide o briză de exaltare cosmică, câteva reminiscenţe din aspiraţiile şi ascensiunile supraomului nietzscheian, câteva reflexe dintr-o mitologie adaptată pentru necesităţile poetului. Ele se întâlnesc şi-n *Stânci fulgerate*. [...] Dar dacă poezia d-lui Alexandru A. Plnlippide practică temele cosmice, dacă în năzuinţa de a surprinde misterele ascunse sub lacăte şi peceţi iubeşte metamorfozele şi aruncă tiparele, cu o frenezie inspirată de Dionysos, să nu uităm că tot d-sa poseda în trecut acel penel vrăjit, acea paletă de lumini de vis şi de basm, graţie cărora ne-a dat unele din cele mai suave pasteluri din lirica ultimilor ani."*

(PERPESSICIUS, *Alexandru Philippide – „Stânci*

fulgerate", poeme, Ed. Cultura Naţională, „Cuvântul", an. VI, Nr, 1788, 13 aprilie 1930. Inclus în *Menţiuni critice,* III, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1936, p. 202-207, Reluat în *Opere,* IV, *Menţiuni critice,* Ed. Minerva, Bucureşti, 1971, p. 173-176.)

„După meditaţia de tip hamletic al cărei nucleu întunecat era problema morţii, văzută ca dezlegare realistă a suferinţei de a trăi şi gândi, devenită însă la poetul nostru izvor de spaime şi halucinări macabre *(Aur sterp)*, după iniţierea faustiană în filosofia conceptelor-mame către care l-a dus căutarea fericirii *(Stânci fulgerate),* autorul *Visurilor în vuietul vremii* este preocupat în prezent de procesul duratei personale. Timpul intim, simţit ca axă a conştiinţei şi factor de personalitate, este ultima problemă a sensibilităţii la Philippide. Nici vorbă că o asemenea preocupare va da celui care o profesează în poezie o ţinută autoscopică foarte pronunţată, un gust al autoanalizei, căruia i-am putea spune, fără nici un înconjur, valeryst, dacă s-ar exprima în versuri- mereu clasice. Dar, trecând peste polimetria în care poetul nostru s-a dovedit de atâtea ori mare meşter, substanţa lirică din *La Jeune Parque* şi *Narcisse,* adică devenirile personalităţii, este însăşi substanţa celor mai multe poezii din ultimul volum al lui Philippide. Deosebirea ar fi că Valery îşi versifică procesul latent al conştiinţei pe porţiuni mai mici, deci mai numeroase şi prezentate mai analitic (nu se urmăreşte el în *Aurore* până şi în recuperarea identităţii intelectuale după ieşirea din starea de somn?), în timp ce poetul

nostru, având aceeaşi pasiune dc a se disocia ca fiinţă trăitoare, se aplică autoanalitic unor fragmente largi din existenţa proprie. Trecerea dc la tinereţe la maturitate, de la simţirea simplă la simţirea speculativă, la vârsta cugetării, sau – cu vorbele poetului – de la «dimineaţa de azur de-odinioară» -- la «amiaza statornică», este momentul liric al lui Philippide."

(VLAD1MTR STREINII, *Poezia lui Al. Phi- lippide,* JT. „Timpul", an. III, nr. 712, 28 aprilie 1939, p. 2. Inclus în *Pagini de critică literară,* U, . E.P.L., Bucureşti, 1969, p. 22-31.)

„După *Poemele luminii* (1919) de d. Lucian Blaga, a căror apariţie a inaugurat în literatura noastră spornicele prefaceri lirice de după războiu, al doilea eveniment senzaţional a fost, Iară îndoială, culegerea d-lui Al. A. Philippide, *Aur sterp.* Am scris cuvântul «senzaţional», oricât ne-ar displăcea întrebuinţarea lui, în ordinea literară, deoarece nici un alt termen n-ar oferi echivalenţa uimirii, stârnită de noutatea
fenomenului poetic. îndrăzneala tânărului poet, care răsturna deprinderile gusturilor clasicizante, a fost privită ca un adevărat scandal literar în cercurile criticei oficiale, dar revoluţia era întâmpinată cu nespusă simpatie în rândurile tineretului universitar, doritor de schimbări radicale. Placheta albă, de modestă înfăţişare grafică, oarecum ca toate tipurile din acea vreme, cucerea prin uşurinţa în mânuirea versului liber, pe atunci într-adevăr biruitor' prin virtuozitatea în genul funambulesc, prin imagismul cât se poate de neaşteptat şi de ingenios, şi prin

alternanţa vehemenţei verbale cu suavitatea muzicală. Simţitoare la orice se vede a fi invocaţie, tinerimea se lasă sedusă mai ales de frenezia eu care strălucitul începător atacă problemele cosmice, invectivând rând pe rând dumnezeirea, neantul, veşnicia, absolutul sâu înfruntând stihiile, cu pateticul accent care şade atât de bine vârstei juvenile. Muzician, verslibrist şi imaginist deopotrivă de abil, d. Al. A. Philippidc se situa, dintr-o dată. în fruntea revoluţionarilor lirici, înainte de a se ivi la noi curentul dadaist, care de altfel, cu d. Tristan Tzara, plecat tot de la noi, se afirmase în Elveţia, prin instrumentul internaţional al limbii franceze. [...] De la *Aur sterp* la *Stânci fulgerate,* poetul a parcurs totuşi o cale apreciabilă. întâi, s-a despărţit de instrumentul versului liber, preferându-i constrângerea rodnică a versului regulat. Acesta c primul semn de maturizare considerând că versul liber nu e atât un instrument mai mlădios al simţirii lirice, cât un mod mai uşor al cursivităţii, de care se leapădă spiritele severe, iubitoare de luptă cu, dificultăţile. Apoi, autorul a renunţat la jocul imagistic, la havuzul de icoane sclipitoare, care fură privirea amăgitâ^ de aparenţe, îndepărtându-se însă luarea aminte de la esenţe. [...] în cea de a treia culegere de, poeme, d. Al. Philippide, din capul locului, repudiază poezia modernistă, învinovăţind-o de aderenţă la clipă, la gustul contemporan, în esenţă tranzitoriu. [...] Poetul îşi propune întoarcerea la vis care este, istoriceşte, esenţa cea mai pură a romantismului german (semnificativă, în acest sens, este alegerea unicei traduceri din noul volum: *Astralis* după Novalis, reprezentantul acestei categorii romantice). [...] Dar ce este visul în lirica nouă a d-lui Al. Philippidc? Vom răspunde întâi eliminativ, precizând că nu este oniricul, domeniul somnului şi al inconştientului, care a bântuit în ultima vreme, căutând să se substituie luciditâţii, ca un paleativ împotriva exceselor

conştiinţei logice şi raţionale. Definiţia pozitivă a visului nu poate fi nici'sensul învecinat, ai visării, acest *vague ă l'âme* al firilor feminine, romanţioase, care «poetizează» epidermic faţa lucrurilor. La d. Al. Philippide visul este o modalitate a cunoaşterii, prin reactualizarea experienţelor morale, trecute; este o retrăire lucidă, în amintiri care nu deapănă însă evenimentele, ci stările succesive de conştiinţă, ale personalităţii sale, în timp [...] Este o disciplină de bună seamă lirică, prin care avânturile, patimile, dezamăgirile, înfrângerile sunt numai

indicate prin echivalente verbale aluzive, de ordinea transparentei ideale, în loc să fie analizate sau povestite. Prin magia cuvântului, ele îşi recapătă semnificaţia plenară, de drame existenţiale, filtrate prin conştiinţă. Visul, în această accepţie, nu este o înnorare «poetică» a cunoaşterii, ci însăşi modalitatea lirică a conştiinţei, care îşi urmăreşte devenirile prin pânza de ceaţă a trecutului. După cum, printr-un act de loialitate bărbătească, vrednică de încuviinţare, d. Al. Philippide a manifestat voinţa de a rupe cu moda literara, care a pulverizat actele grave ale conştiinţei în jocul de clăbuci, mai şubred dccâţ spuma, d-sa are curajul sa afirme caracterul lucid al liricii sale, căutătoare de «gânduri clare», în gerul cărora soarele străfulgera ca în zăpadă. [...] *fisuri în vuietul vremii* realizează atât de rara întâlnire a unui admirabil ideal de artă, cu o frumuseţe etică de aceeaşi calitate. Ca în ţinuturile arctice, ale gheţarilor eratici, unde oricare zgomot nepotrivit pricinuieşte năruirea munţilor de zăpadă, zona poetică a d-lui Al. Philippide e un tărâm al şoaptei interioare, al confesionalului individual, de unde nu străbat nici gând impur şi nici- expresie necuvenită, ca să clatine cleştarul personalităţii grave."'

(ŞERBAN CIOCULESCU, *Al. Philippide: „ Visuri în vuietul vremii* Revista Fundaţiilor regale", an. VI, nr. 8, august 1939, p. 422-436.

■ Inclus. în *Aspecte lirice contemporane*, Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1942, p. 114-129. Reluat în *Aspecte literare contemporane,* Ed. Minerva, Bucureşti, p. 84—103.)

„Culegerea *Visuri în vuietul vremii* (1939), apărând în plină maturitate, dezvăluie deodată un liric de rară vigoare, stăpân pe gândurile, cuvintele şi cadenţele lui, deşi uneori, în nevoia de a nu diminua nimic din substanţă, poetul renunţă aproape la versificaţie. Strofele sunt tot austere, aride, dar de o cădere solemnă de mari falduri de o singură coloană. Ceea ce mai înainte putea să apară ca o problemă, acuma arc vibraţia unei situaţii ineluctabile. Unica temă a culegerii rămâne spaima întunecată de moartea individuală şi de stingerea universală. Intră în această lirică gravităţi de poezie clasică şi fără să fie vorba de vreo înrâurire formală, se simt aripi de Edgar Poc, Baudelaire, Novalis şi Hölderlin şi- chiar de Dante. Gheara setei de glorie se converteşte acum într-o speranţă amară că poate veşnicia se învinge prin presupusa permanenţă a Poeziei. [...] Sentenţiozitâtea care face versurile memorabile aduce şi acea

aparenţă de prozaism ce este totuşi originea farmecului uneori straniu al versurilor. Tehnica de discurs e tipică poeziei lui Leopardi şi are punctul de plecare în *Vita nuova* a lui Dante. [...] în lirica lui somptuoasă şi neagra, prin'tema eshatologică, prin substanţialitatea gnomică, Al. A. Philippide are aspecte de poet mare. însa simţul infinitului nu este singura noastră reacţiune faţă de mersul implacabil al lumii. Tot ce e fundamental (beţia de a trăi, dragostea) trebuie să aibă coarde în harfa poetului. Deocamdată Al. A. Philippide cântă elegiac şi cu mari gesturi lirice, pe o singură strună, e drept, pe cea mai lungă." '

(G. CĂLINESCU, *Al. A. Philippide, Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1941, p. 750-753)

„Pornirea de a dispune cu libertate de vechiul mit, de a-l îmbogăţi cu noi episoade, de a-l asocia cu noi înţelesuri, este caracteristică pentru alţi poeţi români care se opresc, în epoca de după 1920, în faţa mitului. prometeic. Unul dintre aceştia este Al. Philippide, în fragmentul dramatic *Izgonirea lui Prometeu,* publicaţ mai întâi în „Viaţa românească", apoi în volumul *Aur sterp* (1922). Este unul dintre cele mai uimitoare poeme ale acelui moment literar, cu totul neaşteptat la un poet în vârstă de abia douăzeci de ani. Acest tânăr poet dovedea, compunându-şi opera, o îndrăzneală a cugetării, o fecunditate a imaginaţiei, rămase, în mod surprinzător, cu totul neremarcate. Poemul are forma unei compuneri dramatice, pentru că, interferând monologul titanului cu strigătele mulţimii, creează aparenţa unui dialog. Forma dramatică este subliniată şi de indicaţiile de regie la începutul şi în citrsul poemului. Acesta conţine apoi dezvoltarea unei situaţii, înfăţişează o acţiune. Prometeu huiduit de mulţimile pe care le înzestrase altădată cu focul, dar cate nu deveniseră astfel mai fericite, produce noua revoltă a titanului. Prometeu izbuteşte să-şi rupă lanţurile şi să gâtuie vulturul. După ce azvârle lui Zeus blestemul şi dispreţul său, ca şi omenirii căreia îi prevesteşte pedeapsa aşteptărilor eterne, Prometeu'se aruncă în soare. Poemul manevrează simboluri adânci, dar nu impenetrabile, dintre care unele sunt obţinute prin personificarea unor noţiuni, curente, cu ajutorai majusculei la iniţială: *Vreme, Munte, Nemărginitul Veşnicie, Sânge, Pământ, Haos, Urlet* etc., chiar la adverbe folosite ca substantive: *Nicăieri* şi *Nimeni,* procedee obişnuite la poeţii simbolişti, a căror influenţă poetul dovedea că o suferise şi

prin'folosirea afiteraţiilor, a rimelor interioare, , a refrenelor, a efectelor sugestive legate de corpul sonor al cuvintelor. Marca densitate de idei a poemului, vorbirea aluzivă a titanului în cuprinsul lui impun comentariul. [...] Prometeu devine, deci, el singur întruparea năzuinţei spre libertate trădată necontenit în lunga experienţă istorică'a omenirii, care n-ar prăvăli pe vechii zei, decât pentru a se supune altora noi. Tânărul poet care exprima această îndrăzneaţă concepţie nu vedea, în momentul compunerii poemului său, posibilitatea unei eliberări a omenirii [...]. Viziunea să este, din această pricină, pesimistă- şi_ tonul debitului său poetic este amar şi sarcastic. Largile perspective descrise de Shelley prin evocarea unei faze viitoare a lumii, în care înţelepciunea lui Prometeu vedea cum ştiinţa se va uni cu bunătatea şi frumuseţea, aceste perspective lipsesc poetului nostru. Titanul lui Philippide se închide în orgoliul său şi se desparte până la urmă de aspiraţiile oamenilor, desigur nu din strâmteţe şi uscăciune a inimii, ci din pricina cruntei lui decepţii. Monologul final" al lui Prometeu este masca durerii şi dezamăgirii sale. Considerat din punct de vedere al istorici comparate al literaturilor, poemul lui Al. Philippide s-a constituit din trei tendinţe, ajunse la el după ce animaseră alte multe opere ale creaţiei modeme. Enumăr aceste tendinţe: 1. Tendinţa dc'a prelucra vechile mituri, ba chiar de a răsturna semnificaţia lor tradiţională. Această tendinţă a fost deseori reprezentată în romantism. Byron în *Cain*, Shelley în *Prometeu dezlănţuit*, Victor Hugo în *Sfârşitul lui Satan* au dat şi ei interpretări personale ale vechilor legende, transfonnând înţelesul lor consacrat. [...]. 2. Tendinţa sincretistă, adică aceea de a surprinde unitatea de semnificaţii a unor momente foarte deosebite din istoria umanităţii. Această tendinţă inspirase, de pildă, cu zeci de ani înainte pe poetul ungur Emeric Madách, care, în *Tragedia omului*, evocase luptele succesive ale omenirii pentru a cuceri sensul vieţii şi eşecurile ci repetate. Ideea sincretistă, după cum am mai văzut, este'şi ca prezentă în fragmentul dramatic al lui Philippide. Figura lui Prometeu ne apare aici ca una din acele care au fixat nevoia de adoraţie a omenirii, o etapă într-un ciclu unitar. 3. Tendinţa individualismului. radical [...]. *Zarathustra* lui Nietszche, *Brand* al lui Ibsen, întrupează această tendinţă în a doua jumătate a veacului trecut. Ceva din etosul acestor opere mi se pare că a trecut şi în *Izgonirea lui Prometeu*. Nu putem spune până la cejiunct operele amintite mai sus au lucrat direct asupra poetului nostru. împărtăşit dintr-o întinsă cultură încă din anii tinereţii sale, nu este exclus ca Philippide să fi stabilit contactul cu unul sau altul din izvoarele amintite. Izvoarele literare lucrează însă uneori şi prin ideile generale pe care le trimit în

atmosfera intelectuală a unei epoci. Este mai probabil că, în felul acesta, au înrâurit ele, în cazul de faţă, producând la poetul nostru o operă remarcabilă prin larga ei viziune, prin marca vigoare a expresiei.”

(TUDOR VTANU, *Mitul prometeic în literatura română, Studii de literatură universală şi comparată,* Ed. Acad. R.P.R.,-.Bucureşti, 1960, p. 171-175; Ed. Acad. R.P.R., Bucureşti, 1963, p. 626-629.)

„*Izgonirea lui Prometeu* transpune un motiv clasic într-o ambianţă spirituală românească. Semeţul Prometeu invectivează pe marele tiran («tâlhar al soartei, hoţ de veşnicii»), în timp ce mulţimea dezlănţuită îl împresoară. Gestul de răzvrătire al celor pentru care suportase crunta înlănţuire, numai pentru a le aduce focul, este pentru Prometeu nu atât indiciul unei mari ingratitudini, cât mai ales., semnul sigur că germenele cutezanţei sale a căzut într-un teren fertil. «în deznădejdea voastră – se adresează el mulţimii, care vrea să-l lapideze – nu e decât izbânda strigătului meu.» Mitul lui Prometeu, frecvent la romantici, capătă în lirica modernă o interpretare nouă, cum se poate observa şi din poemul lui Philippide. Tudor Vianu a urmărit odată, într-unul din studiile sale comparatiste, circulaţia acesmi motiv în diverse literaturi şi epoci, făcând observaţii extrem de utile. (Tudor Vianu: *Mitul prometeic în literatura română,* voi. *Studii de literatură universală şi comparată*, 1963.) Motivul titanului, în literatura română, capătă o individualizare poetică superioară la Emincscu. Dintre scriitorii mai noi, Panait Ccma (prin traducerea *Prometeului* lui Goethe), V. Eftimiu şi Philippide au manifestat o ‚mai marc curiozitate pentru acest străvechi mit, consemnat de Hesiod şi reluat dc-a lungul epocilor de mari scriitori ai lumii. Promcteul modernilor întruchipează, în fond, condiţia tragică a geniului, a crcatonilui, mărgăritar aruncat în noroaiele vieţii. Pentru fapta lui curajoasă, atât de utilă omului, Prometeu primeşte drept răsplată nemuiţumirea celor pentru care se jertfeşte. Poemul *Izgonirea lui Prometeu* c compus în maniera, unui tablou romantic. Mai întâi, Prometeu, neclintit în. ura contra tiranului (Zeus), simte, lipit de stâncile Caucazului. apăsarea singurătăţii. Ochiul lui şi-a înfipt privirea adânc în zare (aspiraţie uranică!) încât nu se mai poate dezlipi. Hohotind de mânie, el se adresează lui Zeus, cu nădejdea de a-l trezi din cerul lui «pustiu şi zdrenţuit». Revolta mulţimii vizează, de fapt, pe Zeus, dar cum acesta nu comunică, din adânca lui eternitate, cu făpturile pământene, Prometeu, ca reprezentant dizgraţiat al cerului, primeşte blestemele («Blestemul ei prin mine spre tine se îndreaptă»). În ochii mulţimii dezlănţuite. Prometeu nu valorează mai mult decât Zeus, cel care, din adâncă ură faţă de om, a trimis în lume suferinţele: blestemă mulţimea deopotrivă. / Eşti singur, Zeus! Singur sunt şi cu. / De ce înlături mâna milostivă / Pe care ţi-o întinde Prometeu?». Acest armistiţiu nu c însă acceptat, şi chinuitul, dar dârzul Prometeu, descifrând din tăcerea tiranului un refuz, repetă cu şi mai marc mânie imprecaţiile contra laşităţii zeilor («Nu tc scobori! Ţi-e frică, zeu nemernic!»:. Ei arc conştiinţa sfărâmării credinţelor, a pieii ii idolilor. Mintea omenească a devenit cuprinzâroarc. Zc-ii

sunt în primejdie. Statuile lor M vor nărui [...] Prometeu este. în această alegorie cosmică, principiul activ, creator. Nici o ciipă nu regretă fapta lui atât dc crunt pedepsită. Neînțeles, izgonit, el nu se .resemnează. Ingratitudinea nu-l doboară, așa cum mânia tiranului nu-l înspăimântase: «...Eu / Mă voi urca spre soarele puternic! / Să-ntâmpin vremea nouă-n drumul meu». [...] Dar Prometeu nu reprezintă numai principiul creației, spiritul activ al universului: el e și o conștiință tragică a existenței. O conștiință tragică, dar nu înfrântă. Sub acest din urmă înțeles, simbolul capătă,' în poemul lui Philippide, o mai mare extindere. Condiția lui Prometeu e chiar, cum spuneam, condiția eroică și tragică a creatorului, a omului superior. între transcendentul care nu ăă nici un răspuns chemărilor dureroase și existența comună care îl respinge, din neînțelegere și ingratitudine, el se zbate, tragic, fără a dezamăgi. Menirea lui înaltă îl ridică deasupra acestor abisuri. Aici, dar și în alte poeme, Philippide se situează într-o descendență eminesciană. Eroul său simbolic reprezintă, în fond, o sinteză modernă între titanul din poemele de tinerețe ale lui Eminescu și Hiperion, ca expresie a nefericirii geniului, din *Luceafărul.* [...] S-a vorbit de nota elegiacă a poeziei lui Philippide – «Al. A. Philippide e un mare elegiac», încheia în *Istoria literaturii române* – compendiu, G. Călinescu –, de aripile lui Poe, Baudelaire, Novalis, Hölderlin, ce se simt în versurile din *Stânci fulgerate* și *Visuri în vuietul vremii,* de influența expresioniștilor germani, de tehnica dantescă și de gno- mismul' mimat cu finețe, dar c cât se poate de curios cum nu s-a observat eminescianismul său. înscrierea poetului într-un context de artă modernă (neoromantică, expresionistă!) s-a făcut în chip convingător, uneori chiar cu abuz în stabilirea corespondențelor. Dar, ca și în cazul lui Blaga, poezia lui Philippide, fecundată de izvoare lirice universale, e im produs al tradiției literare românești. Alături de Blaga, poetul *Stâncilor fulgerate* e un continuator prestigios al lui Eminescu. în cadrele și cu formula proprie viziunii sale și epocii în care s-a format. E, am putea spune, un eminescian de structură. Figurația poetică e alta, tipul de sensibilitate, iarăși, se diferențiază, dar, prin atitudinea profund romantică de a reacționa în fața dramelor existentei, în aspirația uranică, în chipul de a acorda bătăile inimii sale cu mișcarea astrelor și, mai ales, ca poet, în exclusivitate, aproape, al visului, al reprezentărilor onirice vaste și surprinzătoare, Philippide este, cu hotărâre, un eminescian."

(EUGEN SIMION, Un' neoromantic în tradiție eminesciană, Al. Philippide „Poezii", Orientări în literatura contemporană, E.P.L., București, 1965, p. 66-83.)

„Al. Philippide este un clasic în înţelesul de «vechi». Către acest clasicism îl împingeau atât cultura, cât'şi structura sa sufletească – şi poetul a protestat o dată contra pretenţiei modernilor de a descoperi date afective noi («ar fi ca şi cum de vreo cincisprezece ani încoace sufletul omenesc s-ar fi schimbat în întregime...»). Timpul clasic, aşa cum îl înţelege, este etern şi esenţial, în el fiind contemporane toate epocile. Poetul nu-şi ascunde' emoţia cu care se lasă îmbiat de acest timp inalterabil. [...] Vechi este poetul' întrucât înţelege poezia nu ca pe o formă de sentiment, ci ca pe una de cunoaştere; poezia este, înainte de orice, o atitudine spirituală. Pentru moderni nu există decât o realitate unică – aceea a poeziei; poezia este în acelaşi timp sentiment şi imagine, idee şi viziune. între ceea ce se comunică'şi forma comunicării nu se poate face o deosebire. Nu avem mijlocul ele a separa ceea ce poetul spune de felul cum spune, pentru că limbajul nu *simbolizează* emoţia ori ideea, ci este emoţie, idee, devenite concrete. Poezia lui Al. Philippide – şi în aceasta 'Constă extraordinara ei valoare de excepţie – redescoperă vechiul limbaj figurativ al anticilor sau al autorului [operei] *Vila nudva*. Sentimentul îşi creează la el nu un nuni de a exista, ci unul de a se reprezenta, deci o figură capabilă să-l exprime. [...] Poemele nu trăiesc însă numai prin aceste viziuni fragmentare şi rămânem surprinşi de adâncimea unor alegorii ce ar trebui să aibă înţelesul limpede. Poetul inventează de fapt pseudo-alegorii, căci pe el nu-f interesează dezlegarea simbolurilor, ci echivocul lor. Acest alegorism întors este, fără îndoială, lucrul cel mai tulburător. Poezia devine lirică tocmai când părea a se risipi definitiv. [...] Valoarea poeziei lui Al. Philippide trebuie căutată în sensul ei înalt spiritual – ea este un joc al minţii care vrea să exprime ceea cc nu se poate exprima. Poetul inventează figuri şi viziuni tulburătoare nu pentru a traduce o idee abstractă, el nu face ilustraţie didactică, dar comunică un raport fundamental dintre el şi lume. Adânci nelinişti existenţiale bântuie toate poemele, atât de clare şi de discursive în aparenţă. Ele sunt la drept vorbind insondabile."

(NICOLAE MANOLESCU, *Metamorfozele poeziei*, E.P.L., Bucureşti, 1968, p. 85-91.)

„Dc la Emincscu încoace, nimeni n-a stăpânit mecanica sublimă a conceptelor cu o forţă mai probantă ca Al. Philippide. într-un vers tradiţional, fidel sieşi ca ritm, dar alungând monotonia printr-o simplă variaţie dc metrică, fără abuz de metafore, închcgându-şi viziunile prin aglomerare de clemente lineare, nu prin imagini baroce (deşi beneficiind din plin de o anume cultivare a elementarului şi grotescului expresionist), cu

vocabule care sunt ale tuturora şi care divulgă *un stil* tocmai datorită apartenenţelor lor la general, poetul *Visurilor în vuietul vremii* şi-a convertit titanismul iniţial, hohotitor şi întunecat, într-o adhortaţie virilă şi clară [...] «Mi-e sufletul o năruire de statui», spunea undeva poetul. Personal, am susţine că Al. Philippide şi-a cucerit clasicismul asemenea regelui biblic ce asedia Ierihonul: ’ la sunetul marilor trâmbiţe romantice din primele volume, zidurile interioare năpădite de o vegetaţie tenebroasă şi vorace s-au prăbuşit, pentru a dezvălui edificiile marmoreene ale unui spirit care cristalizase treptat tâlcurile esenţiale ale umanităţii.”

(ŞTEFAN AUG. DOINAŞ, *Clasicismul cucerit,* „Secolul 20”, nr. 1/144, 19*73, p. 142-145.)

„Străbătând poezia atât de densă a lui Philippide eşti surprins când constaţi că ea este lipsită de obişnuitele, prea odihnitoarele luminişuri, adevărate popasuri pe care şi le îngăduie spiritul. Nici o poezie-joc, nici o poezie-divertisment. Emlnescu se ridică din hâurile şi bulboanele viziunilor plutonice, pentru, a găsi răgazul sentimental al romanţei. Mallarmé, ascet al verbului, Ion Barbu, care vituperează împotriva facilităţilor «poeziei leneşe», îşi permit, totuşi, fie şi numai pentru a decora’cu versuri galante albumul doamnelor, uşurinţa libertină a viersuirii în gol. Fără să fie un sever ascet ori un pro’fet care prohibeşte divertismentul, Al. Philippide refuză orice joc. El nu-şi îngăduie să ca’dă în ispita afectelor, în cursa fantazării gratuite, ori în golul autornatismelor verbale. Nici o circumstanţă nu-l îndeamnă la o versificaţie ocazională, nici un crez deşert estetic nu-l incită la experimentarea de dragul experienţei. Tot ce întreprinde în sfera poeticului ne arată că pentru el nu există decât o singură poezie: poezia ca *vorbire esenţială*. [...] Ca şi Poe ori Baudelaire, *mutatis mutandis,* Philippide reprezintă o reacţie postromantică la romantism, pe fondul unei „naturi” romantice în epoca marilor rupturi, a consumării romantismului în revolta Avangardei, poetul nostru depăşeşte, totodată, neoromantismele începutului de veac, şi ultimele valuri ale simbolismului, cu rădăcini mai puţin romantice. Dar chiar dacă se poate vorbi despre *o fire* romantică a poetului, poezia este un refuz al firii mai curând decât o consimţire docilă la ea. în vocaţia lui Philippide e evidentă o aspiraţie care aminteşte nostalgiile romantice. Dar nu vocaţia (ori firea) este ’cea care determină o poezie, ci ceea ce face poetul din acea chemare sau cu acea natură [...] Cenzuri puternice ale spiritului pot fi bănuite la

temelia acestei poezii. Philippide nu vrea să inoveze, să răstoarne. Nici o dedublare, nici o ruptură între conştiinţa poeziei şi poezie. E atât de puternică trăirea *pustiei, a sterilităţii* încât poetul nu sucombă nici o clipă vreunui apel inconoclast. Poezia trebuie doar să exorcizeze demonii pustiei. Într-însa e speranţa poetului. ETnu vrea să distrugă tiparele formale, nu vrea să distrugă idolii poeziei. Nici ■ înciffarea nu-l atrage. Dacă Blaga refuză des-tăinuirea, menajând misterul, dacă Barbu propune arcanele unei poezii ce presupune o operaţie ermetică a poeticii şi una ermeneutică a celui ce se iniţiază, Philippide adoptă vorbirea sibilină, formularea figurată, pseudoalegorică. Ion Barbu remarcă (în acelaşi *Salut în Novalis,* adresat celui care publicase *Stânci fulgerate*) prezenţa în poezia lui Philippide a *figuraţiei* pe care o opune alegoriei (figuraţia fiind mai abstractă decât intuiţia

simbolică şi mai naivă decât alegoria). Dacă privim mai adânc, căutând rostul poeziei, aşa cum apare el în perspectiva philippidiană, a ■liricii care exclude jocul gratuit ca şi filosofarea pedantă ori aluzia doctă, acesta nu poate fi altul decât al vorbirii esenţiale- nu *despre* existenţă, ci *în* existenţă. Poate cea mai semnificativa mărturisire a poetului, din întreaga sa operă, este aceea care oferă titlul şi tema poeziei *M-atărn de tine, Poezie.* „

(NICOLAE BALOTĂ, „M-atărn de tine, Poezie", Introducere în opera lui Al. Philippide, Ed. Minerva, Bucureşti, 1974, p. 165-173.)

„Poezia lui Al. Philippide este esenţialmente *monolog*. Ea e profund marcată, pe de o parte, de conştiinţa *decorului* – cadru imaginat, construit, visat, impus întotdeauna împotriva realului, înscenare sui generis a spaţiului interior – şi percepţie a lumii dinafară sub specia tcatralităţii; eul liric: întâlnire a două idealuri, într-un continuu joc de corespondente, în dubla năzuinţă canalizată în discursul poetic, de concretizare a imaginarului şi de asimilare a realului cu imaginarul. Pe măsură ce structura viziunii sale se clarifică trasându-şi coordonatele de bază, devine tot mai evident faptul că unica realitate a poetului este la Al. Philippide cuprinsă în seria sinonimică *discurs* – *monolog* – *poem* – *vers*. *Frontispiciul Stâncilor fulgerate* exprimă în modul cel mai coerent această situare. [...] Mecanismul intim al poeziei lui Philippide se defineşte de timpuriu, încă în *Aur sterp* (1922). Poeme discursive, de o retorica, uneori, destul de apăsătoare, şi o imagistică ce se alimentează abundent din alegoriile unei lirici neoromantice, ele anunţă totuşi câteva elemente fundamentale ale imaginarului său: predilecţia, pe~de'o parte, pentru *figuraţia inferiorităţii* (dedublarea eului – sufletul străin, cugetul bolnav, golul lăuntric fimerar), figuraţia reveriei (visul jucăuş, în care deocamdată imagini desuete stau alături de altele ce anunţă stratul oniric de mai târziu), iar pe de altă parte liniile mari ale *decomlui exterior,* văzut la modul romantic expresionist, într-o imagine apocaliptic-teatrală şi în care.elementele naturii sunt şi ele alegorizate. [...] După ce, în chip ¿e fantomă hamletiană, a trebuit sa moară în propriul discurs cu întrebări fără soluţie, după ce, rătăcind printre vise, a fost silit să le recunoască fragilitatea, poetul îşi găseste astfel unicul spaţiu vital cu putinţă: el îşi încheie călătoria în *poem*. ¿ocuind în cuvinte inalterabile, el ajunge să-şi locuiască propria voce. Monologul

său se varsă în cântul dintotdeauna, iar decorurile provizorii se identifică unui cadru paradigmatic de Existenţă."

(ION POP, *Transcrieri,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 195-209.)

BIBLIOGRAFIE

I. OPERA SCRIITORULUI

Aur sterp. Poeme, Ed. Viaţa Românească, Iaşi, 1922, 124 **p.**

Stânci fulgerate. Poeme. Cu un portret inedit de Iser, Cultura Naţională, Bucureşti, 1930, 110 p.

Visuri în vuietul vremii. Poeme, Fundaţia Regală pentru Literatură şi . Artă, Bucureşti, 1939, 107 p.

Floarea din prăpastie, Editura Contemporană, Bucureşti, 1942, 279 p.

Poezii, E.P.L., Bucureşti, 1962, 200 p. Cu o *Prefaţă* de Ov. S. Croh- mălniceanu. Volumul este însoţit de următoarea notă: „Ediţia de faţă reproduce poezii din volumele *Aur sterp* (1922), *Stânci fulgerate (f 930), Visuri în vuietul vremii* (1939).

Studii şi portrete literare, E.P.L., Bucureşti, 1963, 280 p. v

Poezii, Ed. Tineretului, colecţia „Cele mai frumoase poezii", nr. 74, Bucureşti, 1965, 168 p. Cu un *Cuvânt înainte,* de Al. Piru.

Studii de literatură universală, Ed. Tineretului, colecţia „Biblioteca Şcolarului", nr. 127, Bucureşti, 1966, 240 p. Cu un cuvânt mainte, *Al. Philippide şi literatura universală* de Zoc Dumi- trescu-Buşulenga.

Monolog în Babilon, Poeme, E.P.L., Bucureşti, 1967, 126 p.

Scriitorul şi arta lui, E.P.L., Bucureşti, 1968, 375 p. Cu o *Prefaţă* a autorului ce va fi reluată cu mo'dificări, în *Scrieri,* III.

Visuri în vuietul vremii. Poezii 1922-1967, E.P.L., colecţia „Biblioteca pentru toţi", nr. 499, Bucureşti, 1969, 358 p. Cu *Prefaţă* şi *Tabel cronologic.*

Floarea din prăpastie, E.P.L., colecţia „Biblioteca pentru toţi", nr. 500, Bucureşti, 1969, 376 p.

Considerații confortabile, I *(Fapte și păreri literare),* Ed. Eminescu, București, 1970, 350 p.; voi. II, Ed. Eminescu, București, 1972, 318 p. '

Poezii, antologie, postfață și bibliografie ■ de Georgc Gibescu, Ed. Minerva, București, 1^73, 270 p.

Puncte cardinale europene. Orizont romantic, Ed. Eminescu, seria Sinteze, București, 1973, 326 p.

Floarea din prăpastie, ediție revăzută de autor, postfață și bibliografie de George Gibescu, Ed. Minerva, București, 1975, 260 p.

Scrieri, I, Visuri în vuietul vremii, Ed. Minerva, București, 1976, 311 p. Sunt reproduse volumele: Aur sterp, Stânci fulgerate, Visuri în vuietul vremii, Monolog în Babilon. Cartea se deschide cu o Prefață a autorului.

Scrieri, II, Floarea din prăpastie. Nuvele, Ed. Minerva, București, 1977, 215 p. Cu următorul sumar: Floarea din prăpastie, îmbrățișarea mortului.

Scrieri, III, *Studii și eseuri,* Ed. Minerva, București, 1978, 535 p.

Scrieri, IV, *Studii și eseuri,* Ed. Minerva, București, 1978, 550 p.

Vis și căutare. Poeme, Ed. Cartea Românească, București, 1979, 56 p.

Poezii, antologie, prefață, tabel cronologic și addenda de Antoaneta Tănăsescu, Ed. Albatros, colecția „Lyceum", nr. 242, București, 1981, 230 p.; ed. a Il-a, 1^86.

Poezii. Proză, postfață și bibliografie de Andrei Roman, Ed. Minerva, seria „Arcade", București, 1984, 382 p.

II. DESPRE SCRIITOR ȘI OPERĂ

Arion, George – Alexandru Philippide sau drama unicității. încercare de portret interior, București, Editura Eminescu, 1982, 156 p.

Avrămuț, Horia – *Alexandru Philippide – La răscrucile memoriei,* București, Editura Cartea Românească, 1984, 204 p.

Balotă, Nicolae – *Introducere în opera lui Al. Philippide,* București, Editura Minerva, 1974, 334 p.

Barbu, Ion – *Pagini de proză, Salut în Novalis* (Al. Philippide: *„Stâncifulgerate"),* București, E.P.L., 1968, p. 99-103.

Călinescu, G. – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* București, Fundația Regală pentru Literatură și

Artă, 1941,. p. 750-V53.

Călinescu, G. – *Cronicile optimistului,* Bucureşti, E.P.L., 1964, **p.** 410-414.

Cioculescu, Serban – *Aspecte lirice contemporane,* Bucureşti, Casa Şcoale'lor, 1942, p. 114-129.

Constantinescu, Pompiliu – *Scrieri,* IV, Bucureşti, Editura Minerva, 1970, p. 346-351.

Cristea, Valeriu – *Intrerpretări critice,* Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1970, p. 17-23.

Crohmălniceanu, Ov. S. – *Literatura română şi expresionismul.* Bucureşti, Editura Eminescu, 1971, p. 216-219.

Doinaş, Ştefan Aug. – *Lampa lui Diogene,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1970, p. 66-71.

Dumitrescu, Busulenga, Zoe – *Exemplul lui Al. Philippide, Secolul 20.* nr. 5, 19(>6.

Gibescu, George – *Alexandru Philippide,* Bucureşti, Editura Albatros,
- 4985, 254 p. '-

Iorga, Nicolae – *Istoria literaturii româneşti contemporane,* voi. II, *Poezia nouă,* Bucureşti, Editura Adevărul, 1934, p. 231-232.

Ivascu, George – *Confruntări literare,* Bucureşti, E.P.L., 1966, ' p, 437^142.

Lovinescu, E. – *Istoria literaturii române contemporane,* voi. III, Evoluţia poeziei lirice; cap. Contribuţia modernistă a „Vieţii româneşti": *Al. Philippide,* Bucureşti,' Editura Ancora, 1927,
. p. 391-^95.

Manolescu, Nicolae – *Metamorfozele poeziei: Al. Philippide,* Bucureşti, E.P.L., 1968, p. 85-91. ■

Martin, Aurel – *Poeţi contemporani,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1971, p. 39—45.

Negoitescu, Ion-Scriitori *moderni,* Bucureşti, E.P.L., 1966.

Paleologu,Al. – *Spiritul şi litera. încercări de pseudocritică,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1970, p. 178-181.

Perpessicius – *Opere,* IV: *Alexandru Philippide: „Stânci fulgerate",* Bucureşti, Editura Minerva, 1971, p. 173-176.

Piru, Al. – *Panorama deceniului literar românesc,* 1940-1950, Bucureşti, E.P.L, 1968, p. 53-57..

Popa, Marian – *Dicţionar de literatură română contemporană,* Bucureşti, Editura Albatros, 1977, p. 432^134.

Raicu, Lucian – *Structuri literare,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1972.

Regman, Cornel – *Cărţi, autori, tendinţe,* Bucureşti. E.P.L., 1967, p. 163-167.

Simion. Eugen *Orientări în literatura contemporană.* Bucureşti, E.P.L., 1965, p. 66-83.

Streinu, Vladimir – *Pagini de critică literară,* II. Bucureşti, E.P.L., 1969, p. 22-31.

Vianu, Tudor – Mitul prometeic în literatura română. Studii de literatură universală şi comparată, Bucureşti, Editară Academiei,)960, p. 171-175.

Zaciu, Mircea – *Cu cărţile pe masă,* Bucureşti, âditara Cartea Românească, 1981,'p. 17-22.

CUPRINS

Dincolo de porţile de fddeş sau de corn..... V
Tabel cronologic.....XXVIII

Din AUR STERP (1922)

Cântecul câtorva..... 1
Din toamna primăverilor de ieri..... 2
Muzică..... 2
Lied..... 3
Bcrccusc..... 3
Astralis..... 4

Popasuri pe marginea vremii..... 6
Decor vechi..... 6

Desen murdar..... 6
Câmp..... 7
Pastel pustiu..... 8

în preajma veşniciei..... *12*
•Clopotele '..... 12
Calea laetec..... 14
Prohod..... 15
Cântecul Nimănui..... 16
Veghe..... 17
Vânt..... 18
Odă blestemată..... 19
Izgonirea lui Prometcu..... 21
îndemn la drum..... 27

Din STÂNCI FULGERATE (1930)

Frontispiciu..... 29
Schiţă pentru un autoportret 30

Proclamaţie..... 31
Elegie.....’..... 32
Invocaţie.....-?rr..... 33
Pietrele..... 34
Comentarii..... 35
Ceasul greu..... 38
Odă sihastră .....:..... 40
Exerciţiu..... 41
Meditaţie..... 41
Stil ’..... 42
Declaraţie..... 43
Feerie..... 44
Spovedanii..... 45
Popas..... 46

Din VISURI ÎN VUIETUL VREMII (1939)

Promontoriu..... 47
■împăcare..... 48
Priveşti cum zboară norii..... 49
Adâncire..... 50
Miraj..... 51
Cântec de amiază..... 52
Mărturisire..... 53
La marginea de noapte a vieţii...;..... 54
în vuietul vremii..... 55
Scară de fulgere..... 56
Cântec de noapte..... 57
Balada vechii spelunci..... 58
în marile singurătăţi..... 60
M-atârn de tine. Poezie..... 62
Viaţa alături..... 65
Suntem tăcuţi mai mult din noapte..... 66
Cântec uin anii blestemaţi..... 67
Peste câte mii de ani..... 69

Din MONOLOG ÎN BABILON ¡¡967}

Căutătorul 71
»Jl-

Tainietd ţel..... 72
Scamatorul de pe munte..... 75
Răzvrătire..... 76
întâmpinare în azur..... 78
Un stol de păsări negre..... 79

„ Dintr-o călătorie 80
Pe un papirus..... 81
întâlnire..... 90
Alai,..... 91
Cândva la Stix..... 93
Glasuri..... •
94
Spun călătorii 95
O, câte lucruri 95
întâlnire în munţi..... 96
Ausonius .'..... 97
Nişte stânci 98
întâmplare în deşert..... :
98
Voci ale vechilor poeţi..... 99
Apropieri..... 100
Râul fără poduri..... 100
Incomunicabilul..... 102
Pe poarta de corn..... 104
Monolog în Babilon..... 105
1 osilc-n roca timnifoj....' 112
Aud o uşă..... 113
Călătorie şi popas..... 114

Din VIS ŞI CĂUTARE (1979)

Omagiu unei umbre..... 117
Secrete şi mistere..... 121
în nemiloasa devenire...,..... 122
Vox în desert o..... 123
Prin vesela pădure..... 124
Dc-a lungul vieţii..... ! 124
Din munţi înalţi 125
Cumpănă..... 127
întoarcere..... 129
Viziune..... 130
Pe marginea unei povesti..... 133
Palatul..... !..... „
134
Vis şi căutare..... 138

Referinţe critice..... 139
Bibliografie..... 151
CARTE FINANŢATĂ DE MINISTERUL CULTURII

Lector: ION NISTOR Tehnoredactor: ELENA RĂDUŢĂ

Culegere şi paginare computerizată Secţia Ţotoculcgcre – Imprimeria Coresi

S

Coli de tipar 13 Bun de tipar: 25.05.1995 Ţipatul executat sub comanda ur. 3239
Regia Autonomă a Imprimeriilor Imprimeria „CORESI" Bucureşti
ROMÂNIA

IZGONIREA LUI PROMETEU

M-aţi izgonit!
Mă-ntorc în
nemurire, Să-mi caut altă
omenire-n loc; Să-i dau şi
ei mistuitorul foc;

Şi-aşa, din izgonire-n izgonire,
Să-mi port prin Haos râsul meu
stingher. Urlaţi!... în deznădejdea
voastră nu e Decât izbânda
strigătului meu Care de-a pururi tot
mai sus se suie,
Din cer în cer! Din Dumnezeu în
Dumnezeu! — Căci cine va putea
cândva să spuie Că l-a văzut plângând
pe Prometeu?

AL. PHILIPPIDE